

<p>אמת. אל תוציא מן הפה דבר שקודם על אמיתותו. / ריחות. אל תבטל רגע לבטלה, עשה את מה שדרוש לעשות. / ריחות. את מה שהוחלט לעשות, עשה בשקידה וברגש. / כבוד. הורה בכבוד כל אדם גם אם איננו תמים-דגן עמך. / מנוחה. מנוחת הנפש. אין להיות מבוהל. יש לעשות כל דבר במנוחה. / נחת. דברי חכמים בנחת נשמעים, לכן יש להשתדל לדבר כך. / נקיון. נקיון וטהרה בגוף ובבגדים. / סבלנות. סבול במנוחה כל מקרה וכל פגע חיים. / סדר. עשה את כל המעשים והעניינים בסדר ובמשפט. / ענוה. הכר חסרונות עצמך והסח דעת ממומי חברך. / צדק. כפשוטו וכדרשתו: ותר משלך. / קמוץ. אל תוציא פרוטה שלא לצורך. / שתיקה. חשוב את התועלת שבדבריך בטרם תדבר. עכ"ל הזכר והטכור של מו"ר הגרי"ם ז"ע. ותטוף ולכוך, חטות וקטלות ותעלה!</p>
<p>ביום ראשון כ"ה שבט חל הירצאייט של ר' זרח אפרים ב"ר שלמה זלמן זלניק זצ"ל – דביקות (בתורה, באהבת הזולת, ברבו, ועל הכל בבוראו) לימד לנו ישירות ואמת. לבו הי' ער ואור נסוך על פניו להקריין קרני הוד. פעם אדם א' בירך ברכת התורה בעלי"ז לתורה וטעה ואמר ב' פעמים שם הישם. כאב לו כי"כ עד שלא הי' יכול להמשיך להיות הבעל קורא – איפה האהבה עזה אשר בלבי לבוראי אומרים שהגרא"ז מעלצר זצ"ל אמר עליו (בעודו בחור) שמראהו מלא יראה. ומו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן זצ"ל שלמה לבי חטיק זצ"ל פסק שהמסתכל בפניו שוב אי"צ ללמוד מוסר לכמה חדשים! חבל על האי שופרא דבלי בעפרא, האי שופרא דירושלם. לא דיבר דברים אחרים כל זמן שהכין השיעור – והתחיל להכין השיעור בסוף היום ומסר השיעור בחצות היום למחרת – ובני ביתו שמוחו על היות לו לראות כפי שמסירת התורה לידו הבא היא בקדושה נפלאה, ואני? (יש אומרים שהתנה עם אשתו קודם חתונתם על הני"ל, ועוד על האי שיאכל אותו דבר כל יום ויום, ולא היום כך ולמחר כך, והיא הסכימה בשמחה רבה – אמונתך) הי' מזהיר בחורים שהעילוי נשמה עבור רש"י ב"ג בעומר היא ללמוד ברציפות על מקומם ולא לצאת מבהמ"ד, כן מסר הוא מגדולי ירושלם שלפניו. הי' מסתכל בתמונה של המהרי"ל דיסיקה זצ"ל ועל התמונה של הגרא"ז מעלצער זצ"ל ממנו לומן בהכנת השיעור כדי להתחזק במדת יראת שמים! [ונראה דמובן עי"ז התמונה על הקונטרס אמת ואמונה, ודו"ק, והרבה אמרו שבאמת הוסיף להם, ויש שטענו שצריך לכתוב על התמונה למטה – הרב הדומה לירא"ד ד' צב-קות! יש דרך להשיג התמונה ועוד, ע' סוף הקונטרס] ותשוח"ח להמוסר לנו תמונה זו, ובשורות טובות לו ולכל אשר לו בהצלחה רבה, אמן. תנצב"ה. נלב"ע תשס"ה.</p>
<p>ביום ראשון כ"ה שבט חל הירצאייט של ר' יחיאל מנחם ב"ר מאיר יצמאן. עזר לנו הרבה. הי' מדקדק במצות למעלה מכל ההשגות, העמיד דור ישרים, חיפש רצונו ית' בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו כל ימיו. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ו (בקרוב).</p>
<p>ביום ראשון כ"ה שבט חל הירצאייט של ר' חיים מאיר ב"ר שמואל וואנר. ד' נתן ד' לקח, והלקיחה הי' כחורבן בהמ"ק. תנצב"ה. נלב"ע תשפ"א.</p>
<p>ביום שני כ"ו שבט חל הירצאייט של הר"ר (ר' דוד ב"ר שמואל) כתב על כל התורה כולה – ואני? הי' רב גוברא אפי' לחלוק על חמיו הב"ח – והכל מאהבה ובכבוד גדול, ואני עם מורי וחובי אשור בוראי בחדסו הגדול שלמעלה מכל השגתי, ואני מלא הכרת הטוב שהוא חניך את אשת חילי, והכין אותה להיות אשת ברייתו לערבי (אשת) חיל, מלא מלא הכרת תומי ומידי, כפרט כשהיא מעניד אותי על טעותי שאמרים מפמדיס לגלות לוי! אשכי חלקי!</p>
<p>הסביר שהחילוק בין בת עם הארץ לבת ת"ח אינו אלא שהבת ת"ח יודעת שתורה נותנת ג"ע עוה"ז (דכו"ע לא פליגי דתורה נותנת עוה"ב), ע' אבה"ע סי' ב' סק"ג, ופסק על פי זה הלכה להעמשה בחיפוש היינו. האם אני בעצמי בדרגה של בת ת"ח בהבנת? כשהרגיש שדברי הקודמים אינן להלכה העמיד דבריו במשפט, אחריות, פליצ'עס, גדלות, מתי אגיע ליום שאעמוד על דעתי! האם זה שאיפתי שואל הלב על עליו" כל עת – תמיד! תנצב"ה. נלב"ע תש"ז.</p>
<p>ביום שני כ"ו שבט חל הירצאייט של הבה"ח נדב ב"ר ישראל קידרון, תלמיד ישיבת מיר. קיבלנו ממנו הרבה חיזוק. ביטל דעתו לדעת תורה אע"פ שהי' קשה הדבר מאד. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ב (בקרוב).</p>
<p>ביום שלישי כ"ז שבט חל הירצאייט של הרב (האחרון) (ר' אלכסנדר סנדר ב"ר אפרים זלמן) חידושי מובאים במ"ב – ושלי, האם לכה"פ כתבת? הסייפלער זצ"ל כתב במכתב שהוא כאפר תחת רגליו של התב"ש, ונראה דתקות אנוש היא להיות אפר תחת רגליו דהסייפלער זצ"ל, ואם עפר ואפר אנכי אז ישר התבונה עד תבואנה אשור (בקץ הימין) ואז נשיר בדוכה לעשירי בתבואה שתבוא לנו ולכל ישראל, אמן. תנצב"ה. נלב"ע תצ"ז.</p>
<p>ביום שלישי כ"ז שבט חל הירצאייט של ר' וועלויל (בנימין זאב) ב"ר יצחק יוסף מרק. הי' השמש בבהכ"ס פרושים בבתי ווארשא לשנים רבות באמונה. עמד בעזר בצעירותו נגד ההשפעות הרעות, והי' עניו וטוב עין. לא זכה לזש"ק, נא ללמוד לעילוי נשמתו. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ג (בקרוב).</p>
<p>ביום שלישי כ"ז שבט חל הירצאייט של ר' יעקב ב"ר צבי יהודה איידלשטיין. עמד התפלה, שפר לבו כמים לפני ד' אלקיו. פעל ישועות בלא שיעור. נראה דאין להאריך בגדולתו פן נמטי, כפרט היות דל וחינו להכיר פערוענלאך (מה שקורין – אשיות). תנצב"ה. נלב"ע תש"ז.</p>
<p>ביום חמישי כ"ט שבט חל הירצאייט של האלטער מסלבדוקא (ר' נתן צבי ב"ר משה) ראה גדלות האדם שבכל אחד ואחד והוציאו לפועל – ולימד שאם הכרת עצמיות אשר בי מלא וגדוש בהכרה שהכל מאת בוראי לא יבוא לידי שמץ שחץ או הגבהת גאותי אלא ישתמש הכל לשם שמים, לשם בוראי ולא לשם עצמי או לכבודי – והסכנה פרוסה והכוחות נתונות, דחילוק דק ביני' – מתי אלמד מוסר כמו סבא שלי? כתב לבנו ושוב כתב לו ושוב כתב לו – דכל שאלה שיהא לך בחיים תציר בעצמך שהיום הוא אחרון בחיך – איך הי' געוואלד! שאל לתלמידיו – כשאתם נשארם ערים בליל שבעות – על מה אתם חושבים – עי' עוד רגע לימוד, ועל ידי זה לקבלת תורתו, או על תפילת מוסף שהיא כעין נעילה דיוה"כ (ונפסק אז כמה תורה אלמד כל השנה ומה אחדש וכמה נחת רוח אתן לנותן התורה) או להקאוע ועונה מלא גבינה בקידושא רבה? תנצב"ה. נלב"ע תרפ"ז.</p>
<p>הקדמה – יש כלל גדול – יסוד בכל הפרשה שלנו הבנו מכתבי הגר"א מיללער זצ"ל (שמציאיים לאור בשער בת רבים במסירות נפש למאה אלף איש!) לראות השגחת ד' על כל א' וא' מישראל. שלד' הארץ ומלואו – הכל שלו, והוא נתן נכסים אלו לבערל ואלו לשמעלר ואלו ליוסף וכו' – הכל בסדר נפלא, והכל עבור התיקון הגדול להביא משיח צדקינו ובנין הבית בב"א. וכל זהירות בנכסים של הזולת מראת אמונה – אמונה שלימה שהכל מן שמים, הכל בהשגחה פרטית עד לכמלא נימא, ועד לגרגיר אחד של חרדל, ועוד יותר! ומיילא מוסף בהכרת הבורא בכל עת ובכל שעה. ע"ע תש"ו כ"ב מרגניתא טבא.</p>

- א) האם יש חיוב מה"ת (למלוא) ללמוד טעמי המלכות?
- ב) משמע ברש"י, דיש לרב לסדרן, ועדיין צ"ע. וע' בהקדמה לספר החינוך באריכות נעימה בענין זה.
- ג) ראובן נסע עם צעל עגלה ארזאצער (גוי) והואו שאל את ראובן כמה דברים דליני תורה – מה עליו לעשות?
- ד) רש"י – אסור לדון לפני גוים, ולכ"ה לא ללמדם שום דינים דהא תיבת משפטים קאי נמי על כל המצות, וצ"ע. ובחז"ל (סנה' נט.) איתא דגוי שלמד תורה חייב מיתה, דארוסה שלנו היא, ועובר על גילוי ערויות, ויש בו גם משום גזל, ולכן חייב מיתה דעבר על ב' מצות בני נח (כ"ש), וצ"ע שלא הביאו מקור מכאן, וי"ל.
- ה) ולימוד גדול שעלינו להחב את תורתו שהיא תורתינו, הארוסה שלנו, החביבה לנו מן הכל! וכבר הבאנו מעשה מחריד כל לב בשר שא' שבא מרחוק (רחוק מאוד, ואכמ"ל) וקיבל עלינו ביישיבה וכשהגיע לתיבות אשר בחר בנו מכל העמים נשתתק לרגע מהרגש מה אומרים כאן והתחיל לבכות, והתגבר והמשיך וגמר הברכה, אבל ההשפעה שהשפיע על כל השומעים לא הפסיק ולא תגמר לעולם!
- ו) מה הנוטריקון האותיות צפסוק הראשון של הפרשה? (בעה"ט) ומה זל ללמדינו?
- ז) בעה"ט – וחייב אדם לחקור הדין, הדיין מצווה שיעשה פשרה שרם יעשה משפט, אם שניהם רוצים, תשמע שניהם יחד מדברים, לא פני נדיב יהדר התנכר מהם.
- ח) ואפשר בא ללמדינו שאין לך דבר שלא רמיזא באורייתא! (ע' תענית ט.).
- ט) מה סמיכות הפרשיות משפטים לסוף פ' יתרו – לפסוק לא תעלה במעלות?
- י) רש"י דמכאן יש לשים סנה' אצל המקדש. ולכ' טעם המצוה הוא משום דכיון דיש מצות מורא מקדש – ממי ששוכן בו, ממילא יהא להם מורא ופחד בדין, ועי"ז יזכו לדון ביראה, כדי שהדין יצא לאמתו, כ"ב.
- יא) בעה"ט – שיהא המשפט במתן. [משמע כמו בהדרגה (ולא בריצה)].
- יב) והסמיכות לאלהי כסוף?
- יג) שם ברש"י – שלא ימנה דיין בשביל ממון. ובעונותינו הרבים הוראים כהיום שדבר מצוי הוא שכסף יהא כע"ז אצל האדם, וגורם לו לדון עם עצמו על הרבה דברים לקולא כדי להרוויח וכדומה, ופחד נורא הוא. [וע"ע פ' יתרו תש"ו כ"ח (ב) להסתכל על אחרים, והמבין יבין.

שעור זה ליל שבת צריך הוא לחזור ולקדש שוב! וי"א שהנוסח הוא – שלא יאלץ יד"ח, ודו"ק החילוק, ואכמ"ל, ואחרים רוצים להביא רא"י שכן נהג הח"ח זי"ע למעשה (ועל זה כבר הבאנו דברי הגר"י קאמינקא זצ"ל שאין להביא שום רא"י מהנהגת אנשי פולחנר ורוסלאנד בימים ההם שהעניות ששכר ה' בצאופן **מזהיל** וכתב שהיו אלו שהיו שואלים אם אפשר להם להשתמש חלב ל' כוסות, כי אפי' ליל הסדר לא ה' להם שום מאכל צעיר! ולא יין! ועוד ועוד כהנה, ע' בספר על חייו, וכתב שהוא שמח שהמשפחה לא רלו להראות הכוס – כי אין רא"י מהח"ח, וכעת מסר א' מהשו"ב ושיבת מיר הי"ו שהוא שמע מהגר"י זאקס שליט"א (כ"ה) שהוא שמע מאמו ע"ה שהכוס הזה ה' שייך לה, שקיבלה מהגר"א וואסערמאן הי"ד לכבוד חתונתה, והח"ח לא השתמש בכוס זה מעולם! (וגם הגר"א הי"ד לא השתמש בו, אלא הוא קיבל מחמיו) אלא ה' מונח תמיד על השולחן שבת מרוב פחד שלה (וגם בעלה לא השתמש בה), ושלו' על ישראל! ואע"פ שכל הג"ל אינו אלא שמועה, ודבר פשיטא שקדאי לזכר הדבר אלא הגר"י זאקס שליט"א, עכ"פ למעשה אין שום רא"י – לזכר היות הדבר נשאר בהכחה ובעין השמועה שלנו מהגר"ש אוריבאך זצ"ל נגד מה שיש אומרים שאמר – אבל אכלנו יש לנו ע"פ שתי עדים יקום דבר, שאנחנו שאלנו א' ממשפחה הקרובה של הגר"ש והוא אמר לנו שהוא יודע שהגר"ש אחז כמו מה שמענו מפיו, וכאן בודאי אכמ"ל אבל להטעים הג"ל עם תבלין נגד הי"ה"ר יש בו בנותן טעם לשבת, כ"ג, וז"ע, והרווח גדול הוא עד מאד, **מאד מאד**, בעזרת ד' ית'.

ואם זוכין להזכיר הקדוש והטהור הסטייפלער זצ"ל וזנו הגר"ח זצ"ל יש בנותן טעם להביא מה שאכלנו (נבל"ח) את פי הגר"ח זצ"ל אם הוא יודע ממה שמביאים שבצית הסטייפלער זצ"ל שאם שכחו לפתוח המיץ ענבים או היין לפני שבת אז היו נוקדים נקב במכסה וקופצים דרך סס? וענה שהוא לא שמע דבר כזה מעולם! ושאלנו שוב – **ומה למעשה?** ענה הוא – **אסור לעשות כן** (וכן ה' דעת מו"ר זצ"ל כידוע, וא' מגדולי עולם שליט"א הסביר לנו שטעם שאסור לכיון שדעתו במעשה זה לתקן א"א לקרותו מקלקל אלא להיפך יש כאן מעשה תיקון (וחשק) איסור לאורייתא (ואפי' ע"ג גוי אסור, כ"ה מהגר"ח גריינמאן זצ"ל כששאלנו על הדין לפתוח המכסה של סודה ע"י גוי צו"ט, שכן עשו ע"י גוי באיזה ישיבה צו"ט של שבועות באיזה שנה, ואכמ"ל).

ובעל הספר הנהגות והלכות מביא מעשה נפלא מתוך שידוע מכל תלמידי החזו"א וכן נהגו בני עדות מזרח וכן הדריך של רוב בני רוב בנין של כלל ישראל, והמעשה הוא, עבור כל בני ע"מ וכן עבור כל כלל ישראל, ז"ל שם, שמענו על הגאון רבי שלו' כהן זללה"ה ראש ישיבת פורת יוסף ונשיא מועצת חכמי התורה פסקא שאיסור גמור מדינא לפתוח את הבקבוקי שתי, ומסר ע"כ שיעור ארוך שהודפס לימים בגליון אהלי שבת, ואמר ג"כ שאסור לנקוב את הפקק ע"מ להוליך דרכו את השתי. ומביאים עובדא שפ"א ה' בשבת שבע ברכות של אחד מנכדיו ולפני הקידוש התגלה ששכחו לפתוח מערב שבת את הבקבוק יין, ואמר הגר"ש שיקדשו על פת ושאלוהו שהרי יש מתירים לנקוב הפקק, והשיב שאסור מדינא לפתוח. ושאלוהו אולי נקל לפותחם ע"י קטנים, והשיב דבר שאסור גם ע"י קטנים אסור, ונהג מעשה בעלמנו וקידש הגר"ש על הפת. עכ"ל שם, ופשיטא שכל א' אינו סומך על איזה שמועות – לא על מעשים כנ"ל ולא על מה שכתב צריך לזכרו, אבל גם לא על מה שאומרים בשם גדול א' זצ"ל (וגם העובדא שהוא בעלמנו לא עשה כן לעולם, כ"ש), ונהגים כולנו בהל' שבת ששכחו הרבה מאד, ועונשם וכו', ונזכה לעשות ראונו ית' תמיד – ובשמחה!

ואם מזכירין שמחה של זמירות בהל' שבת – זכינו השבוע, פ' יתרו תשפ"ה, קבלת התורה מחדש! והוא – שלא הלכיתו בני הבית להדליק הגענעראטור ערב שבת, הדליקו ושוב נכבה, עד שהאירור מכובה, והבית ה' חושך – חוץ מהנרות שבת בחדר שבת שהאירור לכל העולם שיש כאן שמירת שבת! ועוד לזאת שהגאון נכבה! וכל המאכלים היו קרים אבל חמים (במהשנה!) מחמת התבלין הנפלא של שבת קודש! והי' שמחה רבה עד אין חקר עם כל האורחים שמילאו את כל השולחן, קע"ה, שזוכים כל רגע במסירות נפש למען השבת – שלא משתמשים האלעקטורא של הגמחללי שבת שעושים במזיד ובפרהסיא, ר"ל, אלא זכינו לקבל אור עליון שהאיר לנו ד'! עם הודאה עלומה! ועוד זכינו להטובה מן השמים שע"י שלא ה' אור בבית בשבת זו, הכרנו הטובה הגדולה שזוכים כל שבוע – כל שבת בשבתו כשיש גענעראטור! ואין ללימוד זה מחיר אלא שיה עולמות – ברוך ד'.

ולענין חוס המאכלים זכינו שלא ה' אף א' שנכשל לתת מה שקורין שקדי מרק או קרוטנים במרק חס יד סולדת! (שכן קבלה בידינו מהגר"י בויאר זצ"ל שאיסור גמור בשבת, והרואה לקבל הסדר מלא ע' בסוף הקונטרס הדרך לזה). האם יש רווח והאכלה גדולה מזו? האם קשה לומר – כל מה ולענין חוס המאכלים זכינו שלא ה' אף א' שנכשל לתת מה שקורין שקדי מרק או קרוטנים במרק חס יד סולדת! (שכן קבלה בידינו מהגר"י בויאר זצ"ל שאיסור גמור בשבת, והרואה לקבל הסדר מלא ע' בסוף הקונטרס הדרך לזה). האם יש רווח והאכלה גדולה מזו? האם קשה לומר – כל מה

וככלות שלוש שנים (בימים אלו - ח"י שבט) להסתלקותו, [ומקוים שנראה בקרוב ע"י תחיית המתים!] - נראה למסור כמה דברים על רה"י הגר"מ"ד סאלאוויצקי זצ"ל, וכגון - איך שראינו פעם באמצע השבוע שא' מרגלי השולחן שבת שלו יצא ממקומו במקצת, והוא עמד ממקומו ונתן מכה חזקה בכף ידו ובכנסה בחזרה על תילה! ושאלנו את פיו - אולי יש עצה לקנות שולחן חדש? ענה מיד בתמיהה עצומה - מה לא טוב? קיבלנו שולחן זה בשנת תשט"ו עבור החתונה מיד שני! והא דיוצא הרגל - נותנים מכה ונכנס! מה לא טוב???

והתריסים בחדר שבת שלו היו כמעט יותר חלודה מברזל! וצריכים עזרה מן הצד שיעלו וירדו, וכשאחד שלח פעם פועל לביתו - זגג - לתקן חלונותיו (היינו שיתקנו על חשבון המשלח) שהי' נראה שכל רגע עומדים ליפול הזכוכית ממסגרות של עץ המחזיקן, כשהגיע הפועל לבית רה"י זצ"ל - שאלו על מה באת, ענה - לתקן החלונות, אמר לו רה"י - טובים הן ואינן צריכים תיקון, ובודאי לא בחנם!! א גושן טאג. ופטרו לשל! דהא אם טובים למה צריך יותר טוב?? כך חי הוא כל ימיו.

ומביאים שהי' אומר שכל הנאת עוה"ו, כל דבר שמחפש להקל על האדם, כל באקוועמליכטייט (הנוח והקל) - הכל מוריד מעוה"ב שלו - ומי יחליף עולם הנצחי עבור עולם החולף??! [ונראה דכן מוכח בגמ' תענית כ"ה. במעשה דרבי חנינא בן דוסא שאשתו (לבסוף) ביקשה שיחזיר הרגל של זהב, דראתה בחלום שמנכים מעוה"ב שלהם - וחס ושלו' שיהא להם הפסד עצום כזה! וזהו אע"פ שהיו בדוחק שא"א לתאר וא"א לשער - בלי לחם כלל וכלל לא בחוץ ולא בשבת! אלא חרובים, חרובים ועוד חרובים - ואפי' זה בצמצום - נורא נוראות! ואע"פ שלא זכינו לשמוע מפה קדשו היסוד הזה, אבל ראינו את זה בחוש, דהא כל מהותו ה' חיים של מסתפק במועט! וזכור לנו שאמר על הגמ' הנ"ל (בדף כ"ד: שם) שאמרו חז"ל - לר' חנינא בן דוסא די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת - ודייק הוא בלשון די לו - היינו שלא שאף ליותר, לא ה' חסר לו ולא כלום, לא רצה יותר (וכן מוכח בגמ' שם שלא חיפש שום דרך לשנות מצבם - לעבוד או לחפש נדיבים - וכשביקשה אשתו ממנו [בתחילה] לעשות משהוא שיהא להם כסף - מה העצה היחידה? תפילה לק-ל חי! (לא לצאת לחפש עבודה אלא לבקש מאבא ית'!) כך הם החיים המאושרים. וכן ה' חי רה"י זצ"ל כל ימי חייו, ובעלייתו למקום מנוחתו אבדנו קברניטא לספינה שלנו, ונשארונו בלב הים! אבדנו הדוגמא חי' של פת במלה תאכל מים במשורה תשנה, על הארץ תישן וחיי צער תחי' (לא שחי אדם זה בצער אלא חיים שאצל אחרים נקרא חיי צער, כן נראה מחיים של רה"י, ודו"ק), אשריך וטוב לך! כל החיים! והחיזוק שמקבלים מכל הנ"ל יהא לע"נ נשמתו הטהורה. והלוקח לקח ומנסה למעט קצת בהנאת עוה"ו - כגון כשהולך לחתונה או בר מצוה וכבר אכל סעודת ערב - למה ימלא כרסו עוד, אך ורק כיון שמצויין שם אוכל לרוב ובהנב? לצמצם (לאו שצריך לחיות בצמיצום אלא לצמצם כאן או שם). ועוד עבודה לזוהר על מים שמשמש במשך היום - האם יש צורך בכך או אין מוכרח או יש בבוז, ח"ו, היינו לחיות עם חשבון וכדלקמן - וכן בטל. כמה להשתמש וכמה לא, וכן באור בביתו (לא לישב בחושך דוקא אבל עם חשבון אם צריך או לאו) - דהא רואים מהפרשה פ' משפטים שהכל של הקב"ה, ולמה יבזבזו אם אי"צ בדבר, כ"ג, וכל א' למצוא בשלו איזה לקח, ונזכה להמשיך חייו עוד במותו ויהא לע"נ. וזה תכלית כל המעשים שמספרים על חייו (וחיי כל הגדולים זצ"ל) לחפש איזה דבר שאפשר לקחת לקח, ולנהוג על פיו מכאן ולהבא, או לכה"פ במשך איזה תקופה, ואין עילוי לנשמתו גדולה מזו!).

וכיון שזכינו לשמוע, ולראות, וגם לו זכינו להיות שכן (טוב) שלו - ה"ה רה"י דקאמניץ הגר"י שיינער זצ"ל, (שיום היארצייט שלו חל ביום היארצייט של הגר"מ"ד זצ"ל דשניהם נסתלקו למגינת לב באותו יום!) ואף גם בו ראינו בחוש א' שגם הוא חי כך - בדירה צר מאד, עד שא"א להבין - שאע"פ שהדירה היתה בת ג' חדרים, אבל חדר א' ייחדו עבור אמו ע"ה, ועוד חדר עבור חמותו ע"ה, וטיפלו בהם במסירות נוראה, והם (משפחת שיינר) הסתפקו בחדר א' עם קצת מקום לבשל ולאכול!

וגם הבלאטוס של רצפת ביתו היו כל השנים כמו הגר"מ"ד זצ"ל - שכמעט שאין א' שוה לחבירו (ואילצו להחליף הבלאטוס כשאשתו ע"ה נפלה כמה פעמים מחמת שלא היו שווים א' לשני! ואפי' אז ה' למורת רוח שלהם אבל מדוחק (!) הסכימו. וכל העם ראו והכירו שהלב הגדול שלו ה' מלא עם אהבת ד' ואהבת הבריות אשר ציהו ד' לאהוב כל א' וא', וממילא לא ה' מקום בלבד לאהבת הגשמיית כלל וכלל. וכשסיפרו לו המעשה שאורח א' בא אצל הח"ח זצ"ל וכשהלה ראה את השולחן הדל והכסאות הפשוטים (אף א' לא ה' גב לאחוריו לסמוך עליו כשיושבים עליהם) וכן הספסלים הפשוטים, וכו' ושאלו - איפה הכלי בית של הרב (רשכבה ג'!), שאלו בחזרה - ואיפה שלכם? ההוא ענהו - מה? אני רק עובר דרך - לא קבוע כאן, ומינ' ובי' ענה לו הח"ח - גם אני רק עובר דרך ולא קבוע כאן בעולם השפל שלנו!

וה"ה הגר"י זצ"ל הוסיף - והח"ח לא ה' לו דירה מפוארה כמו שלי!! ממש אשריך וטוב לך - אשריך בעוה"ו וטוב לך לעוה"ב. ויהא לע"נ הנשמה הגדולה שלו.

וכיון שזכינו להזכיר הקדוש והטהור הח"ח זי"ע נביא דבר חידוש וחשוב עד מאד שנכדו - הרה"ג ר' יעקב יהושע זאקס שליט"א שמסר בשם אמו ע"ה את הח"ח - שהכוס של קידוש הידוע שאומרים העולם שהי' בו מה שקורין השיעור הקטן (ע' בשיעורים של תורה מאלת הסטייפלער זצ"ל שאין לשיעור זה שיעור למעשה, וזנו הגר"ח זצ"ל כתב בספר הזכרונות שמי שקידש על

לעבד רחמנא לטובא עביד? וגם זו לטובה!! אשרינו זכינו (קלח) מסירות נפש עבור הצורח ית' (והי' דבר עמוק – צבערצ צבת צעה שאמרנו לכה דודי ולא ידענו מה הולך צבית – צסוף צאומרים צואי כלה צואי כלה וממקבלים הנשמה יתירה, הי' לנו כוונה קיהא צכחה קל הנשמה יתירה שנעמוד צצבת זו חפי' צמסירות נפש עבור הצורח ית' – וכו' צסקצ"ה מכן הצפוחה קודם למכה, וכמו תמול! וע' צגמ' צ"צ י"צ: נבואה ניתנה ל __. ומזכן הכלו) אשרינו אשרינו אשרינו טוב חלקינו! ומה יפה ירושתינו! (ט) והלימוד לצטחון מאם בעל אשה הוא וילאה אשתו עמו?

רש"י – דהאדון חייב במזונות אשתו. וכן עבור בניו! ונראה דהוי ראי' (או לכה"פ רמז יש כאן) דמי שהוא עבד להקב"ה, בודאי ובודאי שהבורא ית' – אדוני – יפרנס אותו וגם משפחתו (ע' בחוה"ל בשער הבטחון לענין אשתו ומשפחתו של כל אדם חידוש גדול, וצ"ע).

ומעשה (שנראה שהי') בא' בשם שלמה שהלך לפונדק לשבוע ימים, וכשהתכוון לעזוב המקום בא לשלם חובו. באותו העת הי' לפניו אדם שגם הוא המתין לשלם אצל הבעל אכסניא, ויגש ההוא ופירט לבעל האכסניא שאכל כך, ועשה כך, וכו', וכו'. וסה"כ חייב כך וכך, וחתם שמו על הטבלא של החשבונות והלך. כשבא הנ"ל (שלמה), ואמר לו בעל אכסניא שחייב כך וכך, וכו', אמר נכון ומוכן אני לחתום וללכת. אמר לו בעל אכסניא – לא ולא, צריך לשלם כסף – טבין ותקילין! שאל שלמה – והא זה שיצא לפני חתם והלך, ומאי שנא? ענהו הבעל הבית – דהקודם שייך לחברה גדולה, והוא שליח שלהם, והכל על חשבונם, לכן בחתימת יד לבד סגי והם ישלמו! אבל אתה איש פרטי וחייב הכל. ואמר הח"ח צ"ל שכן האדם בעוה"ז – אם שייך להקב"ה (ובוטח בו) הוא ישלם הכל, אבל אם הוא חי לעצמו ולא עבד למלך מלכי המלכים, יצטרך לשלם הכל.

ומיסוד זה רואים שבטחון מתלי תלי וקאי הוא, היינו דתלוי בעבדות – דמי שהוא עבד באמת, אינו דואג כלום, וכמו עבד הקניי לאדון, דיודע שיש לו אדון שהוא יתן לו, וגם לכל אשר לו, ולא רק שיש לו כל האוכל שהוא צריך ומקום ללון ובגדים – הכל לו ולכל משפחתו – היינו חפי' עבור הארבעים ילדים והשמונה עשרה נשים הנשואות לו(!), אלא אם יש לאדון רק כר א' – הוא יקבלו ולא האדון – כ"כ בטוח ומובטח הוא, והוא הדין, ועוד כפול ומכופל אלף פעמים ויותר לכל א' שהוא עבד עולם לבורא עולם – אשרינו שבחר בנו מכל העמים! [ע"ע פ' יתרו תשו"ל"ג לענין ברכה זו שאומרים כל יום בברכות ק"ש! ודו"ק].

י (ח) האם מותר לעבד ליטא שפחה כנענית אם אין לו מקום אשה וכניס?

ב (ב) ואיזה חיזוק מקבלים מהא? (יעב"ץ על הגמ' סס, וכן בשיחות מוסר)

ע' בגמ' קידושין (דף כ.ו.) דלמדין מן הפסוק אם בגפו יבא דמוסרין לעבד עברי שפחה כנענית דוקא אם יש לו אשה ובנים, ע"ש. והגר"ח שמואלביץ צ"ל הי' אומר (ע' בשיחות מוסר עמ' מ"ז אבל אינו מביא שם ראי' זו שאמר בשמועס"ן, וצ"ל דנתחדש לו בשנים אחרונות, כ"ג) שרואים מדין זה יסוד גדול בחיים – שדוקא מי שיש לו את הכחות להתגבר נותן לו הקב"ה הנסיון (זה או זה), וכגון הכא דבסוף שש יהא נסיון גדול להשאר ולהיות עבד עולם, דהא עכשיו יש לו פרנסה (ובפרט בציוור הנ"ל תשו"ט) ויש לו אשה (כל דהוא), ואע"פ שאין הבנים שלו אבל הם חושבים שהם שלו, למה יצא לחירות, ועוד דאם יצא חפשי מי יאמר שימצא זיווג נכון – מי יקח אותו לאידיד' (חתן) בפרט שהי' עבד, ועוד דהי' לו שפחה כנענית, ועוד דהי' גנב, או מכר עצמו ועבר על עבדי ה', ולכן הקדים הקב"ה תנאי קודם למעשה, שדוקא מי שיש לו את הכחות – אשה ובנים! [ומשמע דבנים נמי מעכב, וצ"ע] שבדאי ידברו על לבו ויחזקו וישמרוהו, שיצא חפשי, דוקא לו נותנין הנסיון.

ושו"מ כן יעב"ץ על הגמ' הנ"ל. וע' ברש"י שם דהאדון מוסר לו שפחה כנענית, כשיש לו אשה ובנים, בעל כרחו. ומשמע דבלא אשה ובנים מותר לעבד, אם ברצונו, מותר לו לקחת שפחה כנענית, וכמדומה שהגר"ח צ"ל הי' אומר שזה בא לומר דאדם יכול להכניס עצמו לנסיון, אבל עליו לדעת שהקב"ה לא יתן לו הכחות לעמוד בו, ויצטרך לעשות בכוחות של עצמו, כביכול, ופחד הוא, דהא אמרו לנו חז"ל (בגמ' קידושין ל:): דאם אינו עוזרו אין יכול לו! ואשרי מי שבורח מכל סכנה ברוחניות, אפי' יותר מבריחה מסכנה גשמית, ואשרי אדם מפחד תמיד בכגון אלו, ומתרחק כל מה דאפשר. [וע' בשיחות מוסר עמ' פ"ז ואילך בענין זה עד כמה יש לו לאדם לברוח מהנסיון, דברים נוראים מחז"ל, עש"ה]. ועוד שמענו דבר יפה בשם הקוצקער שהטעם שיוסף לא תפס בגדו מן הארוהה בחזרה (ע' הרמב"ן) הוא משום שיצטרך לישראל עוד רגע קט בנסיון! ובורחים מאש!

יא) מה אפשר לרמז (לכוחניות) להכתי את אלני את חשתי ואת בני?

ע' באוה"ח הק' על פרשה זו שגילה רמזים עמוקים ומתוקים לנשמת ישראל, שמסביר איך שהכל בא ללמד על חיי עוה"ז, כל החיים של האדם, וגם מראה באצבע הדרך להגיע לחיי עוה"ב, והדברים נפלאים וראויין למי שאמרן.

ויש במדרש שמשוה ר' טען כסדר הפסוק – שהוא אוהב את אדוני – הקב"ה, ואת אשתו – התורה, ואת בניו – המצוות, ואין נשמתו רוצה לצאת מגופו אלא להיות עבד עולם. וכיון שכתב הרמב"ם (פ"ה תשו"ה"ב) שכל א' יכול להגיע להיות צדיק כמשה ר' יש לנו לשאול את עצמינו – האם חשבתי מחשבה זו פעם אחת בחיי? וכבר שלש שנים שלמות שחסר לנו הדוגמא חי' – רה"י מו"ר הגרמ"ד סאלאווייציק צ"ל – אבל כל א' יכול לקחת חלק ממדותיו בהסתפקות שלו, ולעלות! ע' תשו"ה"ה לעיל.

ויודע (או לא כ"כ יודע) שהגרמ"ד צ"ל ביקש פעם מבחור א' משיבתו אם יכול הוא לעזור לו ללכת לדואר לשלם חשבון אלעקטער שלו. והוא קפץ משמחה לעשות מצוה גדולה זו – שימוש ת"ח – והלך לשלם. והנה רואה הוא דבר פלא שהסכום עבור התשלום לב' חדשים הי' סה"כ מאה וא' שקל בלבד! אה"כ נודע לו שכל עת שלא הי' צורך אור באיזה חדר מיד כיבו האור, ובשעות היום כלל מאן דכר שמי' – דמי צריך פלארסענט להיות שרגא בטיהרא?! אההה! פשטות שבפשטות.

והואיל ובא לידנו נאריך קצת בדברים נוספים שכבר כתבנו בעיקר בפרשת יתרו אלל לא כו"ע ראו הדברים:

ג) בלאטוס (רצפת) ביתו – הי' דבר מרפסן איגרא (אולי מוטב לומר מרפסן רצפה!) שכמעט לא הי' א' שוה לחבירו, אלא גם זו לטובה! ואם זה טוב מי צריך יותר טוב.

והרעבעצין תבדלח"א הי' שמחה עם כל מה שהי' רצון בעלה, ולכן אע"פ שכאשר הי' צריך לעשות ספונדשע (רביצת הקרקע) לא הי' קל לה (כלל!) [ותמיד רק היא עשתה ספונדשע, דהא בה יותר מבשלוחה!] אבל אין שמחה כהמצמצם – דאין צריך יותר! ושמחה בחלקו – תמיד!

ד) באיזה שנה שחל בו שנת השמיטה, והי' חשש קדושת שביעית על הדסים (ובמח' גדולי עולם שנוי' בידוע), וכשראינו (במוש"ק) שההדסים של רה"י צ"ל היו מונחים בקופסאות מלאים עם קצת מים, שאלנו אם היינו יכולים לקבל ההדסים (חשבנו שע"י זה יקל על רה"י שאין צריך לטפל עמהם לענין זמן ביעור וכו') וכדלקמן. מיד אמר (בקול רעש גדול בערך) לא תחמוד!! נסינו להסביר כנ"ל שרצינו לעזור לרה"י לענין קדושת שביעית, חזר (בקול כנ"ל) לא תחמוד! אההה! קלארקייט במצות ד'! ואשרינו שקיבלנו מוסר ולימוד לעולם.

וע"ע כמה וכמה וכמה דברים מחייו ופשטותו בתשו"ה"ה לעיל.

יב) איזה רמז הי' אפשר לנו להבין מהא למינו שנעשה עבד עולם ע"י מלכע בלזנו לרמז לאלו שמשימים (תולין) דבר קטן על האוזן שהמליאו צננים אחרונים שממשם לדבר בו ולשמוע אחרים?

ר"ל למי שהולך כך! דמוכה שהוא עבד עולם לפלאפון ומאבד צורת בן תורה, ואפי' יותר מדברי רה"י דמיר הגרנ"צ פינקל צ"ל שהוא הי' אומר שאפי' ללכת בחוץ עם כלי אצל אנו – אין זה צורת בן תורה, שדבריו היו על פלאפון הרגיל (והכל מדובר במה שקורין כשר, כן הסביר ומה שזכור לנו שהוא כינה כל פלאפון בשם כלי משחית), וק"ו על הסוג החדש הזה שתולין על האוזן, דיש חשש נרצע או הסוג עם כל מיני חוטים סביבות ראשו [והגרצ"מ זילבערבערג שליט"א אמר שדומה למי שנמצא בבית הרפואה, וכן הוא באמת! עכת"ד] וכן כל מה שמתחדש עוד ועוד וד' ישמרינו ויצילנו מידי עשו, אמן.

ופלא עצום הוא שיש מבני ישראל שמשימים החפץ הקטן הנ"ל על אזניהם – ותמוה מאד איך לא מתביישים, דבושה גדולה היא עד מאד – כמעט א"א להאמין שנתפתים לעשות דבר מוזר לכל מהותם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב, עם ממלכת כהנים. ואפי' לתלותו על בגדיהם בושה גדולה היא, דהא מצינו בשו"ע או"ח סי' ד"ש ס"א דעבד אסור לצאת עם חותם בבגדו בשבת וכו', ע"ש, רואים שגם זו סימן עבדות, ואין מסכים אדם להפחית כבוד עצמו, פחיתות הנוראה הזו?

פעם עמדנו באיזה מקום וראובן דיבר עם שמעון. בפתע פתאום ראובן הזדעזע (שרעד) חרדה גדולה ברתת ובוזיע! מחמת שא' התקשר לפל. שלו! מיד ענה והתחיל לדבר עם ההוא. שמעון עמד משתומם – והא מאי אולמ' האי ממני? כשגמר ראובן לדבר עם הלה, אמר לשמעון תדע לך – מי שיש לו פל. חייב (צ"ע) אם מה"ת או מדרבנן?? לענות!! ולא רצה לשמוע אחרת. מדובר באיש שעושה שטייגן – אבל בזה חוק הוא ואין לערב חשבונות של גולם וכו', או דרך ארץ או כבוד האדם – וכן הוא לאלפים כידוע, ד' יכפר בעד, ועלינו להודות על שאין לנו כלל, חסדי ד' עלינו (ומברכין שכך תהי' לכל עמו ישראל, ושלנו' על ישראל).

יג) (א) ולמה מלכע בלזנו דוקא?

רש"י, שמע עבדי ה', ומכר את עצמו לאדון. ויש לעיין אם היום שומעים זה, דהא הרבה עושים ההיפך ונעשים אדוקים לכל מיני גשמיות, ד' ירחם עלינו, אמן. וע' ברשימה בסוף קונטרס זו דברים שנעשה האדם עשיר שאין כמוהו ע"י שאינו אדוק בהם. וזה יסוד של עשירות, שאינו מקושר, בקשר של קיימא, לעלמא דשקרא. ולא כתבנו שם שאסור כל הדברים הללו, אלא אשרי איש אשר לא יהא

קשור, לא יהא **דבוק**, לא יהא **אדוק** לכל זה, אשרי אדם שעוז לו בך – **בך ד'!** והרבה תלוי **בבטחון** – בטחון שהקב"ה יעזור שאעמוד בכל הנסיגות!
(ז) ולמה עושים אלל המזוזה דוקא?

רש"י, שמזוזה ודלת היו עדים שהקב"ה לקח אותנו להיות **עבדיו**, והוא קנה אדון לעצמו, ושוב עלינו לשמוע **כל** מוסר השכל תמיד, ולזכות להשכל **ויודע** אותו אמר הקב"ה.

(ג) מה הן האותיות אחר אותיות מ-ר-ל-ע-ע? (ספר המקנה)

מ' סופית, ש', ק', פ', - משקף – שהמרצע אצל המשקוף, כ"כ ספר המקנה. ומסיים שזה הכוונה במה שאמרו חז"ל שיש בדרשה זו, של אצל הדלת, כמין **חומר**, ע"ש בקידושין דף כ"ב ע"ב.

וכן רואים **בכל** התורה – כל אות מדויק ו**מלא** תילי תילים של הלכות, ועלינו לזכור **תמיד גדלות ד'**, וגדלות תורתו, וגדלות המתנה שנתן לנו, ו**לירא** לפניו ולעבדו.

וע' בפ' יתרו תשו ל"ג לענין **יראתו על פניכם**.

(ד) מה יכול לגרום שאדם יבוא לכך למכור את בתו לאמה? (גמ' קידושין דף כ.)

נשא ונתן **בפירות שביעית**. (וחשב להרויח הון! ואבד עולמות! **השתדלות טוט פונקט פארקערט**, [עושה ההיפך] כידוע).

ויש לזכור דברי החזו"א (שביעית סי' כ' בארוכה ובעוד מקומות, וע"ע בספר קיצור הלכות שביעית) שאפ"ל לאלו שנהגו להקל בפירות נכרים בשביעית **אין היתר למכור פירות אלו בשביעית**, ויש לזהר לפי"ז אחרי שנת השביעית דמזוי הוא שיש מלפפון (החמוצים) בקופסאות שהן מיבול נכרי והן לאחר הביעור, ואסורים במכירה והמעוות נתפסים בקדושת שביעית ואסורים המלפפון באכילה, וטעון שאלת חכם מה עליו לעשות אם קנה. ועל העובד ללמוד הסוגיא **בעיון רב**, ולידע שלפעמים איזה מנהג (להקל) **לא נהגו אלא מתוך הדחק** (וכדבריו של הגר"ש סאלאנט זצ"ל במכתב על המנהג שהי' בירושלם להקל במכירת פירות נכרי ששלח להנצי"ב), ומהגמ' הנ"ל רואים איך שעבירה (ואפ"ל עבירה קלה כזו) גוררת (עוד) עבירה עד שמוכר **ביתו** (וכבר היו כדברים אלו מעולם), ואח"כ מוכר את בתו (וגם בזו היו דברים מעולם, וכגון בענין שידוכין – שעבור ממון, שיש לאבי הבחור, מסכימים לבחור חלש [בין ביראת שמים, בין במדות, בין בתורה] כידוע), ד' ישמרינו. וכן עוד כמה וכמה מנהגים **שנהגו להקל לא עשו כן אלא מתוך עניות**, ואין מנהג הזה (להקל) מנהג לעולם. וע' תשו"כ"ח.

כבר כתבנו לעיל שהגר"י קאמינעצקי זצ"ל כתב שהוא שבע רצון שמשפחת הח"ח לא הסכימו להראות לאחרים כוס של קידוש שהי' אצל הח"ח, ואמר כנ"ל שא"א ללמוד ממנהג שנהגו מפני הדחק וכדו'. והמשכיל ישכיל לכל כיו"ב. וע' **לעיל בתשו"ח ח' צלריכות בענין זה**.

ונראה להביא ידיעה חשובה לענין שביעית (שהי' נוגע בשעתו, והלימוד **הגדול** מזה לעורר לב הער תמיד חיפוש אחר חיפוש, ו**דקדוק אחר דקדוק**) – שבפ' יתרו תשפ"ג מצאו שבטעות הביאו לחנות מהעדה החרדית שק של כ"ה ק"ג פופקורן (הגרעינים) מאלו שגדלו בשדות של היתר מכירה, ר"ל, ועוד לזאת שכבר אחר הביעור, וכן לעוד חנויות של העדה, ולכן הי' חיוב להזהר מלקנות פופקורן עד שיסתדר הדבר, ושלול' על ישראל. [הכשירו הכלים בחנות הנ"ל!].

(ז) ויסוד שיט לנו ללמוד מהנ"ל צעבות התשובה?

רואים מכאן חובת גברא להתעורר **לכל דבר שקורה אצלו**, או שסובל, או שיש צרה זו או זו (ל"ע), לחקור למה קרה לו – איזה עבירה עשה, איזה שגגה נזדמן לידו, על איזה חוט השערה עבר. ומעשה שא' מן הנכדים של השווער הגר"ר וואלדשיין זצ"ל הי' סגור בבית הכסא, ובכה, והי' מהומה מה לעשות, והוא מיד ניגש להדלת ו**שברו**. ואמר לנו אחר השבת שאע"פ שמבואר בשו"ע שמותר (ומצוה) לעשות כן (ע' סי' שכ"ח סק"ל, ע"ש ובשעה"צ) אפ"ה נזדמן לידו אח"כ איזה נדנדוד עבירה במשך השבת, וחושב **שמחמת שבירת הדלת באה לו! אהה!** נקי וצדיק הי'.

וכן כל דבר ששומע שקרה אצל משפחה זו או זו בכל אתר ואתר, ובפרט אצל שלו, או אצל חבריו, או בעולם, **שלא נדע** – הכל לעורר ולגרום הרהורי תשובה עד שאדם אומר שאולי חטאתי עויתי או פשעתי ועלי לשוב אל צור מחצבתי – **עוד היום**, ובכל יום ויום, לבדוק, לחקור, לשאול אחרים, לחפש, לפשפש – דהא על זה נבראו אנחנו!

[ע"ע ברש"י פ' וארא עה"פ **ואני אקשה** (שלישי) שהקב"ה מביא פורענות על אומות העולם (יש ברש"י שינויים כאן מפני הצענזור) כדי שישמעו ישראל וייראו וכו', עכ"ל, ע"ש. (וע"ע בגמ' יבמות ס"ג. – ספינות שבים). ודברים שצריכים לימוד הן, והחכם לומד מצרות של אחרים וממילא אין צורך שיסבול הוא בעצמו, אשרי מי שלומד מוסר כל יום ויום – דהצלת נפשות היא עד אין חקר].

טו) כמה רואים חסד ד' עלינו כפרסה לאמה עברי'?

כמה הילכתא גבירתא נשנו בהך פרשה - מגרע בפדיונה, יעוד, יעוד לבנו – **הכל להציל בת ישראל מצרת נפשה**. רואים **חסדי ד'** – כ"כ דואג הקב"ה על קטנה

זו שאין לה על מי להישען, דאין לה אב (שבגד בה ומכרה), אין לה אה ועזר, אלא יש לה הקב"ה לבד, **ולכן** עזר לה בכל מיני עזרה. וכן אנחנו – אם יודעים שאין לנו על מי להישען **אלא עליו לבד**, נקבל עזרת ד' **בלא גבול**.

הגר"י גאלינסקי זצ"ל (יארצייט שלו חל בימים אלו – כ"ב שבט) הסביר המשנה בסוף תענית (כ"ו:): שבנות ישראל **שלא** היו יפות **ולא** מיוחסות, אמרו תן לנו חתן טוב **ושהוא יתן לנו מתנות** – ולכאורה נערה כזאת היתה צריכה להסתפק במועט שבמועט, ואיך היא מבקשת **הטוב שבכולם**, בתמ"ל. אלא הסביר הגר"י זצ"ל ששאר הנערות סומכות על היופי שלהן או על היחוס שלהן – והיא, שאין לה לא זו ולא זה, **סומכת על הקב"ה**, וה"כ מבקשת היא **דוקא** הטוב שביותר, דאצל הקב"ה אין לו שום קושי לתת ביד רחבה – ודבר נחמד הוא ללב הער.

היינו דכל מי שחושב שהוא יכול לסדר הכל (או רוב רובא) בעצמו, חסר הכל, ומי שיודע שעל כל דבר ודבר, אפ"ל הקטן ביותר, צריך **עזר מקודש**, הוא המאוס. וע"ע במ"ב סי' קכ"ב סק"ח דיש להתפלל כל יום **על כל פרט ופרט מהחיי יום יום**, עש"ה. ומו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן בן ר' שלמה צבי אטיק זצ"ל סיפר מהרב ר' יוסף קזוליק זצ"ל (א' מהמחנותנים של אביו זצ"ל) שהכריז בסעודת חתונה של א' מצאצאיו (כמדומה הקטן שבכולן) שרוצה להודיע ברבים שהקב"ה לא עזר לו בחיתון בניו ובנותיו! (וכל השומעים נחרדו ויתמהו מאד) וסיים – אלא הקב"ה האט געטאן **אלעס!** (דלא **שעזר** הקב"ה אלא הוא עשה את הכל!). כך ידע בנפשו, וגדלות הוא.

וכבר הזכרנו בקונטרסים אלו היא עובדא שהי' אצל אב א' שאמר להקב"ה – רבש"ע ידוע לי שאין אני כ"כ שפוי בדעתי, ואין ביכולתי לחנך את יוצאי חלצי, לכן מבקש אני ממך לחנך אותם – **הכל עליך**. וזכה לבנים וחתנים מצויינים ומורמים מעם.

וכעין מה דאיתא בחז"ל (ילקו"ש שמואל רמז קס"ג) **וז"ל**, דוד המלך אמר ארדוף אויבי ואשיגם, וכו', עמד חזקי' ואמר אין בי כח להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא **הריני ישן במיטתי ואתה עושה**, עכ"ל, ע"ש. מה אמר הקב"ה? – הריני עושה כן, ע"ש.

וע' בשיחות מוסר (עמ' ש"ו [וע"ע בעמ' תס"ב]) **וז"ל**, אבל חזקי' המלך חשב בנפשו שגם אמירת שירה, שהיא הכרת המצב הנורא שהוא נמצא בו מחד, **וגילה ושירה על הישועה אשר יגמול עליו ד' מאידך**, יכולה להוות **פגם כלשהו** בשלימות **הבטחון**, כי עלול הוא לתלות **משהו** במעשיו. **שלימות בטחוננו** תהי' רק בהסתמכות מוחלטת על ד' **וביטול כל האפשרויות העצמיות**, אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא **הריני ישן במיטתי ואתה עושה**, כלומר, אין אתי יודע עד מה, **ולבי אך סמוך ובטוח כל כולו עליך ית' הדואג לצרכי, משעני ומבטחי, צורי אחסה בו, היא היא שלימות מעלת הבטחון**, עכ"ל. יסוד היסודות, וכדברי הגר"א במשלי (מובא לקמן) **ואל בינתך אל תשען** – שלא יהא שכלך **אפ"ל** כמשענת (כמקל שמשען עליו) – אלא **כל כולו** על הרבוננו של עולם הדואג **לכל צרכי**. [מאמר המוסגר – רואים מדבריו ששירה לשם יכול לגרום צנחון במלחמה, ויכול לגרום ישועה מכל צרה, דבר נחמד הוא עד מאד, ועדיין אין דומה לסמיכת מוחלטת!]

וע"ע בסידור הנפלא הנקרא **תפלת יוסף** דמביא פ"י היעב"ץ בתפילת תחנון (תפילה שאפשר לומר עלי' שעומדת **ברומו** של עולם ובני אדם וכו', ד' ירחם עלינו וכפר בעד) על הפסוק בתחנון (דה"י ב' כ' י"ב), **וז"ל, ואנחנו לא נדע מה נעשה** (כשאומרים **לא נדע** עדיין יושבים, ותיבות **מה נעשה** בעמידה, ע' במ"ב סי' קל"א סק"ט) דמפרש - כלומר **אין צריכים לדעת** מה לעשות לפי **שעליך עניינו**, עכ"ל, ע"ש עוד ועוד ועוד. ושוב יסוד הנ"ל לומר **דהכל** עליך הקב"ה, להשליך על ד' היבך!

[ושוב צריכים לדברי אגדה של הגר"י גאלינסקי זצ"ל (וכנ"ל היארצייט שלו בימים אלו - כ"ב שבט) דהקשה למה אנשים לא עושים כן – להשליך **כל** החבילה (**יהבך**) על הקב"ה? ותיריך במתק לשוננו שממלאים החבילה עד שהוא כ"כ כבד שכבר אין להם הכח להרימה כדי להשליכה על הבורא עולם! ואע"פ שגורם חיוך (וגם זו לטובה כידוע), אבל עמקות דבריו נראה לומר שאם אדם הי' מסתפק במועט, ואין צריך אלא לחם צר ומים במשורה **וכדומה הי' סומך בכל לבו שהקב"ה יתן לו**, ומרגיש שפשוט הוא שאינו צריך לעשות **שום** השתדלות, אבל כיון שרוצה לחם וחמאה וגבינה ובשר ודגים וכו', ושת"י זו או זו, וכלי בית כאלו וכאלו וכו', וכו', בזה כבר קשה לו להאמין שהקב"ה יתן לו, (ואולי, כולי האי ואולי, שזוכה להרגיש בעמקות לבו **שהאמת היא** שאין רצונו של הבורא ית' שיהא לו דברים כאלו, (המותרות הללו) ואפ"ל אם זוכה להרגיש, יצרו הרע מכסה מיד ההרגש עם כל מיני תירוצים, כידוע, וסוד גדול גילנו כאן להבני עליי' שמבינים העמקות במה שקוראין כאן, ובודאי יבדקו מכאן ולחבא, ויראו פלאות, פלאות **ממש**, אמן). ממילא כשצריך כ"כ הרבה **יוצא שא"א** לו להשליך כל כולו, **כל** לבו, על ד', ומתחיל לעסוק בדברי העולם להרויח. ועמוק הדבר עד **מאד**, ונפלא הוא, ויהיו הדברים לזכרו ולע"נ].

וכן הגר"א במשלי על הפסוק (ג' ה) **בטח אל ד' בכל לבך ואל בינתך אל תשען**, וז"ל, היינו, שיהי' לבך **שלם** במדת הבטחון ולא **במקצת** הלב. **ואל בינתך אל**

תשען. שלא תאמר אבטח בד' אך אני מחוייב להשען גם על שכלי ולעשות, ולכן אמר אל תשען, ששכלך לא יהי' אפילו בתורת משענת, אלא בטח אל ה' בכל לבך. וסוד הענין כמו שני' (לקמן כ"ג כ"ו) תנה בני לבך לי, וכו', ויהי' טוב לב בכל, וכו', אז יברך ד' אותך בכל, והבן, עכ"ל, ע"ש היטב. ונראה דיש כאן רמז לדברי הרמ"א סוף סי' תרצ"ז, וז"ל וטוב לב משתה תמיד, עכ"ל, דאפשר להבין זה בדברי הגר"א במה שכתב – ויהי' טוב לב בכל. ומה נעים דברי המ"ב שם (סק"ה) וז"ל, וזהו שסיים הרמ"א וטוב לב משתה תמיד היינו שטוב להרבות לכבוד הנס שנעשה בעתים הללו, עכ"ל. והיינו לכבוד הנס שזכו ע"י בטחונם בד'! ומילא לב טוב תמיד, כ"נ לפרש. ובשבת זו שחל בו ראש חודש אדר א' – חודש השמחה (וע' תשו' חת"ס חו"מ כ' דגם לענין אדר ראשון) – ודאי מתחילים כבר האורות להאיר האור של לב טוב, ובודאי נוכח לכל הישועות, מתוך שירה חדשה (כל יום) הפורצת מעמקות הלב מתוך בטחון (בלי השתדלות וככל הנ"ל) השלם, ושמחת החיים תמיד, אמן. [ולכה"פ שנגיע לזכור שכל פעם שעושים איהו השתדלות שאין זה עוזר כלל – לא אפי' טיפה מן היים – אלא הכל מעשה ד' לבדו!].

והיות שהזכרנו את מו"ר זצ"ל וגם הזכרנו חודש השמחה נראה דראוי להביא כאן עוד כמה דברי התעוררות לע"נ ממה שזכינו לראות אצלו (מביאים לפי האותיות בהמשך לקונטרסים הקודמים):
קעה) הוא הי' מציאות של שמחה, וראו את זה בלימודו, ובקבלת פנים שהבהיק אור לכל א' שבא בצילו! ובתפילתו הצרופה, וכפי עדות נאמנה שהעיד בפנינו א' מחכמ"מ (ריי"ס הי"ו) שזכה לראות מחזה בלתי נשכח כל יום ויום כשהי' גר קרוב לבית הכנסת זכרון משה וראה איך מו"ר זצ"ל כשהתפלל שם הי' אומר פסד"ו (בחדר שלא הי' שם מנין) בהשתפכות הנפש – מלא שמחה וחדוה – וההגדת עדות הזו נאמרה ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, והרגישו כאילו היום ניתנה החזון שמיימי ההיא!

ואנחנו הקטנים זכינו לראות השמחה בקריאת שמע שהי' למעלה למעלה והעלה כל סביבותיו! זכינו מהיום שנסכסו לסיבת מיר הכ' ועד זקנותו, ואפסך לומר כפה מלא – לא שניה! לא שניה! ולא נס ליחו, ותואר פניו הצהיק לעולם!

וכן הקדיש – שקידש שם שמים בשמחה בבקשת ממלכת ד' בעגלה ובזמן קריב! [ע' בלב אלי' ח"ב פירוש נפלא על קדיש להבין חילוק בין חייכון ליומיון ועוד!]
קעו) כמדומה שתמיד הלך בסימטאות ורחובות של הקרתא דירושלם כשהי' ב' ידיו לאחוריו. וע' בב"י סי' צ"ה שמביא שיש נוהגים לעמוד כך בשמו"ע, והרמז כך כתב הב"י שם – שכאילו אין לו ידיים כשעומד לפני המלך מלכי המלכים! וזכינו לתמונה (שיש על הכריכה של קונטרס אמת ואמונה ח"א, שהרבה אמרו שהוסיפו להם יראת שמים) שרואים איך שהלך עם ב' ידיו לאחוריו, ודבר הוא [ויש לאחד תמונות כאלו, וע' בסוף הקונטרס הדרך להשיגם].

וכן אפשר לומר עליו – שהי' תמיד לפני מלכו של עולם! שויתי – תמיד!
וע"ע בשו"ע אבה"ע סי' כ"ג ס"ד שיש (כך נהג רבינו הקדוש כדאיתא בגמ' גדה י"ג): שלא מניחין ידיהם תחת טבורם, ע"ש. וגם בזה (ידיים לאחוריו) יוצא ידי חובת דעה זו, ואפשר משום הא עשה כן.

קע"ז) הי' מעשן והרגיש שזה עזר לו בלימודו, אבל הבנו ממנו פעם שבאמת הי' לו צער שכ"כ הי' צריך לזה (אומרים שהרופא אמר לו שאין לו להפסיק, שבשבילו זה צרכי הגוף. ופשוט שאין ללמוד ממנו לאחרים, וכ"כ כואב לנו לראות בחורים וכו' שמעשנין, דאין פחיתות וביזוי כבודם וממונם כמוהו בשבילם!).
קעה) לא עישן בחוה"מ פסח, וסיפר שפעם נכנס אצל הרה"ג ר' יוסף דוב (יאשע בער) בן הבריסקער רב זצ"ל בחוה"מ פסח, וכשהגרי"ד ראה שהוא מעשן – שאלו – מעשנין בפסח?? ומאז הפסיק, (וכמדומה שגם בחוה"מ סוכות הגדיר גדר לא לעשן, וט"ב).

קע"ט) למד סדר א' שנים רבות בישיבת מיר עם הגה"צ ר' משה יהושע לנדא זצ"ל, ופעם פירסמו בחוצות הקרתא דירושלם שיתקיים מחאה אדירה במאה שערים ביום פלוני, והדגישו בו שדבר חשוב שכל א' מכל ירושלם ישתתף כדי שיהא (בערך) עם רב [שבימים ההם לא היו חחרדים לדבר ד' אלא אנשי מספר, וכל נפש הי' בו נפ"מ], ולא ידענו מה לעשות, שמחד גיסא איך לא נשתתף, ומאידיך איך יוצאים מד' אמות של הלכה! והחלטנו לשאול לשכת הגזית – הב' גדולי עולם שישבו ולמדו כל התורה כולה! (ולא ידענו שהגרמ"י זצ"ל בעצמו הי' א' מן המארגנים, והי' נוגע לו בנפשו שכל א' וא' יבוא!) וכששאלנו אותם – מו"ר זצ"ל שתק כדי שהגרמ"י זצ"ל יענה – והוא אמר במתק לשונו – ר' יעקב, ר' יעקב (לשון חיבה כדאיתא ברש"י בפ' העקידה ע' שם) זאלט וויסן! אויב זיסט און לערנט האט מען קיין מאל

נישט חרטה! (אם נשארים על מקומכם ולומדים אין מתחרטים לעולם) ומו"ר הסכים על ידו.
וכן גילה לנו מו"ר זצ"ל הרבה פעמים שכן הוא דעתו עבור הלומדים (בהתמדה ממש) לענין להשתתף בחיזוקי הדת וכדו', אע"פ שלפעמים הם עבור דברים חשובים מאד, ופשיטא – פשוט – שלא באנו, ח"ו, לערער האהבה והברען אפי' כל דהו, אבל צריכים דעת תורה תמיד, ולהלומדים כנ"ל חייבין לשאול לעת תורה אמיתית אס עליוס לצאת ממשמרתם – דהא אמרו חז"ל שתורה מגני ומצלי (סוטה כ"א). ואין הפגנה כמותה, [וכן ידוע במשפחתו יסוד הנ"ל]. והא דהוא השתתף (למעשה פעמים מועטים) לא עשה כן אלא לחזק ההמון העם שיבואו – שידעו חשיבות הענין.

וזה דלא כמי שיכול לטעות שחושבים שיש ראי' ממו"ר זצ"ל להיפך, דטעון זהירות דיש דבר משנה (המשנה בפרקי אבות פ"ב מט"ו – עיין שם) וכל הטועה בדבר משנה – חוזר! ואתכם הסליחה, ונזכה לדעת תורה, ולדעת כח התורה דעצום ואדיר הוא, ולשאול, ולשאול, ולשאול!
ק"פ) וכן הי' חוזר ואומר שיש לנו למסור לבני הכולל משכן משה (ומו"ר זצ"ל הי' נשיא הכולל, ונסינו לשאול את פיו כל הליכות ועניני הכולל) שאין להם לנסוע למירון כל"ג בעומר (והי' בדבריו ק"ו לבחורי ישיבה, וכדעת הגר"ד בהר"ן זצ"ל שהי' מזהיר על זה מאד, וכן הגר"א זלאזניק זצ"ל, וכן דעת, המשגיח הגר"י לעווענשטיין זצ"ל שמוסרים בשמו שהי' אומר שבחור שנוסע יש לו כבר לנסוע עוד קצת – ליישיבה אחרת שכבר אינו מיישיבתו, וכן דעת עוד הרבה גדולי ישראל (כגון מה שמוסרים בשם המשגיח הגר"ד סגל שליט"א שאמר – ל"ג בעומר במירון? הייתי שם פעם ל"ע, עכ"ל הטהור והמטהר) שבאמצע הזמן אין עושים שום הפסקים – לא להפסיק לדבר הנ"ל באות הקודם ולא לזה.

ואע"פ שיש הרבה שמעוררים (את האהבה) בענין זה, אבל אם היו טועמים מה זה לימוד ברציפות, ומה זה לימוד עם הפסקים (וכגמ' בעירובין [ס"ה]. שאביי אמר שאם מבקשים ממנו להביא הכותח משם לכאן כבר א"א לו ללמוד [כדבעין], וכן הגמ' סנהדרין [ע"א]. שכל המפסיק מלימודו [כן מוכח שם] נעשה תורתו קרעים קרעים – ומי רוצה ללכת עם בגד קרוע? וכן דברי החזו"א שאחרי ה' שעות וכו' אין לתאר ואין לשער התענוג הרוחני כלל!) לא היו מעוררים אלא מעודדים – הרבה! כנ"פ. והשואלים מההפסק אחרי ט"ב יש להם לעיין בסוף הקונטרס הדרך להבין החילוק ולפני שמבארים הסוגיא – מכל כעס וכעס אינן מרוויחים ולא עלתה בידם אלא כעס! (גמ' קילושין מ"א. כהגוז לא עלתה בידו אלא כהגוזתו! ועי' נכ"ש"י ס"ס – נפלאו).

קפ"א) יש תמונה ממו"ר זצ"ל שרואים בחוש השמחה (עצומה) כששמע תירוצן נכון מבחור א' – [ואע"פ שכתבנו הרבה פעמים שאין לתמונות מקום בבית יהודי והכל בל תשחית מן התורה – אין כוונתנו אלא בסתם תמונות אבל תמונה של צדיק – אע"פ שמותר להכניסו לבית הכסא – אבל ממנו אפשר לקבל יראת שמים – וכנהגת הח"ח זצ"ל שהי' לו ג' תמונות בתיבה תוך השולחן שלמד עליו – וא' מהם הי' הרבי שלו הגר"נ מהוראדנא זצ"ל, והי' מוציא התמונות לעיתים קרובות ומסתכל עליהם ואומר – אהה! דאס איז געווען א איד!]

וכן אצל הגר"א זלאזניק זצ"ל הי' לו תמונה של המהרי"ל דיסקין זצ"ל וגם של הגר"א זמלצר זצ"ל, והי' מסתכל עליהם קודם הכנת השיעור יומי – כדי שיהא עם יראת שמים, וכן אצל הגר"מ ד. ס. זצ"ל הי' ד' תמונות בביתו – א' מאביו הרב זצ"ל, וא' מהגר"ח זצ"ל, וא' מהבית הלוי זצ"ל, וא' מהגר"א! ולכ' מהאי טעמא כמו שכתבנו לגבי הגר"א זלניק זצ"ל, ולכן מוכח שיש חילוק, ומפני זה כתבנו שיש לאחד כמה תמונות, (והרוצה להשיגם ע' בסוף הקונטרס), ומתמונה זו הנ"ל יכולים לקנות המון שמחה והמון יראה והמון תשוקה לשאיפות לגדלות! וכן מהתמונה על כריכת הקונטרס אמת ואמונה חלק א' כדהעידו הרבה! וכנ"ל.

קפ"ב) מעשה מאלפת שפעם עמדנו עמו מחוץ לבנין הכולל שלו כשהי' בבנין חוג שבע שנמצא ברח' צפני בין רח' מלאכי ועמוס, ובא איזה פרייער בלי כיפה וקרנף מכאן ומכאן כדרכם שמבריקים הראש הקרוח (כן נראה שעושים, וצ"ע, ולימוד לנו עד היכן אפשר להתדרדר, ר"ל), ושאל איפה רח' עמוס. מו"ר זצ"ל לא ענה לו, ואולי רמז בידינו שלא יודע. ואנחנו בסכולתינו חשבנו שאולי לא יודע באמת ולכן אמרנו לההוא שזה בהמשך. וחטאינו אנחנו מפרסמים ברבים כדי שיקחו הנבונים לקח – שהי' חסר מאד באמונת חכמים וידיעת גדלותם! וזה ראינו אח"כ –

דכששאלנו את מו"ר זצ"ל אחרי שההוא הלך, למה לא ענה לו, התבטא (או שאמר מעצמו) – שאיפה מצינו חיוב לעשות חסד עבור כאלו? (כמדומה זה הי' לשונו, או קרוב לזה). ולמדנו לקח – לדעת שהכל מְדוּד, הכל במשקל, הכל עם טעם נכון, הכל כולו אמת, ונפלא הוא. וזה אע"פ שהי' אוהב כל א' ו

מכלל ישראל, והיא **אהבת** חסד למעלה מכל השגתינו, עדיין צריך לדעת מה חובתינו בעולמינו – וכל א' ישאל את רבו מובהק מה עליו לעשות – תמיד! קפג) **האמונה** של מו"ר זצ"ל היא למעלה מכל השגות. דיברנו איתו בהרבה ענינים, ועל הרבה קשיים שעוברים על כל בר נש, וביקשנו עצות על דא ועל הא, והעיקר אצלו, **תמיד, תמיד, הי** – האם יש לך ספר תהלים בבית? תדע לך – תהלים ועוד תהלים ועוד תהלים – אין עצה טובה הימנה בעולם! ראינו אמונה אמונה נאר אמונה!

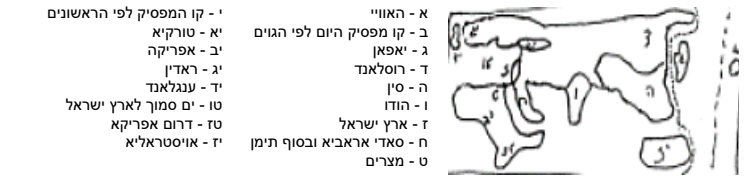
קפד) **הי** מספר כמה פעמים המעשה שא' אמר להבריסקער רב זצ"ל – בריסקער רב, למה יש לך צאצאים מצוינים – כי יש לך יחוס יש לך זכות אבות!

הרב לא ענה לו.

רבי יחליט מו"ר זצ"ל להיכנס והם ילכו אחריו, וכולם חשבו שבדואי ילך אצל הראשון. וכן הי' באמת רצונו העז כי ידע שהוא יכול לעלות בעיון מאוד אצלו. אבל דן הוא בעצמו (ע' רש"י בפ' ויצא רביעי לגבי לאה שדנה בעצמה והתפללה שתהא נקבה ולא זכר, וזכתה לה לבסוף שאסנת, ביתה של דינה, התחתן עם יוסף וזכתה לב' שבטים ולא א'! ודו"ק בכל החיים), שיכול שיגרום להרבי השני איזה חלישות הדעת, ואע"פ שהי' קשה לו מאד אבל לב הבשר שלו (איירי בילד בן י' או י"א!) לא נתן לו מנוחה, והחליט ללכת אצל הרבי השני. והוא מעשה נורא, **נורא ממש**. והוסיף מו"ר זצ"ל (לבנו יבדלחט"א) שמרגיש שזה גרם לו כל ההצלחה שלו בלימוד התורה לכל חייו. והשומע מעשה זה ואינו מוריד דמעות, עליו לבדוק איפה השאיר לבו, האם באיזה חנות או באיזה חדר שכחו, והבן.

טז) **מה החילוק במכה חיש ומת קלינו למיתה?**

אולי צד שהי' מוטב לתת לו יסורים נוראים מלאבד עוד נפש. ויש צד להיפך – דיסורים נוראים יותר קשין לאדם ממיתה עצמה, ואולי מפני הא גופא לא אמר כן הקב"ה, וי"ל. וע' בשטמ"ק על הגמ' (פסחים נ"ג): לגבי חנני' מישאל ועזרי', שאילו היו מייסרים אותם היו משתחווים לצלם, דלא חיבו תורה אלא למות ולא לעבוד ע"ז אבל לא לסבול יסורים שאין להם סוף. ואומרים שהרה"ג ר' אהרן וואלקין זצ"ל (מחבר הספר בית אהרן) השתמש למעשה בשטמ"ק זו במלחמת עולם השני' בכמה מקרים, ולא נדע מכיוצא בו, אמן. [ע"ע ברמב"ן בפ' יתרו עה"פ לא תרצח (ששי) טעם חיוב מיתה לרוצח דסילק א' שהי' מודה להקב"ה שבריותיך אנהנו! ומובן לפי"ו ההו"א שלא נהרג הרוצח דהא מסלקין עוד א' שהי' יכול להודות לד', קמ"ל דאין לו זכות קיום מחמת עבירה פלילי זו שסילק המודה לאלוקיו! והרה"ג ר' יוסף הירשער שליט"א א' מראשי החבורות דשיבת מיר הוסיף בדרך חינוך שנלמד מהרמב"ן הנפלא שהוא שכל א' צריך לראות שהוא לא יסלק את העבודת הודאה שלו ע"י מצות אנשים מלומדה או ע"י שיחשוב שהכל מגיע לי! דיש חשש חמור].

נמצא שכאשר הגוים אומרים שביאפאן כבר התחיל יום החדש – דמאחרי האוויי כשהשמש עולה נקרא יום ראשון בבוקר ובהאוויי היו בוקרו של שבת ולא יהא בוקרו של יום ראשון עד עוד עשרים וארבע שעות. נמצא שביאפאן מה שהגוים קורין יום ראשון באמת זה יום שבת קודש שעדיין לא התחיל היום החדש עד אחרי עוד כ"ד שעות. ובסין ורוסלאנד אין חילוק בין של ישראל לשל להבדיל הגוים, משא"כ ביאפאן כיון שזה איי הים הקו לא כוללו עם סין ורוסלאנד אלא דינו כמו האוויי.

[ע' במהרש"א במס' סנה' (ס"ד): גבי מוסר בניו למולך דאם מוסר כל בניו אינו במיתה ב"ד וכמבואר בגמ' שם, דלא מגיע לו (אין לו זכות לקבל) כפרה כזו! Δ] (ז) **איזה מוסר הסכל (שיגורם לחדש שמתה לכל ימי חייו) יש צהא דלרשן חז"ל (מכות י.) על הפסוק ואשר לא לדה והאלקים אנה לידו?**

ע' רש"י – שיזמין שניהם לפונדק א', א' הרג במזיד אבל בלא עדים, וא' הרג בשוגג בלא עדים, לשניהם א"א לעשות דינים למעשה – זה חייב מיתה וזה חייב גלות, אלא הרבה דרכים יש להקב"ה, ומזמין מן השמים שזה עולה בסולם והשני הולך תחתיו, והעולה נופל והורג את החייב מיתה, ויש עדים על השוגג הזה והולך לגלות, וההוא קיבל דינו למיתה – הכל מדוייק מן השמים עד להפליא.

והקשו בתוס' (סוטה ח:): דאם חייב מיתה על שהרג את הנפש, לכ' חייב הרג דהוא סיף ולא סקילה (שא' יפול עליו), וא"כ אינו מדוייק. ותיירצו תוס' (שם) דהמעשה הי' דאדם זה הרג את הנפש בדרך ירידה, [ונראה דהיינו בסקילה, וי"ל] לכן מדה כנגד מדה היא שהוא ימות בדרך ירידה, שיפול עליו דבר [כאן אדם] (ונמי הוא כעין סקילה [וע"ע בתוס' הרא"ש שם]) – הכל בדקדוק רב עד לדק מן הדק. (ע"ע בכתו' ס"ז: בההוא דאתא לקמ' דרבא – ונראה שהרא"י שבטחונו פעל הבאת התרנגולת פטומה ויין ישן הי' ממה שהקב"ה הזמינו לשם באותו רגע, עשה"ה).

וא"כ למדין מכאן מוסר השכל לחיינו ולשמחת לבנו שכל דבר שמקבל – כל קושי, כל בזיון, כל צרה, שלא תבוא, הכל לטובתו, הכל מדוייק בתכלית הדקדוק, להוציא דינו לפועל ולצאת העונש בהאי עלמא וזה חסד נורא, ע' גמ' יבמות ק"ה: **דיש לברך ברכה על זכות זו לקבל בזיונות בהאי עלמא ולא לסבול בעלמא דאתי עשה"ה**. וד' הטוב יצילנו בזה ובבא, אמן. וכן כל טובה!

ובדואי גורם שמחה עצומה – שכל א' יודע בבירור שהכל מתוך אהבה עזה אשר הבורא אוהב אותי, ואת כל אשר לי, והוא לבדו יודע באמת מה טובת נשמתו, ונותן וחוזר ונותן דרכים שאגיע למקום נאה ומתקבל כשיעלה נפשי לשמים כשאגמור שליחותי בעולם שברא בשבילי.

יח) **איפה רואים שערממה (ומרמה) סתירה לעבודת ד'?**

יש לומר דרואים מהפסוק מעם מזבחי תקחנו. דהא מי שהרג נפש ורוצה להציל עצמו ע"י שנראה כאילו הוא דבוק בעבודה, (מעל מזבחי) מסלקין אותו משם, דסתירה היא.

וע"ע בשו"ע בסי' תקס"ז סכ"ד דאם עושה ערמה בבישול תבשילין מיו"ט לשבת, נאסרין הן, ואם עשה במזיד מותרים, בדיעבד, עיין שם באורך לענין לבשל ביו"ט לשבת בלא עירוב תבשילין. ופשוט דפקודי ד' **ישרים** דוקא כשהם בלי שום עקמימות, אז זוכה למשמחי לב, דרק זו תורה.

ויש כאן אזהרה חמורה להרבה סוגי השתדלות שרגילין בהן בני אדם. והגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' מביא מרש"י על הגמ' בביצה (דף י"ז): שהוא מקור לדין הנ"ל בעירוב תבשילין, שכתב רש"י שהאדם אומר בלבו שיבואו אורחים – היינו שהוא מרמה את עצמו, וזה סכנה עצומה לכל ימי חייו בעבודתו והתבטלותו לבורא עולם, דהוא ית' כולו אמת, ועבדיו צריכים להיות כמו כן, ע"ש בשיחות

ואם לפי הגוים יום כיפור ביום ג', לפי כלל ישראל היו יום רביעי ביאפאן. והחזו"א למד מכבד הסוגיא בעיון גדול למעלה מכחות אנושיים (השאלה הי' ידוע כבר מארבעים שנה קודם לכן שהרה"ג ר' שמחה זעליג ריגר זצ"ל רב בבריסק כבר דן בו) ויצא לו דבר ברור שהכל כמו הנ"ל (ע' בקונטרס י"ח שעות בספר חזו"א או"ח באריכות נפלאה ונוראה). וכן הי' דעת הבריסקער רב זצ"ל.

אבל הגערער רבי (האמרי אמת) חלק ורצה לומר שיום שבת לפי הגוים ביאפאן הרי הוא גם יום שבת לפי התורה.

עד שהחזו"א הי' מוכן לשלוח הטעלעגראמע הי' קרוב ליוה"כ ובני ישיבת מיר רצו לדעת מה לעשות. רה"י הרה"ג ר' אליעזר יהודא פינקל זצ"ל הכיר החזו"א כבר מווילנא ולכן שלח השאלה אליו ורצה שכולם יסמכו אך ורק עליו כי הוא ידע שאין בכל העולם מי שיכול לחלוק עליו.

והחזו"א זצ"ל שלח טעלעגראמא ליאפאן (שיצומו יום רביעי ולא יחוס כלל ליום שלישי) והוא ביקש מהבריסקער רב שיצרף חתימתו עליו, והסכים לזה הבריסקער רב אבל לבסוף לא יצא לפועל שהרב זצ"ל יחתום.

ובין בני הישיבה היו אלו שחשבו שאין גדול בעולם יותר מהגערער רבי והתחילו לצום ביום שלישי.

והטעם הידוע לרבים שהרב לא חתם למעשה הוא שכיון שהי' כבר תחילת יום שלישי ויש שכבר התחילו לצום הם לא יפסיקו וע"י הטעלעגראמא יצומו גם יום רביעי וזה גדר של פיקוח נפש (והבנו ממו"ר זצ"ל שחלק של החשבון הי' שלא כולם הכירו החזו"א ולכן יצומו רק יום ג' אבל אם גם הרב יחתום אז יהא ספק השקול ויצומו ב' ימים [דאם לא נאמר כן למה לא יסדר הרב זצ"ל שהחזו"א גם כן לא ישלח הטעלעגראמא, וי"ל].

כך ידוע לרבים אבל מו"ר זצ"ל אמר לנו שבביתו של הבריסקער רב (נראה דשמע מהגר"מ סאלאווייציק זצ"ל, כך הי' בהרבה דברים שביירם אצלו) טעם אחר והוא בינתיים טעם כמוס עד שנמצא עוד ששמעו כמונו ממנו, ועוד חזון למועד בעזרת ד' ית'.

קפ) מעשה מלא הוד סיפר לנו בנו הגדול (תרתי משמע) של רבינו זצ"ל ה"ה הרה"ג ר' דוד אטיק שליט"א ששמע מאביו שסיפר על עצמו שכשהוא הי' בכתו' ו' או ז' הי' ב' כיתות בת"ת (מה שקורין מקבילות), ובתחילת הזמן הי' הדרך שכל ילד יבקש לאיזה רבי הוא רוצה (כך סיפר וחיידוש הוא אבל כך הי' המעשה), ורבי א' הי' א פעסטע רבי (רבי חזק בלימוד מאד) והשני הי' רבי פשוט (פשוט מאד). והוא ידע שכמה מהכיתה מחכים לראות לאיזה

מוסר (עמ' שנ"ב), ולכן נאסרין המאכלים – כדי שישוב בתשובה שלימה ולפסוק מלרמות את עצמו (וכביכול הקב"ה) וחשוב שהוא צדיק גמור, משא"כ העושה במזיד יודע שחטא ולכן ישוב בתשובה (כשיאיר ד' את עיניו ע"י רצונו העז לשוב אל ד', ותפילותו שהקב"ה יעזור אותו, [וזה פי' כל התפילות שלנו על יראת שמים, דאע"פ שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אבל כשמראים להקב"ה (ע"י התפילות [בדמעות]) ממילא הקב"ה עוזרו], ויזכה לתשובה שלימה. וע' בחזו"א או"ח בסוף הספר דברים **נפלאים** בענין זה.

ועל המשתדל לבדוק **שוב ושוב** אם מה שעומד לעשות הוא **רצונו ית' או לאו**. ולפעמים הדרך לבדוק הוא לחשוב – האם הייתי רוצה שהשני יעשה לי כמו שאני עושה לו (כגון במכירת דירה, שכדי למכורו ביוקר משנה חלק מן הפרטים, אפי' אם הם מהדברים שאין כ"כ נפ"מ, וק"ו כשנפ"מ, האם הייתי רוצה, וכנ"ל).

ומעשה ידענו לפני הרבה שנים (כשלישים) בא' שקנה דירה בדמי מפתח, ועבר שיעור הזמן שאם מוכרה אינו מקבל אלא שני שלישי מהמקח (ובעל הבית שלישי), והי' לו כל מיני דרכים לא **דרכים** שיראה הדבר כאילו עדיין לא עבר הזמן [כגון למכור לאחד רק לפנים בינתיים ולכתוב יום המכירה כאילו הי' לפני כמה חדשים, וכדומה]. וכשאמרנו לו שאין זה מן היושר, לא הי' יכול להבין מה שאנחנו מדברים – ואף שהוא הי' בן תורה ו**מתמיד** אבל ה**שוחד** **מפגור**!

ומאידך **מעשה** להיפך (ומזה עלינו ללמוד **לכל** החיים, בפרט דמלא **בטחון** הוא, וזה יסוד בתורה ובמצות תמיד) שפעם הי' דרך שממשלת עמ-ריקה יתנו לשיבת מיר הק' כסף לרוב [מיליונים ויותר], והיו כמה פרטים קטנים שהיו צריכים להבהיר, שלא הי' כ"כ חשוב לממשלה. וההוא שהשתדל בזה רצה לכתוב דברים שלא הי' כ"כ אמת וע"י זה לרמותם **במקצת**. וראש הישיבה הגרנצ"פ זצ"ל לא הרשה לו, וההוא התעקש שאין שקר **ממש**, והוסיף שיש בזה מיליונים וכו', והגרנצ"פ זצ"ל אמר – **אבל אינו אמת!** וכמו כן כל החיים של האדם צריכים דוקא **אמת**. ונראה שקיבל הנהגה זו מחזונו רה"י הגר"ב ב פינקל זצ"ל, וכדברים שהם קילורים לעינים מהאי ספדן (הגרש"ב ר' בנימין) פינקל שליט"א בדברי זכרון לע"נ רה"י הגר"ב זצ"ל אור ל"כ שבט תשע"ח) שעמד על גדלותו (של ר' בינוש זצ"ל) שכלל גדול הי' לו – שכסף לבנות ישיבה צריך להיות **כסף נקי, נקי לגמרי** (וכן לבנות כל בן תורה דכשיבה שלימה הוא). והאריך דיש שסוברים שיעשו איזה קיצור דרך עם איזה השמטות מהאמת, עם מחשבה שבדואי יצליחו, ולבסוף כשמקבלים הכסף או התמיכות, הושבים לשלו' עלי' נפשי, ולא יודעים

שהכל לרעתו, **ד' ירחם עלינו ועל כל ישראל**. והדברים מחייבין כל א' וא'. ועוד **מעשה** שהי' אצל הגרנצ"פ זצ"ל שהי' חתונה בחוץ לארץ אצל גביר עצום שתמך בישיבה, והגרנצ"פ זצ"ל הוזמן להשתתף. ורצו כמה מהעסקנים של הישיבה לשכור חדר במלון זה (ששם תתקיים החתונה), כדי שהגרנצ"פ זצ"ל יוכל להפגש עם כמה וכמה נדיבים שיבואו לחתונה, היות דקשה מאד לקבל פניהם בזמנים אחרים. אבל הגרנצ"פ זצ"ל התנגד ואמר בנחרצות – **אין עושים מחתונה געשעפטי'ן** (בי'ו'נעס)!

אשרינו שזכינו שחי בינינו והי' **דוגמא של אמת**, בדורינו. ועוד **מעשה** בבן תורה שמכרו בביתו כמה וכמה שנים קארט'עס (מה שיש שקורין כארטיסים) של נסיעות, והיו מרוויחים (קצת) מזה. עד שעמד הוא על דעתו, דזכר דכמה גדולי עולם מרבותיו זצ"ל ס"ל דאין עצם קניית קארט'עס הללו נקיים מחשש רבית (דנותן מראש כל הכסף להחברה והרבה פעמים אינו משתמש עם כל הנסיעות עד לאחר זמן ונמצא שהחברה קיבלו ממנו הלוואה, ואפשר [אפי' אם זה רק איזה חלק קטן של החשבון שלהם] שלכן הם מוזילים המחיר), והוא בעצמו נוהג להתרחק מכל מיני דברים כאלו, ובשל כך נתעורר אצלו **שאלה** לענין למכור קארט'עס כאלו בביתו, שיש בזה צד של לפני עיוור. וסיפר שכששאל בדבר את פי א' מגדולי הדור שליט"א הסכים שאינו ראוי, דכיון דרבנותו אסרו זאת הי' מכירה זו כהסכמה שמותר, א"כ יש להפסיק. וכששאל עוד דבני הבית נהנים שיכולים למכור, ומה העצה שיתגברו על הנאה זו, ואמר בפיקחותו – שיחליפו ההנאה זו בהנאה שמקיים ההלכה **בדקדוק רב**, ושלו' על ישראל, אשרינו שלא אלמן ישראל, ומבקשים על העתיד לבוא.

והכל כנ"ל דעל ידי **זהירות** בממון ודאי תגרום אך ורק **ברכה!** ועוד **מעשה נורא, נורא מאד!** שהגר"י גאלינסקי זצ"ל (יארצייט כ"ב שבט) סיפר לנו (אבל"ח) שפעם הציעו עבור א' מבנותיו תחי' שידוך **נפלא** – בחור נחמד ולמדן מחו"ל שלומד בא"י ואביו עשיר גדול (נעבאך), ומוכן האב לתת **כל** הוצאות החתונה וגם לשלם **כל** החובות שהי' להגר"י זצ"ל מחתונות הקודמות – אלפי אלפים. והכל נראה טוב עד למאד, הבחור רצה לישאר בא"י וללמוד כל חייו, וכו'.

והלך הגר"י זצ"ל לשאול את פי הגרא"מ ש"ך זצ"ל דעתו בזיווג זה. וכאן הבן שואל – **מי שואל שאלות בכגון זה!?! ונראה דיש כאן מלאך**, למעלה מכל העם – לשאול שאלה על מתנה עצומה שמול עיניו. כמעט א"א להאמין, אבל כך הי' מעשה, **ומעשה נורא הוא!**

הגרא"מ זצ"ל שאלו – זאג מיר ר' יעקב – אָן די געלט ווילט געטאן די שידוך? ענה הגר"י זצ"ל – באמת ווילט געוואלט א בעסערע בחור. ענה לו הגרא"מ

זצ"ל – ר' יעקב ביי דיר דארף געלט נישט שפילן קיין ראללער! (הגרא"מ שאלו אם **בלי** הכסף הי' לוקח בחור כזה, וענהו שבאמת הי' רוצה בחור יותר רציני וכו', ענה לו הגרא"מ – אצ'ך אין **לכסף** להכריע **כלל!**). לא עשו השידוך, ולבסוף הבחור התחתן ונסע אחר **ב' שנים** לחו"ל ונכנס לעסק של אביו, ושלו' על ישראל! ושואל העולה – מה אני ואיפה אני?

יט) משמע בפסוק לכתוב נשוא הלשון – לכאילו מכה השני בלשון – מאי נפ"מ בפסוק מכה רצונו וכו'?

י"ל **דכעין** חייב מיתה אם מדבר קשות לאביו או לאמו, ד' ישמרינו, אמן. ועל הנבון ליהרהר **הרבה** בכל דיבוריו עם אביו ועם אמו, תמיד. אפי' במילי דעלמא אין לחלוק עליהם, ויש אומרים **שעיקר האיסור** (שאסור לחלוק על דבריו הנכלל ביראה) **קאי על מילי דעלמא**. והאמת היא דעם קצת התבוננות דבר קל הוא לקיים זאת (במילי דעלמא) – דמה איכפת לך אם המרחק מכאן לשם ששת אלפים ק"מ (כמו שאתה יודע) או שמונת אלפים (כמו שאבא אמר)? למה רצונך לתקן דבריו? מוטב לקיים מצות ד', מלהיות **הידען הגדול**, ופשוט, אלא היצה"ר דוחפו לחלוק **למען האמת!** והכל שטויות והבלים, בפרט דיש כאן גם משום **ואהבת לרעך כמוך**, מה רצונך שבניך יעשו לך – אהבה **כמוך!**

וא' מבני העלי' שאל את חברו, שהוא יועץ חשוב שליט"א, מה לעשות כשחותנו בא אליו לסעודת שבת – היכן ישב הוא, והיכן להושיב את חותנו? וענהו – מה יאה רצונך כשתלך אצל האיידלים (חתנך)? ודאי תרצה לישב בראש השולחן – וממילא יש כאן משום **ואהבת לרעך כמוך!**

ומעשה נורא (כמעט) בהיפך הגמור מהנ"ל) מסר הגר"ד טורצ'ין שליט"א, ראש קהילת פרושים, שחותנו – הרה"ג ר' שמואל הומינער זצ"ל – מיד אחרי שקיים דברי חז"ל כל הפותח פתח לחבירו – שהכניסו הגר"ד שליט"א לביתו ע"י שלקחו לחתן לבתו (וממילא **נתחייב** החתן בהמשך דברי חז"ל – **שנפשו חייב לו**, וכדברי הגר"ח שמואלביץ זצ"ל **לכל** חתן!) לתמיחה הגר"ד הושיבו בשבת שני' (דבשבת ראשונה הי' שבת שבע ברכות, וממילא ישב בראש) בראש השולחן, ולא עזר להגר"ד כל מחאותיו ובקשותיו שאינו לפי כבודו וכו' וכו'! אהה! גדלות ע"י קטנות של כל כבוד שבעולם, ואפשר לומר דע"י רוב ענותנותו זכה לחבר ספר הנורא **עבד המלך** ועוד ספרים חשובים, ושיהיו מתבדרין בכל העולם!

ולענין עיקר השאלה (לגבי הדרך לדבר עם ההורים) יש כאן משום חשש מאבד עצמו לדעת, ח"ו, דאמרו חז"ל (במכילתא פי' יתרו עה"פ **כבד את אביך**) וז"ל, **למען יאריכון ימיך**, אם כבדתן למען יאריכון ימך ואם לאו למען יקצרון, שדברי תורה נוטריקון שכן ד"ת נדרשין מכלל הן לאו ומכלל לאו הן, עכ"ל, ע"ש. **וראים שסכנת נפשות היא**. ואשרי מי שעושה **בכל** כחותיו **וכל** יכולתו, תמיד.

וידועין דברי הגר"ח ברים זצ"ל בשם החזו"א זצ"ל **דגדלות האדם** נמדד לפי זהירותו בכבוד או"א.

ומעשה נורא שמענו שאחד ראה שהגר"ח גריינימאן זצ"ל בדרך חזרתו מבית מדרשו לביתו ליקט כמה פרחים קטנים שגדלו בהפקר בצדי רה"ר (ולא הי' לפי כבוד תורתו לעשות כן, ולא שת ליבו לזאת). וההוא שאלו אם ידוע להרב שמועילים אלו לבריאות האדם (דהגר"ח זצ"ל הי' בקי גדול ברפואה כידוע). והגר"ח ענה לו – כמעט אין כמוהם. והמשיך ההוא לשואלו באיזה אופן ולמאי מהני, ענהו הגר"ח זצ"ל – מועילים הם **לכל** הגוף, **ולכל** החיים! דיש בהם משום **כיבוד אב**, דאמי מורתי אוהבת אותם, ואין לך רפואה בדוקה ממצוה זו. ודו"ק הרבה ותמצא **חיים!** [על הנבון לזכור שכל הטענות וההערות שיש לבן או לבת על ההורים שלהם אינו אלא **עצת היצר** הרוצה להכשילו בביטול מצוות עשה (החמור שבחמורות) תמיד!]

כ) אדם שמפיע על השני להסתכל בכלים החדשים ולראות דברים שאינן לאויין לעינים הקדושות (ש' כל א' מכלל ישראל, האם נכלל בגונב איש וכו'?

כן נראה, דגנבו מאביו, מאביו שבשמים ושבראך, ולוקחו לרשותו (רשות החבלה והבטלה והבהלה), ופחד נורא הוא.

ועוד לזאת הי' כעין מסית ומדיח, או נכלל הוא במה שכרתו חז"ל מעלמא דקשות – **המחטיא את הרבים!**

ולא רק כשרואים דברים אסורים, ר"ל, אלא גם כשרואים דברים בטלים (ונכלל כל מיני תמונות וכו' שרואים מאורע זה או זה, ואכמ"ל אבל המבין יבין הרבה), בפרט לפי דברי חז"ל שוויתר הקב"ה על ג"ע וש"ד וע"ו **ולא וויתר על ביטל תורה!!!** (איכה רבתי פתיחה אות ב', ע"ש).

והמתרחק **מכל** שייכות לדברים אלו, אפי' כשנראה שגורם לו הפסד עצומה בממונו, **עושה כדעת תורה**. וצריכים הרבה חיזוק בזה לדור הבא, דהקטנים נמשכים אחרי היצה"ר ככרוז אחר המאגנעט, ד' ישמרינו וזרעינו, אמן. וצריכים להפוך **המשיכה** הזו לכיוון אחר, למה שכתב המס"י סוף פ"א, וז"ל – להתקרב אליו ית' ולשבור כל המחיצות המפסיקות בינו לבין קונו, הן הנה כל עניני החמירות והתלוי בהם, **עד שימשך אחרינו ית' ממש ככרוז אחר אבן השואבת**

(א"ה – המאגנט – ומפרשים כוונת המס"י שהיא בטבעו כמו האבן וכו'), עכ"ל, ע"ש! והעיקר ע"י געשמאק (הנאה עצומה) בתורה, בהלכה, בתפילה, ובכל המצוות, והדרך הבדוקה היא ע"י דוגמא אישית, ועוד בתורה ע"י שאלה ותשובה, ולשבח הבן (או הבת) בכל תשובה (או חצי תשובה) עד מאד – געשמאק ממש!

כא) האם קשה המקלל אביו (ל"ע) למקלל ד' (ל"ע)? (קיד' ל:)

כן איתא בחז"ל (שם) דהשוה הכתוב גם לזאת, ועל הנבון לקחת (בב' ידיים לתפוס לקח טוב. הרבה יותר מחטיפת הלעקאך אחר ברית מילה!) וע"ע תשובה י"ט לעיל חיזוק בענין חמור שבהמורות.

כב) ואם מסתכל על אביו או אמו כפשוטו, (או כפשוטו, כ"ג, ועי' לקמון) שבעט האם עובר על הנ"ל?

כן משמע ברמב"ם הל' ממרים (פ"ה הט"ו) דמקלה היינו שקל בעינינו ומבזהו, ע"ש.

כג) ואם אינו בעינינו כנכבדי הארץ האם מקיים כבוד אביו?

משמע בספר הרדים (פ"א אות ל"ה ול"ו, וע"ע בחיי אדם כלל ס"ז ס"ג) דאין אדם יוצא ידי"ח מצות כאו"א אלא אם כן הם בעיניו כנכבדי הארץ, וטעון עבודה תמידית. ומהגר"ח שמואלביץ זצ"ל כתבו שכן היא אומר בשיחות שמסר והי' משמע שהוא אמר היסוד הנ"ל מעצמו, והי' משמע מיני' דאפי' אם רק בדבר א' הם בעיניו כחשובי עולם (כגון בחסד, או במקבל כל אדם בסבר פנים יפות, או בדרך שהם משמפרים מעשים שהיוו עליהם, וכו', וכו') כבר נכבדי הארץ הם, ונפלא הוא. וע"ע בספורנו ריש פ' קדושים דנמי משמע כהרדים, וכו'. ולכ' זה מרומז ברש"י שם דמביא דיני כאו"א על הפסוק של יראת או"א, ע"ש, ודו"ק. וע"ע בח"א (שם ס"ב) דצריך לאהוב אותם אהבה עזה! אהבה עזה, לא סתם אהבה, אלא אהבה עזה! ועל זה אפשר לומר ידו כל הדווים, וטעון התבוננות, ולב בשר, ודעת תורה, ועבודת המדות – תדירה! וולפי זה נראה פשוט נכבדי הארץ גם כפשוטו נשאלה שיש צחלה ז', והנן, שנפ"מ לחיים (ארוכיסו) און!!

כד) ורפא ירפא – האם מותר ליכך לרופא? (רש"י, גמ' ב"ק פ' החובל פ"ה, ורמב"ן פ' בחוקתי)

לרש"י בגמ' (שם) משמע דאין היתר לרופא לרפאות, דכן איירי הגמ' – ניתן לרופא רשות לרפאות, ואין ראוי להתיר שהחולה ילך לרופא. וע' בגמ' ברכות (דף ס.ו) דאמרו חז"ל (הבאנו כאן לשון הגמ' לפי גי' הגר"א) – היינו דר' אחא הנכנס להקזיז דם אומר יר"מ ד' אלקי שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא הנם אתה, שאין דרכן של בני אדם לרפאות אלא שנהגו, אמר אביי לא לימא אינש הכי דתני דבי רבי ישמעאל ורפא ירפא מכאן ניתנה רשות לרופא לרפאות, עכ"ל. ורש"י שם – היינו דר' אחא. דבעי אודווי שהוצאתי לשלול! שאין דרכן של בני אדם וכו'. כלומר לא הי' להם לעסוק ברפואות אלא לבקש רחמים: עכ"ל. ומה דכתב רש"י כלומר משמע שבה לאפוקי הפירוש (רק) שאין רגילין בכך לילך לרופא, אלא כתב רש"י שהפירוש הוא שאין להם לעסוק ברפואות כלל אלא לבקש רחמים. ועל זה אמר אביי שאין לומר שאין לרופא לעסוק ברפואות, היינו מהא דאין לבני אדם לעסוק ברפואות אלא לבקש רחמים, כמו כן אין לרופא להתעסק בזה. וכמו דמשמע מדברי רש"י בב"ק (שם ד"ה נתנה רשות) דלא תימא שהקב"ה מחי ואיהו מסי, בתמיל, ע"ש, אלא מותר לרופא לרפאות. ונשאר לנו דאין משמעות ברש"י דמותר לחולה לילך לרופא. ולכאורה משמע כן גם ברש"י על הגמ' בפסחים (נ"ו). בד"ה וגנו ספר רפואות. שכתב וז"ל, כדכתיב והטוב בעיניך עשיתי ואמרינן בברכות שגנו ספר רפואות לפי שלא הי' לבם נכנע על חולין (כ"מ לינגד) אלא מתרפאים מיד, ע"ש. משמע שאין להם ללכת לרופא אלא לשוב בתשובה (ולבקש רחמים), וצ"ע, דאפשר דאביי בא לומר שמתירים לעסוק ברפואות ולילך לרופא כיון דניתנה רשות לרופא לרפאות, וצ"ע גדול. וע"ע בשו"ע יו"ד סי' של"ז ס"א דמשמע דרק ברשות לרופא, ודו"ק!

אבל שיטת הרמב"ן ברור וקיים שאין לא' מכלל ישראל לעשות השתדלות בענין רפואה, ע' בפ' בחוקתי עה"פ ולא תגעל נפשי אתכם (שם, ראשון) וז"ל, והכלל כי בהיות ישראל שלמים והם רבים, לא יתנהג ענינם בטבע כלל, לא בגופם, ולא בארצם, לא בכללם, ולא ביחיד מהם, כי יברך השם לחמם ומימם, ויסיר מחלה מקרבם, עד שלא יצטרכו לרופא ולהשתמר בדרך מדרכי הרפואות כלל, כמו שאמר (בשלה, סוף רביעי) כי אני ה' רופאך, וכו', אבל הדורש השם נביאי לא ידרוש ברופאים, וכו'. והוא מאמרם (ברכות ס.ו) שאין דרכם של בני אדם ברפואות אלא שנהגו, שאילו לא הי' דרכם ברפואות יחלה האדם כפי אשר יהי' עליו עונש חטאו ויתרפא ברצון ה', אבל הם נהגו ברפואות, והשם הניחם למקרי הטבעים. וזו היא כונתם באמרם ורפא ירפא, מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות, לא אמרו שנתנה רשות לחולה להתרפאות, אלא כיון שחלה החולה ובא להתרפאות, כי נהג ברפואות, והוא לא הי' מעדת השם שהלקם בחיים, אין לרופא לאסור עצמו מרפאותו, לא מפני חשש שמא ימות בידו, אחרי שהוא בקי

במלאכה ההיא, ולא בעבור שיאמר כי השם לבדו הוא רופא כל בשר, שכבר נהגו, ועל כן האנשים הנצים שהכו זה את זה באבן או באגרוף (משפטים, ראשון) יש על המכה תשלומי הרפואה, כי התורה לא תסמוך דינא על הנסים, כאשר אמרה (ראה, ששי) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, מדעתו שכן יהי'. אבל ברצות השם דרכי איש אין לו עסק ברופאים, עכ"ל, ע"ש באורך נעימות נצח.

וזה המקור ברמב"ן שאין לאדם לעשות שום השתדלות, בין ברפואה בין בפרנסה, וכו', ע' ספר אבן ישראל מהגר"ס זצ"ל (יארצייט בימים אלו – כ"ה שבט) שכתב כן, ומובא בספר מדרגת האדם (דרכי בטחון פ"ט, ע"ש), וכן הוא בשיחות מוסר הלכה למעשה, (עמ' קמ"ח – קמ"ט), ע"ש.

ואשרי מי שמתבונן בכל חולי שלא תבוא עליו – מה בא הקב"ה ללמדני, וכדברי האלטר מקעלם זצ"ל שפעם סבל מצניץ ופחים ואמר – עקשן אני! דהא אמרו חז"ל (ב"מ ק"ז: ועוד מקומות) דבאים אלו על האדם בדרך עיקש! [וחידוש הוא לפרש כן אבל ידע שזה הטעם, כ"ג]. ואמרי אינשי שכאבי ראש לא ניתנו כדי לפרנס האפטייק (מה שקורין הבית מרקחת)! וללא לקחת איזה (מה שקורין) כלור וכלו' אלא לקחת מוסר ד'! ולבלוע – בשמחה! שעדיין יש תקוה לאהריתך! (ב) האם יש לרופא רשות לרפאות חולי שנחלל הגוף? (האז"ע)

ע' באב"ע דאין לו שום רשות, אלא למכה שעל הגוף, וכמדובר כאן בפרשה, דעל זה (המכה חבירו) נאמר רפא ירפא שניתן לרופא, ועל זה לבד נאמר! ע"ש דברים נפלאים (וגם בסוף הפרשה על הפסוק והסירותי מחלה מקרבך שמשביר עוד יותר) דדבר שבפנים הגוף צריך דוקא תשובה. דע"י תשובה הקב"ה ישלח דברו.

ואפשר להבין לפי זה מה שאומרים בברכת אשר יצר (ופשוט דיש לברך בכוונה, דבלא כוונה כמאן דליא דמא, ע' בספר יסוד ושורש העבודה בחלק איתנים על עניני ראש השנה ותשובה שכתב כן, ע"ש) גלוי וידוע לפני כסא כבודך – שאינו ראוי שיהי' גלוי אלא לבורא עולם בלבד!

ומעשה באשה חשובה מאד (רבצ' טורק ע"ה א"ח הגר"מ זצ"ל) מב"ב שהיתה מתיעצת תמיד עם החזו"א זצ"ל (ולכאורה גם על זה, וי"ל), דלא הרשה הרופאים לעשות עסק-ריי או אולטראסונד לצאצאי מהמשמעות ממה שאומרים כנ"ל בברכת אשר יצר, ולא אירע להם שום דבר רע אלא להיפך הצילה את בני' ובנותי' וכל יצ"ח, והיתה מלאה בטחון בד' בלי שום פשרות. ועלינו להתחזק וליזהר מאד מכל הרופאים ולילך עם דעת תורה, ולא עם דעת הרופאים! או דעת (או חוס"ד) הטבעיים! ולא לחיות, ח"ו, ע"פ איזה קייטעלע, ר"ל, ולזכור תמיד – ד' רופאך! ע"ע תשו"ן ל"ג.

ג) מה הלאי שהכל כחשערט (מן השמים)? (ח"ח על התורה)

הגר"מ גריינימאן שליט"א אמר בשם הח"ח זצ"ל דכיון דכאן החידוש ברפא ירפא הוא, שאין לרופא לומר שהקב"ה עשהו חולה איך ארפא אותו אלא מותר הוא לנסות לרפאותו (וכדברי רש"י הנ"ל ב"ק פ"ה). – והקשה הח"ח דהא איירי כאן שאדם הכהו ולא שנחלה מעצמו. אלא פשוט שהכל מן השמים, דמכה זה אינו אלא מאת ד' היתה זאת! ולטובה.

ושו"מ הכל בספר ח"ח על התורה שאביו זצ"ל (של הגר"מ שליט"א) הוציא לאור, ע"ש. (ונמצא בן מכבד אב).

ומצאנו מרגניא טבא בסידור רבי אלי' שכולל ביאורים ומאמרי מוסר מהגה"צ ר' אלי' לופיאן זצוק"ל, ומובא שם על ברכת רפאנו שלכ' הקשה שאם הקב"ה עשה את האדם חולה איך תפילה יכולה לסלק גזירת שמים (ע"ע בספורנו בפ' וירא על שצחקה שרה - הכח של תפילה שלנו!). ועל זה (כן נראה) תירץ, וז"ל הסידור שם (מובא שם בשם הגר"א דונר שליט"א) – בא' הימים הסביר רבינו כיצד תפילה על החולה מועילה, כאשר פעמים רבות המתפלל כלל אינו מכיר את החולה? ואמר כי סוד הדבר הוא שהתפילה גורמת לאדם להתעלות, להידיבק ולהתקשר עם הקב"ה, ואם כן כאשר אדם מתפלל על חולה, הרי על ידו של החולה נגרמת למתפלל קירבה ודביקות בה' וזאת מחמת שמתפלל עליו, ונמצא שבזכות החולה מתעצמת הרוחניות של המתפלל, על כן זכות גדולה שכזו, היא אשר עומדת לחולה להבריא ולעמוד מחליו.

ואגב, כאשר היו מעתירים בתפילה על חולה, הי' מקפיד רבינו שהציבור ידעו את שם החולה, מחמת שכאשר אדם יודע על מי מתפלל, אזי התפילה נישאת יותר מעומק הלב עכ"ל שם, ודבר מלא רוממות הוא, ואשרינו שזכינו, ועלינו להתאמץ כעת (שבט תשפ"ד) על כל החולים, ונשמע אך ורק בשורות טובות. ועיקר גדול בימים טרופים הללו ששונאי ישראל ימ"ש מחפשים להטיל אימה ופחד בלב העם – שעבודתינו היא להתחזק במדת הבטחון – דהא כל דאגה אינו אלא מעכב הטובות שהקב"ה רוצה להשפיע עלינו, וכלשון החזו"א באגרת (ח"ג קט"ו) גדול חטא הדאגה מכל דבר, חזק בשקידת התורה ובקיום מצוות ותו לא מידי, עכ"ל, ע"ש! וידוע שהחטא ממית ולא כל כלי זיין וכו'. ועוד עלינו להתחזק ברציפות הלימוד, ולא לדבר על דברים המתרחשים! וחיזוקים בצניעות, וברכות בכוונה – כל המאה – כל יום, וד' ילחם לכם ואתם תחרישון! (כג) למה עבד יולל לחירות ע"י שן ועין (דוקא)?

איתא במדרש (בר"ר נח ל"ו ה') שבזה חטא הם **שהסתכל** על נח (בעינו) ודיבר לאחיו (עם שיניו) ולכן קיללו אביו את כנען להיות עבד, [הא דלא קלל חם ע' תוס' סנה"ע. ד"ה קיללו], וכשיש לו העונש על חטאו במדה של **מדה כנגד מדה** יוצא כבר לחירות. ועל האדם לראות כל כאב בעיניו או בשיניו וכיו"ב (ד' ישמרינו ויגן עלינו, אמן) כמו כן, שבאו ממה שנכשל בהן, ועליו לתקן ומיד. וכן נהג הגר"י הערמאן זצ"ל (עליו נכתב הספר [מוסר] הכל לאדון הכל) דאם נחלה או נחלש מיד בדק במעשיו, באיזה מכשול נכשל שראוי לגרום דבר זה, בדרך **מדה כנגד מדה, וישב בתשובה שלימה**, ומיד חזר לאיתנו. וממילא נמשך מלימוד זה חוב תמיד, עלינו, ועל בנינו, לחיות עם הקב"ה. **אמונה בחוש, ולמעשה**.

ולענין חם בן נח – יש ששואלים – איך אפשר להבין מעשה חם (היינו לשבר את האוזן שיהא לימוד לנו לעולם) – דהא הוא חי שנה **שלימה** בתוך התיבה וראה **נסים** כל יום ויום, וראה שכל העוברי עבירה מתו במבול ששלח הקב"ה על כל הארץ – איך לא למד לקח להיות כל ימיו בתשובה ומעשים טובים? אלא זה דרכי היצר – לחשוב שלא נוגע לי ולשלי – אני חי לעולם, ואילך בדרכי הסלולה (רמז לכלי הנע ונד) הישרה, ואין מקום לתשובה או התבוננות – ר"ל מהאי דעתא!

והשואל הנ"ל בנה מזה לימוד גדול לנו בימים הטרופים שהיינו נמצאים בחודש שבט תשפ"ב (בעת חולי הקר נורא, ר"ל), שמי שיש לו מח בקדקדו הי יכול לראות בחוש איך שהקב"ה עשה כעין מבול – קרוב לשש מליון מתו בכל העולם כולו לפי חשבונם ובא"י יותר מח' אלפים, ר"ל! (ואפי' אם יש הרבה שקרים וכו' אבל המספרים נוראים הם) ויש כאן מלחמת גוג ומגוג (כמו שכתבנו בעמ' ראשון על פ' יתרו, ע"ש, מהספרי פ' בהעלותך פסקא י"ח בעמוד רל"ו, והנצי"ב שם שמלחמת גוג ומגוג היינו מגפה גדולה – והקב"ה עושה המלחמה – וכעינינו רואות!) וז"ל שם – וכן הוא אומר ויצא ד' ונלחם וגו'. דקשה, דלא נזכר בס' יחזקאל ל"א ל"ט לשון מלחמה על גוג ומגוג, ולא הי' אלא **מגפה גדולה**, והאיך דריש פרישה זו על מלחמת גוג ומגוג. ע"ז אמר דגם על אופן זה כתיב לשון מלחמה בגוג ומגוג, דכה"א בזכר' ויצא ד' ונלחם כיום הלחמו ביום קרב: עד כאן לשונו שם, ע"ש. ועכשיו הזמן האחרון לעשות תשובה – כל א' בשלו – שכל א' יודע מרת נפשו – אם זה בין אדם לחבירו (וכדאי להזכיר שוב ושוב, ולפרסם בכל העולם דברי הגר"ד טרענק זצ"ל, א' מגדולי מרביצי תורה באמריקה – שכששאלו את פיו איך הוא הצליח כ"כ בנושאים שלוו? ענה ואמר – אני וביתי עבדו כל השנים שלא יהא נפגע כלל ממה שהשני (איש לאשתו ולהיפך) יעשה לי – **מה שלא יהא!** אהא דבר נורא, **נפלא**, למעלה למעלה מכל העצות בעולם, כן נראה פשוט (ונראה דכל א' ישתמש בזה הכלל לא רק בין איש לאשתו, אלא גם לגבי הוריו או חמיו או בניו, או כל מי שעושה לו דבר כל ימי חייו – ולכן מוכח כן מהא דמתפללים **כל יום – ג' פעמים ביום**, ובשבת ד' פעמים, וביה"כ ה' פעמים! ונפשי **כעפר לכל** תהי! ושואל הנבון – האם ביקשתי בקשה נוראה זו **בכוונת הלב ובחפצו כל?**) ואשרי האוזן השומע כל זאת]. או באונאת דברים, או בכוונה במצוותיו, ולזכור לפני מי אני עומד ומשרת! או בלימוד בלי הפסקים (שמענו איך ב' לומדים עסקו בסוגיא בבבא קמא בעמקות, וכשא' בא לבית המדרש הפסיקו באמצע לימודו לבשר לו על הולדת בת אצל א' שלמד שם והי' **לפלא בעינינו** – איך שייך אצל לומדי תורה הקדושה לבנות קדושתה ולהעדיף דברים (אפי' דברים חשובים אבל עדיין אין להשוותם כלל לתורת ד', ואפשר לדחותם לאחר זמן – או לכתוב הבשורה – אבל להפסיק – היתכן? ופשוט) דברים **דהאי עלמא, איפה כבוד ד' והורותיו, איפה הפחד של גחלי רתמים???**

האם חסר על מה לעשות תשובה?
וכבר כתבנו ב' דברים קטנים שאפשר להתחזק בהם כדי לקחת לקח מימי **שובבי"ב** שתמים ונשלמים (לאיזה בחינה – אע"פ שממשיכים כל השנה כידוע!) שבת בבוקר כשקורין – **ובשביעית** [בפרשה שביעית בחומש שמות!] **יצא להפשי חנם** (ופשיטא שכל א' ירגיש איך שהוא נעשה ברי' חדשה כששומע תיבות אלו מפי הבעל קורא, ומחליט לשנות דרכו בכל – **קטנן שנוולד דמי** – ולקחת כמה קבלות – וכגון – (א) **לכוון באמן של אמן יהא שמי' רבה – ולא להגיד אמן זה ביחד עם התיבות יהא שמי' רבה** – אלא זה קאי על מה שלמעלה – שהקב"ה ימליך מלכות' **בחיים** שלנו **בימים** שלנו **ובחיי** של כל כלל ישראל – והיינו בעגלה – **במהרה**, ולא רק זה אלא בזמן קריב (קרוב) – **אמן!** [והאמת שצריך כוונה בכל אמן דקדיש ותמיד – אבל לכה"פ בזה להתחזק].
(ב) לנסות להגיע **רבע שעה** מוקדם לתפילת שחרית (ולכה"פ כמה רגעים לפני מנחה, ולפני מעריב) – ולא ליפול תוך התפילה, אלא להכין כל מהותו לקראת ד' אלקיו.

ועוד ועוד – כל א' בשלו – אבל להתחיל על לכה"פ ב' דברים כהיום הזה, ונזכה, **בודאי**, לפלאי פלאים – **ישועות גדולות ונחמות** מן הגלות המר. [מאמר המוסגר – תיבת **ונחמותה** בקדיש יש מפרשים שאנחנו מבקשים שהקב"ה יהא יותר למעלה – לעילא – מכל ברכתה כל ברכות שאמרו עליו עד עתה – **ונחמתה** שיהא (ניכר) שיהא גדול מכל הנבואות שהתנבאו כל הנביאים על גדלות ד' בנחמים – **נפלא הוא עד מאד!**] ונזכה לתשובה שלימה קודם בא אלי' הנביא לבשר על ביאת המשיח, ושיהיו בגדינו לבנים לקראת ד' אלקינו. ריין ריין ריין – **בפנים ובחוץ (בקי!)**

(ד) איזה לימוד (במוסר) יש ממה שנפסק חיוז מיתה לטור שנגת? (חינוך מטה נ"ב)

בחינוך שם – שכל מי שבאה תקלה על ידו מרוחק ונמאס עם אלקים ועם אנשים, ואפי' שוגג כמו **הבהמה שאין לה דעת**, וכל שכן מזיד, עכ"ל. וע"ש דממילא נשמור מאד, ונזהר עד שלא תצא תקלה מתחת ידינו לעולם.

ויש ששאלו למה רואים אנחנו ספרי קודש נופלים מפעם לפעם על הארץ (דובר של צער הוא), אבל תפילין אין הדבר מצוי שיפלו – אלא בתפילין יודעים כמה חמור הענין, משא"כ בספרים לא מכירים עד כמה חמור הדבר, לכן נזהרים פחות, והבן.

וע' בר' יונה על אבות (פ"ד מ"ו) רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות וכו' מחולל על הבריות. וז"ל, ואיזהו כבוד התורה שלא יניח ספרים בקרקע ולא ישב בספסל ובכסא כנגדם בשוה, וכו'. עכ"ל. וע' ביו"ד בהל' ס"ת סי' רפ"ב ס"ז דלאו דוקא ס"ת אלא כל ספרי קודש כן הוא.

ואומרים בשם א' מגדולי אמרעקא, הגר"א פאם זצ"ל, דאם ח"ו איזה ספר נפל לארץ, לא רק לנשקו, וכדאיתא בשו"ע במפרשים (שם) אלא יש ללמוד בו קצת כדי לכבדו ולפייסו (כאילו) על שלא נהגו בו כבוד הראוי, ודבר נחמד הוא.

ולענין לשבת במקום שיש ספרים הנזכר לעיל, כבר הבאנו בקונטרסים הקודמים שמ"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל הי' חרד מאוד על כבוד הספרים (ע' הקונטרס הנפלא אחד הי' אברהם – ספר מלא חיווקים מסיפור חייו של הצדיק מחיפה – הרה"ג ר' אברהם קוך זצ"ל [להשיגו ע' בסוף הקונטרס הדרך לזה] – שכתבו בשמו שראה בכבוד הספרים הוא הוא כבוד ד' – דהא מלאים הם דברי אלוקים חיים, ונורא ואיום הוא. וע"ע שם עוד ועוד גדלותו בחיפוש כבוד ד' בכל). והי' מו"ר זצ"ל מזהיר שיהא דוקא מונחים על דבר שהוא גובה טפח, ולא מהני מה שמונחים בתיק וכדומה, ונראה דהכל נובע מרוב הכרתו בגדלות הבורא ותורתו.

(כז) ונתן פניו נפשו – האם למי ניזק או למי מזיק – וכמה תלוי? (כ"ק ל"ג.)

ר' ישמעאל ס"ל דמי ניזק (סימן לזכור איזה המאן דאמר ושמועתו – שהיו"ד בשם ישמעאל בתחילה) ולר"ע דמי מזיק (סימן שהיו"ד בתיבת עקיבא יותר מאוחר וכמו בתיבת מזיק). ואפשר דתלוי במדה כנגד מדה, אם מודדים עונש על המעשה או על האבידה, וצ"ע. וש"מ בדרך נס (בליל ששי פ' משפטים בשנת תשע"ו באמצע עריכת השאלות מהדו"א) בתוס' כתו"מ א"א. ד"ה זה הכלל, ע"ש – שביארו שגם למ"ד דמי מזיק לא נחשב שהוא משלם יותר ממה שהזיק (אע"פ שהמזיק יפה יותר מהניזק). ולכ' משמע דלמ"ד דמי ניזק הטעם דיש כאן היזק למשפחתו, וצ"ע. וע' בתוס' הרא"ש שם, וברוך המדריך את בניו בדרך טובים.

(כח) בעל הכור ישלם – האם דוקא מי שהכור שלו? (כ"ק ל"ג.)

ע' רש"י דאע"פ שאינו שלו, עשאו הכתוב בעליו להתחייב עליו בנזקיו.

(כט) ומה עלינו ללמוד מכלאן?
מעצם הדין שחייב לשלם אם כרה בור והזיק יש ללמוד שאין לאדם להיות בור ברה"ר, אפי' אם הוא שבור ורצוץ בפנים, יש להתגבר שלא יהא נראה על הפנים – אלא שישארו על כל פנים מן השפה ולחוץ להיות צהלתו על פניו – ומהא דחייב אפי' בקרקע שאינו שלו, יש לרמז נמי באדם, דהא דאין הגוף שלו אלא של הקב"ה, ואין לו רשות לעשות את עצמו בור, דח"ו יכשיל אנשים בעצבות ממראה פניו, והיזוק גדול הוא זה לכל בר דעת. ויש כאן כמו דברינו כמה פעמים בקונטרסים הללו, שעיקר עבודת היצה"ר היא לסלק שמחת התינים מהעבד ד', דכל זמן שיש שמחה הוא (היצר הרע) שבור ורצוץ! וכדברי הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שלא מי שמצליח בשמחה אלא מי שבשמחה הוא מצליח!

יש הצלחה, יש כח להתגבר, יש חשק, יש דחיפה פנימית לשייגן. ועל הכל, על כל מצוה, על כל עלי' ברוחניות, על כל מה שלומד, בא היצר להפריע ההנאה והתענוג שהנשמה נהנה ממנו. וכדמבקשים בתפילת השכיבנו – בקול רעש גדול [לאו קולי קולות דוקא אלא בכל כח הפנימי שבלב, לאלו שזוכין לתפילת מעריב במקום שמוציאים הכחות לחוץ ומעוררים הכוונה בכל מלה ומלה, ותפילת מעריב נמשך כחצי שעה וכיאות לבני תורה העולים, כידוע] – שאומרים והסר שטן מלפנינו, היינו לפני שנעשה המצוה או לפני שמתחילים ללמוד. ומאחרינו, הכוונה אחרי קיום המצוה, אחרי שעה או עשר שעות לימוד בריציפות לומר שלא הבנת טוב, או שעשית רק עבור הכסף או הכבוד, וכו' ושאר עצות היצר! וביתר ביאור – מבקשים מאת הבורא ית' נא להסירו מלפנינו היינו קודם המעשה שלא יפריע אותנו מלעשות (בכוונה, או בשמחה, או בכלל), ומאחרי הקיום להסירו מלהפריע מלהתענג **תענוג רוחני, ושמחת המצות, ושמחת התורה** – איך? ע"כ בלבול המח לומר שלא כוונת כראוי, או הכל הי' לשם כבוד, או לא עשית כ"כ טוב כמו פלוני עושה, או הפסדת כסף וכו', וכן שאר הבל הבלים של היצר המחפש לשבור רוח ונפש ונשמה של כל א' מכלל ישראל. כך צועקים להבורא – נא נא רבש"ע – **הושיענו למען שמך! והסר מעלינו** (מהקל לחמור, כ"ג) **אויב** [שונאים הרוצים לחבל ולהרוג ולאבד (גם רמז ליצה"ר דאין אויב כמוה)], דבר [ההורג זכאי וחייב יחד (כמו כן היצר שבא אצל כולם

כל המעשים – וכגון כשאין הגבאי, במקום שהוא מתפלל כבר הרבה שנים, מכבדו בעלי' לתורה זמן ארוך מאד לפי עניות דעתו – שאין זה מעשה הגבאי אלא **מעשה ד'** – **בלתי לבדו!** וכל כיוצא בו בהוויות העולם, וכגון אם אשתו או בני ביתו אינן נוהגים עמו בדרך ארץ וכדומה, אין זה **אלא** מעשה ד'!) שוב – **כל מה דעביד רחמנא לטב עביד**, עכ"ל המחבר בשו"ע! אבל בחור הנ"ל לא למד הלכה זו, ולא שמע את היסוד לא מהוריו ולא ממוריו, וחי בשבירת רוח, וכל א' ששאלו מה נשמע ענה בשפה רפה כאלו היום ט"ו צעלומו! – ברוך ד' – והלכו לדרכם. עד שהגיע היום שעמד על דעתו והחליט שמכאן ואילך כשישאלוהו יענה בהכרזה – **ברוך ד'! בשמחה עצומה**. וכן התחיל לעשות. ומיום זה ואילך ראה שינוי גדול בכל חייו. וגם באו אצלו כמה מחבריו, והודו לו, על מה? על הא דהגבאי את יומם ע"י שראו א' שכ"כ בשמחה!

ונראה דראוי להביא לכאן דברי המס"י (פרק י"ט): וז"ל – כי אפילו הצער ההוא, והדוחק הנראה בעיניו **רעה**, איננו באמת **אלא טובה אמיתית**. עכ"ל המס"י הנפלאים! ומביא הפירוש הנפלא – **נתיבי היושר – מעשה נורא** שמלא חיזוק לכל עת ולכל שעה, **ושנדע רק טוב בלי שום צער או יגון**, וז"ל – בתו של הגאון רבי אליהו מוילנא זצ"ל נפטרה לפני חופתה, והצער ה' **גדול מאד**, אולם הגר"א קיבל דין שמים **באהבה**. אחר כמה ימים באה אליו אמו בחלום ואמרה לו: אם היית יודע מה זכית שקיבלת את הדין באהבה, היית רוקד בהלוית **יותר** מבחופתה (מספר חביבין יסורין), עכ"ל הנתיבי היושר, והעומד על הדברים ודאי יעמוד **בכל** נסיון שבחיים! **ועוד מעשה נורא**, גם זה בפ"ל הנ"ל וחיזוק נורא הוא, ולא נדע הצורך המובא דודאי **בלע המוות לנצח עוד היום**, אבל להכיר **כחות הנפש** הטמונים בלב **כל** אדם מביאים כאן **המעשה**, וז"ל שם – הגאון רבי אליהו דוד תאומים רבינוביץ זצ"ל, בעל **האדרת**, הקפיד עד מאד, שחס ושלום, לא יגרם מחמתו טירחא דציבורא. ביום מן הימים מת עליו בנו הצעיר ר"ל, ושברון ליבו ה' גדול. כשהתאסף קהל גדול ללוית בנו, עמדו והמתינו לגאון האדר"ת, אבי הנפטר. אך הוא הסתגר בחדרו. לאחר **שעתים תמימות** יצא וברך ברכת **דין האמת**, ואז החלה הלוי'. לאחר זמן שאלוהו התלמידים: ילמדנו רבנו, על מה נתעכב זמן כה ממושך בחדרו, האם לא ה' בזה טירחא דציבורא? ענה הרב לתלמידיו: הנה איתא בגמרא מסכת ברכות וכן נפסק להלכה, **חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה**. ואם כן זוכר אני את **השמחה העצומה** שהיתה לי בעת שבירכתי ברכת שהחינו כשהכנסתי את בני יקירי זה בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, לפיכך **הכנתי את נפשי השבורה והרצוצה** והבאתי את עצמי **לאותה דרגת שמחה** שהיתה לי אז כדי שאוכל לברך ברכת **דין האמת** ולקיים בזה ההלכה (ספר **שי לתורה**, מפי הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל), עכ"ל הפ"ל הנפלא, והלימוד לכחות הנפש, **גדול הוא**, ונשמע אך ורק בשורות טובות – ומכאן ואילך לכל השואל אותך – וואס מאכט מען? (מה נשמע וכדומה) לענות **ברוך ד' געוואלדיק!** (ברוך ד' הפלא ופלא!) או הודו לד' וברוך שמו – בשמחה רבה מאד!

והשואל שואל את עצמו – למעשה – מתי אתחיל גם אני לכסות את הבור ואסלק ההיזק? [הגר"א מיללער זצ"ל ה' מיעץ לנהוג כמו צדיק גמור כל זמן שהוא נמצא בבית, ומלא שמחה, אפי' אם זה רק **חיצוניות בלבד**, ואפי' אם נמשך כן **שמונים שנה**, כן לעשות, דכשעולים לשמים יקבל שכר שלא יכול להאמין כלל וכלל!] (פשיטא שיש לנבון לעבוד על עצמו להגיע **לפנימיות** אבל מדובר במי שלא עשה או לא יעשה כן).

ואמר עוד **עצה נפלאה**, והיא לבחור איזה דבר או דברים שמכאן ולהבא יראה לקבל **שמחה מהם** – כגון להתבונן על זה שהכל הלך כמו שצריך כשיוצא לנקביו, **ולשמוח על זה** קודם שמברך ברכת אשר יצר, או לשמוח על זה שיש לך שיניים (פעם אמר – תדע לך שיש לך עתה השיניים היותר טובים ממה שיהי' לך כל ימך [או שישארו טובים כל ימי חייך כך (אמן), או וכו'], אבל יותר טוב מעתה לא יהיו, וא"כ עליך **להודות!** וכאן הוסיף הענין שיש לשמוח כההמשך אח"ז) **לא רק להכיר הטוב שקיבלת ולהודות לד' עלי' אלא לשמוח** – ריגיש בלבך **שמחה** על הטובה זו – לחשוב שיש אנשים שאין להם שיניים או יש כאבי שיניים או דואגים על השיניים שלהם ולא שמחים – אלא העבודה היא לחשוב על השיניים שלך (בפרט בעת שמדבר, או אוכל, או כשמשתמש השיניים לעזור לפתוח איזה חבילה קטנה, וכו') **ולשמוח** – שמחה אמיתית על הדבר. ואחרי שקנית זאת, וכל פעם שנזכר שיש לך שיניים יש גם **שמחה!** להמשיך לעוד דבר כגון שיש רַבִּיִּים או הורים או ילדים או חברים – ולשמוח – וכן הלאה והלאה – ודבר נפלא הוא **עד מאד**.

כזו (א) מי שצא במחירת צבנת ונפל עליו גל של אבנים באמצע מעשהו – האם מותר לפנות הגל צבנת (ויעבור על חורף או בנין באיכורי לאורייתא) כדי להציל את נפשו דהא כתיב וחי צה! למה?
ע' במ"ב סי' שכ"ט סק"ט דאסור, דגברא קטילא הוא.
כזו (ב) ומה עלינו ללמוד מכאן?

שאין מראה עינינו הקובע **אלא הדין קובע**, זה **המציאות**, וזה הטוב שבעולם [וכגון בנידון דידן שלכאורה מדובר שההוא צועק – **הצילני הצילני!** ומבקש רחמנות בבכיות מחרידות, וקורעות לב, ומתחנן על נפשו, ומבטיח שישוב בתשובה שלימה, ואעפ"כ אין לעזור כלל] כיון שע"פ הדין הוא חייב מיתה אין רשות לחלל שבת עליו, והוי כמי שנתחייב בב"ד סקילה על שבריר עצם באופן שתיקן בברירה זו שיעור כגורגרת אוכלין (ולא שיעור עצם לגבי הוצאה שהוא כשיעור שיכול לעשות ממנו תרוד [כף], כפסק של הרמב"ם (פ"ח שבת הי"ב) כת"ק לענין הוצאה. וי"ל דהא סתם משנה ר"מ וכאן (בפ"ח שבת מ"ו) ר' יהודא חולק וס"ל השיעור הוא (לענין הוצאה, אבל לא כן הוא בענין בורר, וכנ"ל) ליטול ממנו חף (שן משיני המפתח) וזה קטן משיעור תרוד. והכלל הוא דר"מ ור"י הלכה כר"י, וי"ל דוקא כשר"מ בפירושו ולא כשהוא הת"ק, וצ"ע. וע' ברי"ף ורא"ש, ועוד מפרשים על הגמ' שבת קכ"ד: לענין מעין מלאכה או מעין מלאכתן דמח' ת"ק ור"י שיש דיון היכי פסקינן, ודו"ק] מן הדג וחתית דג ה' שיעור כזית דנתקן ע"י שהוציא עם זה, והוא עשה בדוקא ועם התראה, או הוציא חגב חי טהור כל שהוא מן הטשולענט, וכו', ר"ל. כך הבנו מאדם גדול שליט"א מב"ב שלענין בורר השיעור נקבע לפי התיקון במאכל שבררו ממנו, ואכמ"ל. וכשמוציאים אותו ליהרג מתחנן הוא בפני כל רואיו, ומכריז שרוצה לעשות תשובה שלימה, ומוכן לקבל **כל היסורים וכל הסיגופים שבעולם**. לא יעזור לו ולא כלום. וכאן אע"פ, שלעת עתה, א"א לו להמשיך במחירת שלו וא"א לו להרוג הבעל הבית, שעל זה נתחייב מיתה דנחשב כרודף, עדיין אסור (מה"ת) להוציאו מן הגל ועליו למות, כ"מ.

רואיו גם מכאן איך **הדין יקוב את ההר** – מה שנפסק בשו"ע הלכה למעשה זו **המציאות בעוה"ז**, ובלתי נפרד מקיום העולם, וכדתנן בפרקי אבות (פ"א מ"ח) **שהעולם קיים על הדין!** זאת אומרת דאם יש איזה נטי' לימין או לשמאל (לאפוקי לפני דמשובח) אפי' נטי' כל שהיא **מהרס עולמות**, וגרוע מהריגת האדם, כן מדויק מכאן, ודו"ק). ולא מה שאדם מרגיש שטוב או לא, אפי' הרגיש הרגש עד עמקי לבו, עדיין אינו אלא **הרגש** ולא דין, הדין זה מה שטוב לכל העולם בעולם הזה, הדין הוא רצון הבורא, והעושה שלא כדין מעוות ומהרס את מעשה בראשית, הדכל שקול בפלס עד להפליא. **ודבר עמוק** הוא עד מאד. ועל העובד להקיש לכל רגע מחיי חיותו. לבדוק שוב ושוב אם מנהל את עצמו לפי **ההרגשים שלו** או לפי **אמיתת הדין והמשפט**. אם מסתכל על התורה **שזו היא המציאות** או מה שנראה לעינים היא המציאות.

ואומרים שהי' **מעשה** שנפלו באמבע"ס בירושלם (סוכות תש"ח) שבא א' אצל הבריסקער רב זצ"ל, ושאל מה עליו לעשות, דהסוכה שלו בנוי **מלבוד**, האם צריך לחפש מקום סגור לגמרי – ענהו הרב זצ"ל – לבד איז פארמאכט! **לבד סגור הוא לגמרי!** אשרינו שיש לנו תורת אמת **למעשה**. ונראה לומר שכוונת הרב זצ"ל שיותר סגור הוא מחדר שבונים עם חומה חזק עד מאד – דהדין הוא **המציאות** ולא העלמא דשיקרא, וכמו כן המזווה אצל הפתח – זו השמירה, זו המציאות, **ולא המנעול!** **(והנעילה הקובעת היא הנעילה בסוף היום של יוה"כ!**

זו **מציאות**, ואין עוד מלבדו). ונראה שיש להזכיר גם כאן דברים על רה"י מור"ה הגרמ"ד סאלאוויציק זצ"ל דראינו בו **מדה הנ"ל** – **מדת האמת** – שהביא עמו מדת **הפשטות** בין בלימוד התורה – בכל סוגיא וסוגיא – למצוא הפשט הפשוט בלי כל מיני תורות שיכול להפריך אותם מכמה דרכים **פשוטים**, ולפנעמיס **מגמ' מפורסת! כילוד** – אלא **האמת** – **הפשט**. ובענין זה שאלנו את פיו – כמה שעות מותר לבחור (בישיבה אחרת) ללמוד מוסר ביום א', וענה ד' שעות. שאלנו – ואיך ימצא זמן להכין עבור השיעור יומי בישיבה זו או זו, ענה בנחרצות – שיעור? זה נקרא שיעור?? אומרים כל מיני פלפולים וסברות שאינן כדאי לשמוע, ק"ו לא כדאי לזכור! ממלאים הראש של הבחורים ויונגעלייט עם דברים שאינן **אמת על אמיתו** אלא איזה דחוקים לתרץ קושיא זו או זו – אין זה שיעור ואין כדאי ליכנס בו, אלא צריכים לדעת פשוט'ע פשוט! ושאלנו האם מתכוון אפי' למגיד שיעור שאומר **להרבה שומעים!** ואמר – כן! פשוט, כך זכור לנו, ונאמר הדברים **באש להבה!** ונראה להבין דבריו על פי דברי החזו"א הידועים – **שמה שיותר קרוב לפשט יותר קרוב לאמת!**

ובין שגרם (הביקוש האמת) לחיי בפשטות – לא רצה שום וילונות לחלונותיו – דמותרות הן – ולא הסכים אלא קצרות מאד למה שהיו צריכים שיגן שלא יסתכלו תוך ביתו כיון שהדירה היתה בקומת קרקע – **מועט שבמועט**. ואפי' הדירה לא ה' שלו אלא מה שנקרא **דמי מפתח** – דמי צריך דירה קנוי לחלוטין בעולם העובר?? לא רצה לצבוע ביתו – דמי צריך דברים של **מה בכך!** והשתמש בספסלים שהי' נראין שהם הם הספסלים שהשתמש רב פפא (ע' גמ' ב"ק י" ע"ב), וכמדומה שלא ה' כסא בצורה א' כמו השני בכל הבית, אלא כל א' בשלו! והחדר שמבשלים בו לא ה' אפי' ב' על ב' אמות, ק"ו לא ד' על ד', אלא תמיד הכל **במועט דמועט**. והארונות ספרים היו מימי קדם ממש – א' ארון עץ נמוך שנהאש שנעשה מלפני מאה שנה **לכה"פ!** והשני של מתכת שכמעט כל פולעציי נוטה למטה ממשא הספרים. הספרים היו ישן נושן והכל **בפשטות שבפשטות**. העדיף הרמב"ם הישן מהחדש, והי' אומר שהחדש הכניסו כל מיני

טעותים וחקירות לא לענין בכמה מקומות וכאב לו טובא. כן הביע פעם כששאלנו.

בענין החימום בבית הי' לו תנור נפט! (עד שנת תש"פ שהעבירו אותו לדירה חדשה [והעברה זו הי' למורת רוחו ממש!]), ורק תנור א' לכל הבית! מי צריך יותר?? וביקוש האמת שלו הביא עמו מדה טובה של סדר. סדר בכל – בלימודו, על הסדר – לא לקפוץ ולדלג כאן או שם אלא מסודר. כל הבית הי' בסדר נפלא – כל דבר על מקומו – בפרט בספרים שלו – זהרבה מהם כבר לא הי' ניכר עליהם של הספר אבל ידע בדיוק רב איפה נמצא – תמיד. וכן בהוצאות ביתו הי' בסדר נפלא – ברגע שלא הי' צריך האור או תוספת אור באיזה חדר (באמצע השבוע) הי' מכבה שם מיד – **בל תשחית! וע' לעיל תש"ו י"א כמה הי' החשבון אלעקטרע שלו!**

ומה שחילק בר"ח חלוקה הי' ג"כ עם סדר מופלא, וכן כל הנהגות הישיבה, הכל עם **מדת האמת** – מה רצונו ית' – תמיד. [הי' בודק חשבון האלעטרא של הישיבה ואם עלה הי' בודק איפה מבזבזים לחנם כסף].

לא רצה טל. כלל, ולא השתמש בטל. כלל כל ימי חייו (לדבר איזה דו שיה [אם יש תיבה כזו] אלא מפעם לנדיב זה או זה לתועלת הישיבה) (הא דהתקינו אח"כ בביתו [כעשר שנים לפני פטירתו] אחרי שחיו קרוב לששים שנה בלא טל. כלל!) וזה הי' עבור הרבצ' שתבלח"א בלבד מפני צורך השעה אבל הוא אמר שלעצמו לא צריך כלל וכלל טל. (כלל). פשטות שבפשטות! ומעשה מאלפת שמענו מה ממקורביו (ריד"ו שליט"א) שלפני כעשרים שנה (בערך תשס"א) כשלא הי' מה שקורין **(בטעות, כידוע מדברי רה"י דמיר הגרנצ"פ זצ"ל על זה) פל. כשר, ובאו עסקנים לבקש שרה"י הגרמ"ד זצ"ל יחתום או יעורר על הענין שיסדרו סוג עבור הבני תורה שיהא מותר להשתמש בו. מיד צעק – טל. הלא דבר גרוע ביותר הוא מה שכהיום בכל בית יש דבר זה – טל. בבית!?! מי צריך את זה – פעם הי' רק אצל רופא גדול או בדואר – מה זה נייע מעשה'ס (דברים חדשים) שיהא לכל א' בביתו טל. (איירי בזה של בעוועק שמחובר לקיר! [וידוע שזה החילוק בין זה לפל. – דפל. מחובר לאדם (ר"ל) ונשתנה כל מהות האדם עד שיצטרך אפאראציא להפרישו ממנו (וכל א' יודע מרת נפשו עד כמה דבוק בעצמותיו, ד' ירחם עליהם דפחד נורא הוא, ואשרי מי שלא חמץ! משא"כ מה שמחובר לקיר, והבן דחילוק גדול הוא) – [והיסוד של רה"י, 'ע' לקמן, שגם זה – הסוג שבבית – דבר גרוע ביותר. ועלינו להודות לד' שהצילנו ממכה זו שעד י"ב שנה אחר החתונה לא הי' לנו בבית, ומקוים שנזכה לסלקו גם זה כשיתאפשר].) וצעק שוב רה"י זצ"ל **שזה הרס נורא שמדברים ומדברים כל א' בתוך ביתו** – ומי צריך זה? מי צריך לזה. ניסו העסקנים להסביר שהם באו לענין הדבר שנתחדש שמחזיקים בכיס, ורה"י בשלו – מי צריך דבר זה (טל. הפשוט) בבית?? **אלא בכיס ודאי ובודאי לא, ופשוט הוא!** עכת"ד הקדושים הצועקים פשטות – בלי מותרות בלי הנוח והקל – כלל וכלל.**

[מענין לענין א' מחשובי העם הי"ו ביקש שנסדר קונטרס שלם שיכיל הנהגות וצורת הבן תורה מתורתו של רה"י זצ"ל, וטעון מי שיעזור בהוצאות, ע' סוף הקונטרס].

כה) (ח) למה גנב משלס כפל, וגזלן רק קרן?

אע"פ ששניהם עשו עולה גדולה עד מאד – לקחת דבר שאינו שלו, וע"י זה לשנות כל מעשה בראשית! שהקב"ה עשה בחכמתו העליונה שיהא לראובן חפץ זה או זה, ולשמעון חפץ אחרת וכו', ובא ההוא ורצה לשנות את סדר הבריאה – לקחת לעצמו דבר שלא נגזר מן השמים שיהא שלו, ד' ירחם. והאמת היא דהכל תלוי באמונה, אמונה שהקב"ה משגיח על כל א' וא'. וגם תלוי על בטחון – שבוטח בד' שמה שאני צריך הקב"ה יסדר שאקבל – אמונה ובטחון, שטענדיג! אבל עדיין אינן שוה הגנב והגזלן בענין ההרס בעולם שגורמים, שהרי הגנב שעשה כאילו המקום ברוך הוא אינו רואה ואינו שומע, ולא הוזה כבוד עבד לכבוד קונו, אלו דברים שעולים עד כסא הכבוד, ומהרסים יותר בעולמות עליונים, לכן החמיר הכתוב בעונשו.

כז) ומה הלימוד לנו?

נראה דחומר הדבר שורשו בהא דחסר לגנב אמונה – אמונה שהקב"ה משגיח ורואה כל מעשי בני אדם. וחסרון באמונה מחייב עונש דאם לא יענש בהאי עלתא יצטרך לסבול קשות ומרות בעלמא דקשות וזה נורא ואיום, עד דאמר רב נחמן בר יצחק (יבמות ק"ה:): ברוך רחמנא (ברוך ד')! דכספי' לאבדן בהאי עלמא (שאבדן סבל בעלמא הדין!), דידע הוא עד היכן העונש של לשה"ר (ע"ש בגמ', ובשיחות מוסר עמ' קל"ז), ואם לא מה שקיבל עכשיו יצטרך לסבול קשות, ר"ל. ועוד י"ל דמיגע לו עונש על שלא כיוון בשם אלקינו בק"ש – דהא חייב לכוון תקיף בעל היכולת ובעל הכחות כולם שמשגיח עלינו בפרטיות (אלקים שלנו!), ועל זה גרם לבוא לידי חטא, ממילא מובן הכל, דהא זה שדבר חמור הוא עד מאד! וכעין מה דמצינו בעונש החמור על ביטול מצות שמיטה – גלות (ע' תשו"מ"ה לקמן) ועוד עונשים חמורים (ע' תשו"י"ד) – והכל עונשי שמים על חסרון הבטחון, ואמונה בהשגחת ד'. [ומה שכתבו על חבילות חסה שיש עליו הכשר הבד"ץ העדה החרדית שאין חשש שמיטה לכל השיטות! ביררנו עם ראשי הכשרות דשם, דשקר הוא, ובטעות לא תפסו הדבר עד ששמעו כעת, ועל הזהיר לשמוח].

ועוד מכשול שכבר כתבנו לעיל (ונוגע כעת להבין שתמיד צריך לבדוק) שמצאו בתשפ"ג שהפוקרון בא' מהחננויות שהוא תחת ההכשר של העדה החרדית שבטעות הגיעו שקים גדולים של גרעיני פופקורן שנזרעו ונעבדו ע"י היתר המכירה! וכשנודע הדבר הכשירו הכלי שעושה פופקורן אבל מצאו בעוד חנויות, ועל הזהיר ליהזר! ולהזהיר, ולזכור מה שא' מהמשגיחים הגדולים של ההכשר הזה התבטא – תדעו לכם כל הכשר הי' דבר של בדיעבד! ודו"ק. והוסיף שבודאי כל מה שיכול לעשות בבית (תרו"מ, הכשרת בשר, לנפות קמח, הפרשת חלה, דברי חלבי, עשיית יין, וכו' וכו' וכו') יש לעשות לבד – דאינו דומה!

וכן הי' הגרמ"ד סאלאווייט' זצ"ל מעורר קצב וקצב – כל הכשר, מה שלל יחא, אינה אלל כצביל פשוטי העם, ולל עבזר בני תורה, בן תורה לריך ללעת מי עיסק, מי שחט, מי זקק, מי הכשיר, לא אוכלים בכל מקום, אפי' עס ההכשר היותר טוב שצבולס!!

ואמר את זה מן הדין, ולל מלד לפניס משורת הדין, אלל זה דין! וע' לעיל (תשו" כ"ו) סהלמוד מהפסוק (ותרו, שני) ואת המעשה אשר יעשו המוצא בגמ' (צ"מ ל:). – סזה המקור של הדין של לפניס משורת הדין, והוא דין לאורייתא – חיוב לאורייתא! עיין סס צסמ"ג ובסל"ה להבין פשטות בגמ' סזה חיוב על כל אדם, ובפרט לבני תורה, עש"ה. וא"כ פשיטא שיש לכל א' לכיות נזכר עד כמה שידו מגעת – וק"ו הוא מהחיפוש אחר הרופא המומחה ביותר – לאין זה אלל בגשמיות, ופשיטא שרוחניות הרבה יותר חמורה! ובולאי בתרו"מ וכו' – לעשר כל מה שקונה, כל מה שהוא וכו' אוכלים, ודו"ק.

וא' אמר שכל מה שהוא אוכל זה מצד"ך אלל הוא אינו אוכל כל מה שצד"ך עושים, והבן ותעלה ותזכה לגדולות, ולסלימות ולנקיות ולרוה"ק! אמנו!

וכמו כן הלוקח שוחד – שחושב שצריך כסף לבני ביתו ומצא דרך להרוויח! וכמו הרבה מבני ישראל דחוששים כל היום – מי יפרנס את משפחתי! מי יקנה דירות לכל בנותי (בעוד עשר או חמש עשר שנה)?

כמו כן הוא החסרון במי שחושש מלקיים אם כסף תלוה כשקרבה השמיטה דנקרא איש בליעל – איש בלי עול, ר"ל, ולמה, מפני שדואג על המחר! אלא צדיק באמונתו יחי'!

וממילא יזהר מלעשות כל מיני פאטענט'ן (תחבולות) במשא ומתן, כלל! וכמו כן בעניני רוחניות ומצות – לא לחפש דרכים (וקולות) לעקוף את ההלכה הפסוקה. והדבר מצוי בכמה מנהגים שלא קבעום גדולי עולם, והמבין יבין הרבה (דכמה וכמה פעמים מקילין בדבר הלכה להשיג איזה סגולה וכדומה, וקשה לפרט, והמבין ודאי יתחזק, ובלי ספק הוא יחפש חיפוש אחר חיפוש על העבר שלו אם לא נכשל הוא או בני קהילתו, בכגון אלו, ולראות לתקן בעוד מועד) בפרט לפי הנ"ל שכל נטיי' אפי' כל דהו משורת הדין גורם קלקולים ועיוותים בהנהגת העולם להגיע לתיקונה, והקולר יהא תלוי בצוארו על הא דלא דרש וחקר עד שידו מגעת – בכל כחו, למצוא מה רצונו ית'.

והא לך ראי' (כ"נ ברור) להנ"ל – שעל ההלכה בשו"ע (או"ח סי' תר"צ סי"ז) כתב הרמ"א לענין להכות בהמן, וז"ל, עוד כתבו (א"ה) – היינו היש שכתבו [שנזכר שם מקודם] שנוהגים לומר ד' פסוקים של גאולה בקול רם [משום שמחה, ע"ש במ"ב סקנ"ח] שנהגו התינוקות לצור צורת המן על עצים ואבנים או לכתוב שם המן עליהן ולהכותן זה על זה כדי שימחה שמו על דרך מחה תמחה את זכה עמלק, ושם רשעים ירקב, ומזה נשתרבה המנהג שמכים המן כשקורים המגילה בב"כ (א"ה) – היינו התינוקות עשו בחוץ, ברה"ר, ההכות האלו ונשתרבה המנהג עד תוך בהכנס"ס, כ"מ) ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו כי לא לחנם נקבעו, עכ"ל. רואים החשיבות של מנהג ישראל, וכמימרא דאמרי אינשי מנהג ישראל תורה! אלא דאכתי יש לדון – מה הדין כשיש מנהג ישראל ויש כנגדו דין (דרבנן או דאורייתא) מי מכריע על מי?

ומצינו דבר מבהיל על הרעיון ממרן רשכבה"ג מאור הגולה בספרו הקדוש הנכתב ברוח הקודש (כעדות הגר"מ גריינימאן שליט"א ששמע כן מפיו של החזו"א זי"ע) ספר המשנה ברורה בשם הקדמונים. על הלכה זו, וז"ל (בסקנ"ט שם), שמכים בהמן. מהרי"ל לא הי' חושש להכות המן (א"ה) – היינו כלל וכלל, ומשמע שאין זה נקרא פורש מן הציבור אלא אדרבה כך ראוי לנהוג, וי"ל), והגאון יעב"ץ כתב על אביו הח"צ שהי' מכה ורוקע ברגלו וטופח בסנדלו כשהגיע לזכירת המן (א"ה) – משמע שלא הי' משמיע קול [חזק או כמעט כלל] כ"מ) והפמ"ג כתב דיצא שחרם בהפסדם שמבלבלין הרבה, עכ"ל. מוכח דאין לנהוג מנהג זה כלל, וכדבריו בשעה"צ אות נ"ז וז"ל, ואף שהש"ץ שותק בשעה שמכים (א"ה) – וא"כ אין בו חשש שמבלבלין הרבה והי' אפשר לנהוג המנהג, בפרט שהרמ"א כתב בהדיא

שאינו לבטל שום מנהג וכו', אפ"ה) גם זה אינו נכון שאסור לכתחילה להפסיק יותר מכדי נשימה כנ"ל [שם בפמ"ג], עכ"ל.

ורואים באספקלאריא מאירה מהמאיר עיני ישראל, הפוסק האחרון, שהכלל במנהגים יוצא, (וכאן של הרמ"א) אינו אלא עד שיהא איזה פקפוק בדין (אפי' אם להלכה בדיעבד יוצא, אבל יש צד דחוס בקיום של הלכתחילה) אין לנהוג כלל המנהג, והמבין כדבעי זוכה לעולמות של טוהר. וע"ע בחזו"א סי' ל"ט ח' דברים ברורים בענין. (הרוצה להעיר על הנ"ל נא לעיין בסוף הקונטרס (אחר שבת) הדרך לזה). ודבר פשיטא הוא שכל הרעש שיש שעושים באיזה בתי כנסיות בסוף פ' בשלח או כי תצא וכו' או בשבת זכור, אינה אלא בזיון מקדש באופן מבהיל, דהא השכינה אומרת קלני מראשי, וצער השכינה בעצם (ומחמת חומרת) השבת – פחד נורא הוא, אוי!

כטו) (א) מניין שאין לחדם לגרום היזק לחבירו, ללכ' אין ראי' מכל הדינים שצרכה דהא אינו אלא לענין תשלומין ולא לענין איסור להזיק?

ד' דרכים מצינו בראשונים ואחרונים – ר' יונה בתחילת פ"א דפרקי אבות כתב שהדבר נלמד ממצות ואהבת לרעך. וע' קהילות יעקב ב"ק סי' א' דנלמד מק"ו מהשבת אבידה. ועוד משמע בטור חו"מ ר"ס שפ"ט שאסור משום לא תגזול, וי"א משום ק"ו מעצה שאינה הוגנת. וע"ע במרכבת המשנה באריכות נעימה. ולכו"ע טעון זהירות אחר זהירות, כמעט בלי סוף.

(ב) למה לא נכתב בתורה שאסור להזיק (וכמוצאך בחלק א' משאלה זו)? והלימוד לנו?

אפשר ללמדנו שצריך להיות כ"כ פשוט אצל בר דעת שיש לזהר בממון חבירו עד שא"צ לאו בפירוש כיון שכל אחד עבד על עצמו עד שזה ההרגש של לב היהודי. דבשלמא לא תגזול צריך לאו מפורש דיש שיוורו היתר לקחת של הזולת, דיאמר מאי דמא שלו סומק טפי, למה יהא לו כ"כ דברים ולא לי (ובוודאי סברא זאת עקומה יותר מקשת אבל היא סברת ההמון כידוע, ע' בספר ח"ח חלק א' כלל ד' אות ג' בבמ"ח דברים נוראים בזה עד כמה נשרש הדבר בשכל העם). אבל כאן דמפסיד השני בלי תועלת לעצמו, אין סברא שיהא מותר (אא"כ משום שנאה וזה אסור בין כה) ולכן לא אסרו רחמנא בפירוש.

והלימוד הוא דצריך להיות כ"כ ברור לנו שאסור עד שנזהרים בזהירות אחר זהירות לא לגרום הפסד להזולת. ונוגע הרבה פעמים בהחזרת ספרים למקומם, ושלא לעשות ערימות ערימות של ספרים דעלולים ליפול, ח"ו, וכל זה מלבד החיוב כבוד הספרים דצריכים זהירות עצומה (ע' תשו' כ"ד לעיל). עוד לזאת דגורם הפסד להבעלים (או לשיבה או לכולל), וכמו כן כל לכלוך שאדם עושה במקומות שרבים מצויין שם גורם הפסדים בין באדם לחבירו שמפריע להנמצאים שם, בין בצורך לשלם על הנקיון, וכו'. ועוד דברים לרוב שיש לזהר מאד שלא לגרום היזק, כלל וכלל.

(ל) כי תלך אש ומלאה קוליס וכו' – איזה מוסר יש ללמוד מזה? (ב"ק ס.) (ואו"ח הק')

ע' בב"ק (דף ס.) דדרשו חז"ל קוצים אלו הרשעים, והקב"ה ישרוף אותם כליל. ויש אלו המבינים חומר הדין בשמים וממילא נופל עליהם פחד נורא מזה, מי ומי נקי, מי מובטח? אלא צריך בטחון, כ"ג, אבל לא בטחון לבד אלא תשובה שוב ושוב. וע' בסמוך, ובינתיים יחרד כל העם במחנה. וע"ע בגמ' ב"מ (פ"ג:) במעשה דראב"ש, וי"ל.

וע"ע באו"ח הק' וז"ל, בא"ד ובאמת כי יחרד אנוש ויכבה שלהבת יצרו המחטיא אותו באש המשפט בהעלותו על לבבו נהרות העונשים אשר יגיעוהו על כמה נפשות קטנים וגדולים אין קץ שכולם הוא הרצחן הגדול להם באמצעות תאותו הסרוחה. והנה אמרו ז"ל (קידושין מ:): לעולם יראה אדם עצמו כאילו כל העולם כולו חציו זכאי וכו' ודם כל העולם ודם זרעיותיהם על צוארו ועל נפשו עמוסים וכו' ובכל צרתם לו צר כאשר עשה, והוא אומרו שלם ישלם וגו', וכו', ונשגב ד' לבדו, ובקמ"א (ב"ק ס.) רמזו באופן אחר, עכ"ל. וע"ע בתחילת דבריו שם דברים ערבים לחיך ומאירות עינים. וז"ל בקיצור משם – ובדרך רמז וכו' את אשר יסובבו הרשעים ברשעם כדי שיתעורר האדם מתרדמת שינת שכלו בהביטו הפלגת הרעות אשר יביאו לעולם כי לא [להם] לבדם יריעו אלא יסובבו רע לכל העולם וכו', ונאכל הגדיש כאן רמז אל תינוקות של בית רבן, כי בעונות הם הנתפסים בצרת עולם וכו', או לרשע רע לשמים ולבריות כמה יסובל בעד קלקולו וכו', עכ"ל. ומה שהזכיר תינוקות של בית רבן ידוע הצרות שיש כהיום מפורקי עול, ומכל הכלים החדשים, ועלינו להתפלל מעומקא דליבא, תמיד. ועלינו להתעורר ולהתחזק ולשוב אל השם, דמי יודע אם לא אני הוא האשם והגורם לכל הצרות הללו, כדברי האוה"ח הק' כאן, בפרט קרוב לסוף ימי שובכ"ם שגומרים בשעטו"מ בקריאת הפרשה כי תקנה עבד עברי (ע' בבה"ט סוף סי' תרפ"ה, ולכ' משמע ששקרא סוף הפסוק – ובשביעית) (מתחילים שבוע השביעית!) יצא לחפשי (חפשי מכל העבירות בפרט הידועה) חנם (מלא חן לפני ד') – אשרינו אשרינו אשרינו. (וע"ע תשו' כ"ג לעיל). ובינתיים לזכור (כל רגע) דידו של הבורא עולם ית' פתוחה לקבל שבים, אשרי מי ששב בעוד מועד,

בעוד שהוא איש. ועל שאר כל הגזירות של היום גם באלו מי יודע אם לא אני הגורם – דהא יונה הנביא הכריז – בשלי (בגלילי) הרעה! ומי אנו אבתרתי? (וכתבו הנ"ל בשנים קדמוניות אבל שוב נוגע במלוואה בשנת תשפ"ג – וצריכים תפילה מן הלב להציל אחינו בית ישראל).

(ל) איזה יקוד חפשי ללמוד מפרשת שומרים?

שאדם צריך להיות שומר נפשו בכל כחו, כ"ג. וכדברי הרמב"ם (סוף הל' שכירות) על חיוב השומר למסור נפשו כמו שעשה יעקב אבינו אצל לבן. ונוגע כל רגע, בפרט כשיצא לחוץ חובת גברא לשמור עיניו וכל אשר לו, ואשרי מי שמוריד הבתי עינים שלו – דמראה להקב"ה דנפשו בכפו לשומרו כבת עינו, וע"י הרצון שלנו הקב"ה מוסיף שמירה על משמרתו!

(לז) אם צעלנו עמו – די שהי' עמו צענת שאלה ולא לרדך להיות עמו צענת שצורה ומתה, כן נפסק להלכה צו"ע חו"מ סי' שצ"ב – ולכ' קשה, דל"כ חפשי שאין הבעלים עמו (צענת שצורה) הדין הוא שהשומר (כאילו) פטור מחיובי שמירה (דהא אין תשלומין), ותמוה להסביר (לכ') נותנת דכל זמן שצעלנו עמו הי' מוכן שהשומר יכול לסמוך על שמירת הבעלים, או לכה"פ כאשר הוא עמו אין השומר כ"כ חפשי דהא הבעלים פטור, ולכן פטור, אצל חס הי' רק צענת שאלה למה מהני לפטור?

אפשר הא גופא – לומר לאדם שתמיד חייב לשמור בכל כחו ואין לסמוך על אחרים. וכמו כן אין להאשים אחרים כשהדברים אינם הולכים כרצונו, או כרגיל להיות, או כמו שציפה, או כמו שאמרו שילכו, או כמו שהבטיחו שיעשו – כלל! וכאן למעשה אינו אלא גזירת הכתוב שפטור כשהי' עמו בשעת שאלה כדי ללמד שלא כמו שיחשוב אדם סתם (וכהו"א בשאלה שלנו כאן), כן נראה, ועדיין צ"ע. אבל קבלת הכל באהבה ודאי אפשר ללמוד מכאן, כנ"פ.

(לג) האם מה שקורין מה אחד והשתמשות בקייטעלע (שלשלת שתולין ומחליטים דברים ע"י איזה ד' שמסתובב) נכלל במכשפה לא תחיי?

וכמו כן כל מי שנתפתה ע"י בעלי החנות (ש'ל טבע וכו') שע"י הקייטעלע הזה או איזה מאשין שמחליטים איזה דברים טוב לו, או לא טוב שיאכל (בפרט ללכולס, או רובס, אומרים שקמח חיטה לא טוב, ועי"ז גורמים הולאות מרובות, והכל הכל וריק!

וככה העיד א' מהרופאים החשובים, ת"ח ועובד ד', שגדולי עולם סומכים עליו והרבה פעמים מצטלים אנשים ונשים וטף ממלות ד' שהן ברה ומאירת עינים! והן הן רפואת הנפש ורפואת הגוף!) להיות נתפתה, עושים היפך לטון הונס כידוע.

צע"ג. אבל אלו סומכים על זה ופוסלים שידוכים וכדומה, יש לומר דפשיטא שנכללים באיסורי תורה, וד' ישמרינו מהאי דעתא דמשכח ד', ר"ל. (ולא מזמן נתפרסם בחוצות מכמה רבנים שיש כמה איסורים באלו, וזיל גמור).

וע"ע בשו"ע יו"ד בדיני כישוף (סימן קע"ט) שמשמע שכל העוסקים בענינים כאלו לא יצאו נקי, ע"ש, ומעשים ידענו, וד' יכפר בעד, אמן. ויש בזה משום חשש עונן, וגם מכשף, כ"ג. ועוד דחסר בתמים תהי' עם ד' אלקיד, ולפעמים יש חשש עבודה זרה! ויש אומרים דכיון דהכל שטותים והבלים אין כאן כלום! וכל א' ישאל וידע מה המעשה אשר יעשו (או לא יעשו).

(לד) זבח לאלהים יחרס בלתי לד' לזבו – האם מותר להתפלל אלל קצר ולבקש שהמת ילך ויתפלל עליו?

ע' אדרת אלי' דפירוש לאלהים – למלאכים, וזה מה שאסרה התורה כאן, ולכ' מאי שנא מלהתפלל למתים. וע' במ"ב סי' תקפ"א סק"ז בהל' ר"ה בענין ערב ר"ה, דיש לזהר מהג"ל, וז"ל שם, הקברות וכו' אך לא ישיב מגמתו נגד המתים אך יבקש מהש"י שיתן עליו רחמים וזכות הצדיקים שוכני עפר וכו', עכ"ל. וע"ע בסי' תקנ"ט סקמ"א, וז"ל [והולכים] על הקברות. של ישראל כדי שיבקשו עלינו רחמים, וכו', עכ"ל. ומציין על זה בשעה צ' גמרא. וצ"ל דלא מבקשים מהם אלא זה דבר ממילא שהם יבקשו, וי"ל. וצריך ליישב לפי"ז הא דאומרים למת, בשעת הלוי' וכדו', שיהא מליץ יושר. ואפשר שלא מבקשים שילך לבקש ולהמליץ בעדינו אלא אומרים שבודאי הוא יהי' מליץ יושר בשבילנו, ודו"ק. [וע"ע בפמ"ג סי' תקפ"א בא"א סקט"ז, הערת המג"ה החשוב ביותר הי"ו, והרבה תיקונים ממנו הם, וכמו כן הרבה מראי מקומות, ואשרינו שזכינו, ונשמע עוד בשו"ט לו ולכל אשר לו, והצלחה ועליי' תמידית, וכן מבקשים בהמשך הלאה].

(לז) האם מותר לומר למי שצב מעמ–ריקה – אהה אתה אַמְעַרְעַקְאָנְעִי! (בפרט כשמצטט האות רי"ש בלשון חזק כמו שמצטטים צעמ–ריקה)? מניין (ב' מקורות או יותר)

ע' רש"י עה"פ וגר לא תנו, דלשון גר הוא אדם שלא נולד באותה מדינה אלא בא ממדינה אחרת לגור שם. ובציור בשאלה דידן ודאי יש בו אונאת דברים ונכלל באיסור הנזכר בפסוק – דהא גר הוא! והרבה נכשלים בזה בכל מיני

אופנים, וצריך להנך הילדים ליהנה בזה הרבה, ובפרט בין החברים שלהם, כידוע. בפרט כשיש חברים בכתה שבאו מחו"ל דלפעמים סובלים הם מכל הליצנות שהחברים(?) עושים להם, וטעון הרגש ועדינות הנפש עוד מקטנות – **הנוך לנער וכו'.**

ועוד יש בזה משום לאו דלא תונו הנאמר על כל מיני דיבורים שהם אונאת דברים. ועוד משום ואהבת לרעך כמוך. ואם אדם יתבונן כמה דיבורים קשים מכאיבים אותו, ודאי יזהר מלומר לאחרים כאלו או אפ"ל דומה לדומה. וכבר אמרו חז"ל (ב"מ נ"ט). כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה, ופחד נורא הוא, ויש להכניס הדברים בלב הרך באופן המועיל. **לו כמה כריך ליהנה מלנער אלמנה?**

עד מסירות נפשו! וע' הרמב"ם פ"ו דעות ה"ט, וז"ל, חייב אדם להזהר ביתומים ואלמנות וכו' ולא יכאיב וכו' ולבם בדברים קשים, ויחוס על ממונם יותר מממון עצמו, כל המקניטין או מכעיסין או הכאיב להן או רדה בהן וכו', הרי זה עובר בלא תעשה וכו'. ולא זה אע"פ שאין לוקין עליו הרי עונשו מפורש בתורה וזרה אפי' והרגתי אתכם בחרב, וכו', עכ"ל. נורא נוראות. ויש כאן רמז לצרות שסובלים כהיום בתיבת חרב.

ומעשה שהרה"צ ר' יצחק דוד גוטפארב זצ"ל אמר לאחד, שהלואי איך ויילט געהאט אזוי פיל מורא פון די בורא נוי איך קאב מורא פון א אלמנה! (הלואי שהייתי ירא מהקב"ה עד כדי כך כמו שאני ירא מאלמנה!) ודבר עמוק הוא. ואפשר להקיש לכאן מה ששמענו מהרה"ג ר' יונה טורצ'ין שליט"א בהספידו (בחודש שבט תשע"ז) על איש החסד והצדקה הרה"ג ר' חיים יוסף גולדבערג זצ"ל (נלב"ע כ"א אד"ב תשע"ו), שהסביר הגמ' בברכות (דף כ"ח:) שתלמידי ר' יוחנן בן זכאי אמרו לו לפני פטירתו – רבינו ברכנו, אמר להם יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, אמרו לו תלמידי עד כאן, אמר להם תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם, עכ"ל הגמ' שם. ואמר ההוא ספדנא (הנ"ל) שרצה ריב"ז לומר להם שצריכים מורא פון די בורא מורא בחושי! ונפלא הוא להבין. [אמר שכך הי' אצל הנפטר, וכידוע לכל].

והואיל ובאת לידינו גמ' זו נימא בה מילתא – דהאלטער מנאווארדאק זצ"ל הי' מדייק מכאן דודאי זאת הברכה שרצו – ברכה שיהי' להם יראת שמים – אלא רצו עוד יותר ממה שירא מבשר ודם, אבל דוקא בענין יראת שמים, וזה הי' פשוט אצל ריב"ז שהמבקש ברכה רצונו לקבל ברכה עבור יראת שמים, ולימוד גדול הוא לנו, תמיד. והמתבונן לבדוק מה רצונו כשיש הזדמנות לקבל ברכה מאיזה גדול, או באיזה עת רצון, כמו מבעל שמחה אצל ברית מילה, או בחתונה מהחתן ומהמחוננים [וע' בעזר מקודש על סי' כ"א באבה"ע לענין מזל טוב מהעזרת נשים בברית מילה דברים עמוקים], וכו' – מה רצונו שיברכו אותנו? ועל דרך זה שמענו פעם ווארט שנוקב את ההר – בהא דאמרו חז"ל (נדרים דף פ"א.) אמר רב שאין מברכין בתורה תחילה (ע' בפירושו המיוחס לרש"י דמשמע דלא ברכו ברכת התורה מפני שהיו רגילין בה, וי"ל. ובר"ן שם מר' יונה – דלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עלי' שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה, והיינו לא הילכו בה, כלומר בכוונתה ולשמה וכו', עכ"ל. [ע"ע תשו"נ"ז לקמן] ומחייב כל בן תורה לבדוק בלימוד שלו ולשאול מתי יגיעו מעשי ללמוד כמו האבות הק? והוארט הוא על דרך צחות – שכשאדם מברך את חבירו (וכן כשמבקש ברכה) מה הדבר הראשון ומה שני ומה שלישי – דהרבה אומרים זו זאל זיין געזונט און האבן פרנסה ברווח און לערנען געשמאק! (שתהי' בריא ויהא לך פרנסה ברווח ותלמד עם מתיקות!) רואים שהדברים שמברכין תחילה אינן תורה – וזה מה שחטאו הם וגרמו חורבן הבית וגלות לכל ישראל! – דלא היו (וכן היום אצל הרבה, ודבר הוא) מברכין חבירו בתורה תחילה. ואדם לפי מהללו – מה חשוב בעיניו שמהלל.

ושמענו מעשה במי שנבצר ממנו ללכת לבר מצוה של פלוני, שאח"כ בשעה מאוחרת בלילה התקשר לאבא של הבר-מצוה בחור (בליל הבר-מצוה), ואמר לו מזל טוב ותזכה לנחת מהבחור, והוא וכל המשפחה יעלו בתורה ובתפלה ובמצות, וכט"ס. (רואים שוב שלא ברכו [את השני] בתורה תחילה, ופחד הוא!). והוא ענה וכן למר (האומרים וכן למתוק נראה דשוכחים גמ' מפורשת (מגילה כ"ו:), וכאילו מתחמקים על הגמ' ודברי חז"ל, ויש להמליץ בעדם דאין שמים לב, וצ"ע). ואח"כ שאלו ההוא – מה הי' הדרשה? ואבי הבן ענהו – על היסח הדעת בתפלין וכו'. ומיד אמר לו אבי הבן – תדע לך שנתת לי (עכשיו) אהבת התורה – לראות מה חשוב אצל האדם, לא האוכל אצל הבר-מצוה, או כמה אנשים היו, או איזה חשובים הגיעו – אלא מה הי' הדרשה – תורה – רק תורה, זה החשוב בעולם שלנו. אשרי און אשר שמע כל זאת, וזכה ללמוד תורה לשמה, ולהכיר חשיבותה בכל עת ובכל שעה, אמן.

לז) האם חייב להלוות לחאכים כסף אפי' כשאין לו הרצה? למה?

ע' בס' אהבת חסד בהל' הלוואה דבדרך כלל מחויב הוא, עש"ה, כל פרטי הדינים. שו"מ ע"י הר"ר יעקב ש' הי"ו, א' מחשובי הקוראים, דברי האב"ע על זה, וז"ל אם כסף תלוה. אם נתן לך השם הון שתוכל להלות העני זאת הפרשה. כי העני

כמו הגר היתום והאלמנה וקרא העניים עמי. כי החסידים לא יבקשו עושר בעולם הזה. והעד אליהו ואלישע. שלא רצה לקבל מנחת נעמן. גם שמואל הרמתי, עכ"ל האב"ע.

רואים מי הם החסידים של הקב"ה (עמי), ודבר נאה ומתקבל, בפרט לפי המדרש סוף פ' פקודי בתלמידי רשב"י, ובמעשה שם עם ר' שמעון בר חלפתא, ומובן דברי הגר"ש שבדרון זצ"ל – איך זאל זיין רייד (שאני אהי' עשיר)? ח"ו. והכל דברים שמחים וקילוריים לעינים ולקעשענע!

וע"ע בספורנו עה"פ כי היא כסותו (סוף רביעי) וז"ל, ושמעתי כי חנון אני. אף על פי שלא יוכל לזעוק עליו חמס שהי הוא חייב לך, מכל מקום כשילעק אלי על עניו הגורם לו להיות ערוס צלי לזוג על ידך, אתן לו קצת ממה שהייתי חונן אותך יותר על ספוקך כדי שתוכל לפרנס בו אחרים: עכ"ל הספורנו. והגר"ח שמואלביץ זצ"ל בשיחות מוסר (עמ' קצ"ב) מסביר בטו"ד וז"ל – ומדבריו למדים אנו אורחה של מידת החסד, שחייב אדם לידע כי כל מה שיש לו יותר מכדי לרכו הוא רק ללמד זולתו, וכלפי הצרכים ההכרחיים אצמו חז"ל (ב"מ סב א'): חייך קודמין, אצל המותר כולו ללחמים הול' ובעבור זה ניתן לו, והוא אינו אלא כגבאי וכזב, ואם לא יתנהג בזמנו בזאופן הראוי ינטל ממנו, וזהו יסודם של החיובים הרבים צמידת החסד, עכ"ל שיחות מוסר.

ועיין גם עוד דברים נפלאים בגלות מעשי חסד ואיך שכל חסד וחסד מעלה את האדם עד שמגיע לשלימות האנושי, עש"ה דחיוזק גדול לכל המתחסד עם אחרים – בגוף ובממון – ונפלא היא מאד.

(ב) והלימוד מזה?

שצריך בטחון שיקבל כסף אחר, דהכל יכול יכול הכל! לח) אם הולך בחוץ ורואה מי שחייב לו כסף, וכבר הגיע זמן הפרעון – האם כריך להתרחק ממנו כל מה דאפשר, וכגון אם הוא הולך צלז' א' של הרשות הרבים ורואה לזה שזו שצ' כנגדו צאותו לך, שחייב לעבור ללך השני של הרשות הרבים? למה? (שיחות מוסר עמ' קל"א ועוד) (ומה פי' את העני עמך?)

כן למד הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שם) בדרשות חז"ל (ב"מ ע"ה): מהפסוק לא תהי' לו כנושה, ומספר מנחת חינוך (במצוה ס"ז), ע"ש. והי' מביא דברי המנ"ח לענין ספק אם יש ללווה או לא, דהוי ספק דאורייתא ולחומרא! (אבל מותר להזכיר לו מן החוב באופן שאינו דוחקו כלל, אלא אומר לו בפירוש שאין רצונו לתבוע הכסף אלא להזכירו שלא ישכח, כ"ה).

ויש בזהירות הנ"ל להתרחק גם משום ואהבת לרעך כמוך, כידוע לכל אלו שעמוסים בחובות וקשה להם לשלם, ומובן דברי רש"י בפ' שלנו על הפסוק את העני עמך (סוף שלישי), וז"ל – הוי מסתכל בעצמך כאילו אתה עני, עכ"ל, ברש"י ישן, (היינו להרגיש צער ולחצו, כ"ו). ועוד טמון כאן שוב מדת הבטחון, וגם אמונה ששומר מצוה (להלוות אפי' אם קשה לך, ואח"כ ליהנה מלדחוק ההוא לשלם) לא ידע דבר רע! בפרט רואים חומר הענין דהא מי שאינו מאמין (כ"כ) ואינו בוטח אלא שחושש ודואג על כספו קראו הכתוב איש בליעל! וע"ע בספר החינוך – ועל האדם לדעת שהשתדלות כאן (לעשות דרכים לקבל הלוואתו בחזרה כשעבר זמן פרעון) יכול להיות כרוך בכמה לאוין דאורייתא! השתדלות – פחד הוא).

לז) ואנשי קודש תהיו לי – מה עלינו לעשות מחמת זה?

ע' רש"י, דכל הזהירות כאן מתהווה הדרך להיות של הקב"ה, קנ"ו, ודבוק בו – נורא! וכל דקדוק בכשרות כדאי וחיוב ליהנה, ולדקדק עד שידו מגעת (ועוד קצת, כ"ו), עש"ה. ובפרט בשחיטת העופות וכו' ומליחתן. וכן בתרומות ומעשרות – לעשר כל מה שיכניס לביתו וכל מה שנכנס לפיו ופי כל משפחתו וכהוראות כל ראשי הכשרות, וראינו (בשבט תשע"ח) שמביאים מהגר"י בלויא זצ"ל, שנמי אמר כן, והוא הי' הפוסק של ועד הכשרות דהעדה החרדית רבות בשנים, ואע"פ שאינו אלא שמועה – לחוש מיבעי! ונפ"מ לדורות ולדורי דורות, עד עולם (ובפרט לעוה"ב!). ובשבט תשע"ט הי' התעוררות גדולה בענין זה, והרבה ראו שיש כמה וכמה וקמה טעמים ליהנה לעשר הכל אפי' עם יש הכשר טוב דא' מהירא אלקים מנעוריו, ועובד את ד' בכל כ"ד שעות ביום, מצא כששים טעמים שכל א' יעשר בעצמו! ודבר הוא!

מז) למה לכלכך תשליכון אותו (הנכילה)?

ע' ברש"י דבשכר לא יחרץ כלב לשוננו קבלו הם טובה גדולה לדורי דורות! והבן!

וע' באב"ע דא' מחשובי כמ"מ (רמ"ה הי"ו) דייק דאע"פ שהשני יעשה נגדך – דעת תורה היא לעזור לו בכל, ע"ש.

(ב) ואיזה מדה טובה עלינו ללמוד מכאן?

הכרת הטוב לכל המטיבים, תמיד, ולדורי דורות! ואפי' אם עשו בשב ואל תעשה! ועוד דאין לאדם לדאוג על פרנסתו, כלל, דרואים שע"י חסד א' (כגון מה שהכלבים עשו כאן) מקבלים לכל הדורות. ובפרט דמבואר בגמ' סנה"כ: "והדואג על פרנסתו גורם שישכח לימודו (ע' ברש"י בד"ה מועלת), והדואג דאגה כו', אפשר שיש לו לדאוג שיגרום שיאבד ממונו, דהא תורתו של אדם גורם פרנסתו, וכדנתי באבות (פ"ג מכ"א) אם אין תורה אין קמה, והנזהר מכל דאגות אלו ומתחזק בבטחון מרוויח (הרבה).

ומענין לענין בענין פרנסה דאלו שהושבים שאם מסדרים אי מייל וכדומה ירויח הרבה – עליהם לזכור שמזונותיו של אדם קצובים מר"ה לר"ה, וכל ההשתדלות טעון בדיקה אחר בדיקה – בפרט בדבר שסכנת נפשות היא מלבד מה שגורם הרבה ביטול תורה. ולבחור פשיטא שאסור שיהא לו דבר כזה כלל וכלל – אפי' אם הוריו בחו"ל רוצים שיהא לו אי מייל אדרעס (מקום לשלוח לו אי מייל) יש להסביר להם שהרבה שולחים לכל אי מייל דברים של פיתוי ובילוי ועוד יותר גרוע מזה, וסכנת נפשות היא עד מאד. והנזהר מזה מרויח עוד ועוד ועוד, ותבוא עליו כל הברכות שבתורה, ונאמר אמן.

מח' האם חייב ללך אחר המולד (מאלדע) ואו מאלדענטע, דכן הוא דל"כ)?
להא רובע עושים כן ואחרי רבים כתיב, ועוד לאין לפרוש מן [הליבור]?

לא תהי' אחרי רבים לרעות – ובפרט לא להטות ימין ולא שמאל מדרך ישראל סבא, וכל המשנה ידו על התחנתה! ולא רק ידו אלא גם כל מהותו, וכל המשך זרעו, כבדוק ומנוסה, ד' ישמרינו. וצריך המחזק להתבייש, ולא לבייש את הניידע ופאקע כלל. ויש לכוון ביותר בהרחמן הוא ישבור עול הגוים מעל צוארינו, דזה הגורם לכל המודא – גוי'שקייט, והמבין יעלה. וכדאי לזכור שהגר"א מיללער זצ"ל לא הרשה שידברו ענגליש בביתו – דאינו אלא עבור הגוים! אלא אך ורק אידיש! ומדובר באמריקא!

ואם מזכירים הגר"א מיללער זצ"ל נראה להודיע דברים שאחרי שהוא למד הסוגיא צעיון רב, יאלו לו שאין לעשות שום רעש, שום מכות, במשך כל קריאת מגילת אסתר (הי' אומר שאחרי התפילה כל הרוכה מוזמן לרדת לאחר שאוכלים – בקומה אחת תחת הקרקע צעיון בית נכנסת שלו – ולהכות כמה שרוכה! בלי הגבלה!) וכמו מסקנת המ"ב כסי' תר"ז בשעה"כ נ"ז, עש"ה היטב ופלוס על ישראל!

מב' וחלפת מעוזב לו עוזב תעוזב עמו – איזה מדות טובות טמונים כאן? ע' בתרגום שצריך לסלק השנאה מלבו. וע' בגמ' (ב"מ ל"ב): דלכוף יצרו עדיף אפי' מאיסורי דאורי', עש"ה.

וא"כ ודאי בכל משפחה ומשפחה ובכל בית ובית על האב הרחמן, הנבון, לכוף את יצרו ולא יקפיד, ולא יצעוק, ולא יכעוס – ולשאול את עצמו – האם מרחם אני על הבריות, בפרט כשהם הבנים והבנות שלי או אשת חילי? וע"ע לעיל תשו' כ"ג בשם הרה"ג ר' דוד טרענק זצ"ל דברים נוראים – ממש!
מג' למה נאסר שקר בלשון מדבר שקר תרחק ולא בלשון לא תשקרה?

הגר"ש שבדרון זצ"ל הי' אומר (אולי בשם קודמים לו) שאם הי' נאמר בלשון לא כמו כל לאו אז יש גדרים, משא"כ בלשון תרחק, דנמצא דכל מה שמתרחק יש עדיין עליך מצוה וחובה להתרחק עוד ועוד, ונפלא הוא. וכ"כ יראת שמים טמונה במצוה זו, עד אין חקר. בפרט כשנוגע לכיסו, כידוע לכל הדחוק למעות, או המתאוה לממון, ד' ירחם עלינו, דהיצר מוצא מאה וחמישים טעמים להתיר את האסור. וכמו כן בשידוכים הנסיון גדול מאד, והשומר נפשו להתרחק מאד מכל נטי' מהאמת זוכה לבנין הבית השלם, בדוק ומנוסה.

מד' (א) אדם שמקיל בלויזה ענין מחמת נגיעות שלו, האם עובר בלאו? ושוחד לא תקח!
(ב) ולמה אינו רואה הטעות שלו?

דשוחד מעוור פקחים, וממילא אינו רואה! וע"ע לעיל תשו' י"ד, ומובן הכל כמין חומר.
(ג) והאם אדם כזה, יכול הוא לומר שיעורי תורה?

ויסלף דברי צדיקים – ע' רש"י דאינו ישר, וא"כ (כל) תורתו עקום – קרום! ואסור לו להורות או למסור שיעור, וד' ישמור אותנו, שאנחנו בניו החביבים עליו כבת עינו, שמירה מעולה מכל אלו המוסרים כמין ארס לשומעים התמימים ששותים דבריהם בצמא ולא יודעים שהכל לרעתם בזה ובבא, ואכמ"ל. והרובה לדעת יותר פרטים ופרטי פרטים ע' בסוף הפרשה (אחר שבת) הדרך לזה.
מה) מה הטעם מלכות שמיטה?

שיזכור שהכל שלו, של בוראו. וע' בספר החינוך יסודות בחיים מצוה זו. ויש כאן מדת הבטחון באופן נפלא. ורואים שכל א' מחויב לבטוח אפי' עובדי אדמה, אנשים שהם מהפשוטי העם שהרבה אינם יודעים אפי' לקרות! אשרינו. וק"ו בני תורה דרואים כל יום ויום נסים, חייבין לבטוח בד' עוד ועוד.
מז) איפה רואים עד כמה קדושת שבת? ומה היא?

מהא דאע"פ ששובת כל השנה עדיין צריך שבת, רואים גדולת קדושת שבת, ואשרינו שזכינו למתנה טובה זו מבית גנוז. וי"א (ע' בכתבי הגר"ש פינקוס זצ"ל) שהקב"ה לא הוציא שבת מבית גנוזו אלא בשבת אנהנו נכנסים לתוך בית גנוזו של מלך מלכי המלכים לכל השבת – דבר נחמד הוא עד מאד, (בין הווארט, ובין הגדלות של שבת, ובין ההזדמנות שניתן לנו כל שבת ושבת, וכל השבת יש חובת גברא – הטוף ואכול הטוף ושתה! וכל לעיסה ולעיסה, כל לגימה ולגימה מוסיף קדושה, וכל כוונה עושה רושם בכל העולמות, נפלא!)
מז) איזה יסוד נתפלה לומדים מהפסוק – ולאו יראו פני ריקס?

ממצות ראי' ברגל אפשר לרמז לכל פעם שמתפללים שמו"ע, דאין לבא לפני קונו בלי כוונה ובלי שמחה, דצריכים דברים אלו כדי לקיים מצות קבלת השכינה, והיא כקרבן עולה לקראת אלקיו. והכנה בעי ולבא בעי, והמכין לזה לכה"פ רבע שעה או רגע קט מרויח. וע' בס"י צ"ח ס"א (כל יום, ואשריו), וע' תשו' נ"ד לקמן.
מח) לא תבטל גדי בחלב חמו – איזה מוסר השכל יא כאן? (ספר החינוך ועוד)

רחמנות, וכן ביטול התאות, וע' בהאב"ע, ואח"כ בשיחות מוסר (עמ' ל"ב) שמדייק מדבריו יסודי יסודות בדרך אשר יגיע לקירבת ד'. והמעין ודאי יעלה מכל הבלי עוה"ז אם מעט אם הרבה, ויגיע לשלימותו לבסוף, אמן.

מט) (א) והסרתו מחלה מקרבך – עד היכן מגיע? (האב"ע) (ב) ועזרתם את ד' א' וכך את לחמך וגו' – מה אמר המגיד להב"י מפסוק זה? ומה הלימוד לנו?

(א) ע' בהאב"ע כאן יסוד ברפואה, ועוד ועוד. וע' תשו' כ"ג (ב) לעיל. והכל תלוי בבטחון שודאי הקב"ה יעזור, ובאמונה שהכל מאתו ית', ואין הוא ית' רוצה אלא שנושב אליו בכל לבבינו ולהתחשק לראות את מלכינו – ביופיו!

(ב) ע' במגיד מישרים שהמגיד אמר לב"י שיזהר ללמוד בשעת האכילה כדי שהאוכל יכנס לתוך מעיו עם הד"ת ביחד – ואז – וברך את לחמך (שאתה אוכל) ואת מימך, ועוד לזאת – והסרתו מחלה מקרבך! ובקעלם הי' חוק ולא יעבור שאין מתחילים לאכול עד שפותחים ספר ומעמידים לפניו!

(ג) האם יש חיוב לגרש כל הגוים מא"י, וכן כל הרשעים ופושעי ישראל? (עבד המלך)

כן משמע ברמב"ם וביראים מהציווי לא ישבו בארצך פן יחטיאו אתך לי, ע' בספר עבד המלך. ועלינו להתפלל בדמעות שלישי! ולהאמין שנסתלקו כל הגוים, ושכל אחינו בני ישראל יחזרו בתשובה בקרוב ממש – אמונה ושוב אמונה. ואם בא לתמוה איך יכול להיות דבר גדול כזה אומרים לך – דהא פסוק הוא בתורה בפירוש (בצבים, רביעי) ושבת עד ד' אלקיך ושמעת בקולו וכו' אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך! ויהי', ויהי', ויהי' – בלי שום ספק – אמונה נאר אמונה, אני מאמין באמונה שלימה!

נא) האם לריך להבין למה אסור להחזיר קדירה על הכלעך (הפח), צצבת (אפי' אם יש כל תנאי חזקה), או למה מוטב תמיד לשים קדירה ריקנית תחת הטפולענט, (מערכ צצבת) ואלא רק להחזיר חזרה, או למה לריך לעשר לכדו מכל מה שאוכל, וכן עבור כל בני משפחתו, או להבין למה אין להשתמש צצבת אלא בגענערטאטור (אלעקטורא כשר) ובצבת וואסער (מים מוכנים מע"ש), וכן למה שלא יטלטל בחוץ אפי' במקום שיש עירוב, או חובת גברא שיעשה כל דבר ודבר (או מיד או בהדרגה) ואח"כ יבין? מנין? אמרו אבותינו נעשה ונשמע! וכן עלינו לעשות ואח"כ נבין, בדוק ומנוסה. וכל הדברים המגוייין כאן אחרי שלומדים הסוגיא מבינים הכל, (וכמעט כולם שלמדו סוגיות אלו, אם לא כולם, מיד שינו הנהגתם [שהיו מקילין עד אז]). אשרי מי שעוסק בתורה ונותן נחת רוח ליוצרו (ע"י קיום הדברים הנלמדים למעשה! וגם קודם לזה משום נעשה – ונשמע!).

נב) איזה חיזוק מקבלים מן הפסוק תחת רגליו כמעשה לזנת הספיר?
רש"י, היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתך של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים, עכ"ל. עמו אנכי בצרה מרגישים בחוש!

בכל צרה (שלא תבוא) שנמצא בה, יש לזכור שהקב"ה רואה ועמו הוא, ויצילהו, דכתיב (תהלים צ"א) כי בי חשק ואפלטתהו (הצלה נוראה), ולא רק זה אלא אשגבהו (אגביותו), למה? כי ידע שמי (למד תורה תמיד, וכדברי הרמב"ן בהקדמה לפירוש שלו על התורה, שכל התורה היא שמות של הקב"ה, ומובן מה שמבקשים בכרכת התורה שנהי' יודעי שמך, ודו"ק), ואיך? – יקראני (דאווענען!) ומובטח – ואענהו, והא עמו אנכי בצרה (תמיד), וממילא אחלצתהו (שוב הצלה נוראה) ולא רק זה אלא ואכבדהו (תורה'דיגע כבוד, וכדראוי לו, ביחד עם הכחות למנוע את עצמו מלקבלו [ע' בשיחות מוסר עמ' ש"ל של"א]), ועל כל זה – ארך ימים אשביעהו – ימים בלא סוף מלאים שביעת רצון, שביעה

נעימה, ויזכה לואראהו בישועתי – ישועת ד' כהרף עין, ותחזנה עינינו, אמן, ושוב אשרינו.

שוב בטחון בד' המסיר כל דאגת לבו כליל. בפרט כל בחור (ונערה) שלא ידאג כלל בהשגת זיווג! כלל! ולבחור יש לקיים דברי ר"ה הגרמ"ד סאלאוויציק זצ"ל – ללמוד בהתמדה ב' או ג' או ה' שנים בלי שום מחשבות חוץ, אלא אך ורק תורה ויראת שמים – ולד' הישועה!

ועל כל נערה להתחזק בצניעות – עוד ועוד. כפרט לסדר פערותי' באופן לנוע ביותר וכפרט אלו שזוכות לעשות לעפ וכלד הראשון במ"ב סי' ע"ה, אשרי חלקו, וח"ו לסלקה – יודוע שהגר"ד בהר"ז זצ"ל נתנה מתנה טובה לא' מנכדות שלו כשצאה לביתה אחרי שסילקה האלף שלה – א' שיינא פאטש אין פנים – אשרי חלקה בחיים עד מאה ועשרים ועוד, דחזרה מיד בתשובה וחי' לעולם! וכן להדר הידורים אחר הידורים במלות כיבוד אב ואם, אפי' עד מסיירת נפש ממך, ובשמחה ערומה, ולשמחם כל מה דאפשר, ולחפש לעשות חסד לאחרים בכל מקום ובכל זמן – מה שיותר, כל אלו כמו לימוד צרכיפות נפלאה של בחור, ושניהם סגולה גדולה לקבל הזיווג הנכון ביותר ובקרב.

נג) האם מותר לאכול או לדבר באמצע שיעור כללי, או שאר שיעורים או שמועסן של הרב, או ר"ה, או של המגיד שיעור?

ע' רש"י על הפסוק ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, והבן, דיש ליהרה, וליזהר הרבה, וכבוד התורה עדיף (מהכל), ויש זמן ומקום לכל דבר וחפץ.

נד) (א) כתיב ויקם משה ויהושע משרתו וגו' – ורש"י הקשה, וז"ל לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן וכו' ויהושע נטה סם אהלו ונתעכב סם כל מ' יום וכו', ע"כ, ע"ש. ולכ' פלא הוא דהא משה ר' אמר שהוא יחזור רק אחרי מ' יום ולמה התעכב יהושע סם? ועוד לזאת שמי שילא חוץ למחנה ישראל אין לו מן, ומה יהי'?

ע' בשיחות מוסר (עמ' קס"ה, רל"ב, ר"ג, שע"ג) יסוד נורא בגדלות המבקש, וכה הבטחון, וז"ל ועד היכן מגעת מעלת בקשת החכמה, אנו למדים מיהושע בן נון, אשר נבחר למלא את מקומו של משה רבינו ע"ה, וזכה לכך משום היותו מבקש חכמה, וכדכתיב (פנחס, רביעי'): קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, ופירש הספורנו: מוכן לקבל אור פני מלך חיים, כענין שכתוב ובלב כל חכם לב נתתי חכמה, והיינו שכל כולו ביקוש ושאיהפ להתעלות ולקבל אור פני מלך חיים, זאת היתה מעלתו של יהושע ובשל כך זכה, ומוכח להדיא מדברי הספורנו מה שביארנו בכוננת הכתוב, כי חכם לב הוא זה המבקש חכמה – המוכן לקבל אור פני מלך חיים.

צא ולמד עד כמה היתה מידת הביקוש של יהושע, כתב רש"י (משפטים, שביעי'): כי כל מ' יום שעלה משה להר סיני המתין לו יהושע ונטה שם אהלו למרגלות ההר, יעו"ש. וכל כך למה, נראה שהוא כדי שמיד עם רדת משה רבו מן ההר יוכל לשמשו ולקבל הימנו, ומשום כך עזב יהושע את ביתו ואת כל ישראל, והכל למען רוחו של מהלך רגעים ספורים מן ההר עד מחנה ישראל.

והנה איתא בחז"ל: לחם אבירים אכל איש (תהלים ע"ח כ"ה), זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל (יזמא ע"ו א'), ופשוט הוא שאין הכוונה לכמות המן שהיתה כאותה שירדה לכל ישראל, כי מה צורך יש בנס כזה, אלא הכוונה היא שכל הנמצא בתוך הכלל זוכה בזכות הכלל ואוכל מקצת הכלל, ואין לו צורך לזכות פרטית, כי המן יורד בזכות הכלל כולו, אך הנפרד מן הכלל, ואפילו אינו מתרחק אלא במקצת, כבר הוא נצרך לזכות עצמית, כיון שאינו בתוך הכלל ואינו אוכל משל הכלל.

וזהו שאמרו חז"ל שירד לו מן כנגד כל ישראל, שהיתה זכותו שקולה כנגד כל ישראל, וכשם שירד המן לכל ישראל בזכות הכלל כולו, כך ירד ליהושע בזכותו הוא.

וכעין זה איתא בגמ' חולין (ז' א'): אמר רב יוסף כמה נפיש גברא [רבי פנחס בן יאיר] כמשה ושתין רבוון [שנחלק להן ים סוף, רש"י], והרי לכל אחד משראל נחלק ים סוף, אלא שלא נחלק הים בזכות אחד כי אם בזכות הכלל כולו, ואילו כאן נחלק הנהר בזכותו של רבי פנחס בן יאיר לבדו, ולכן אמר רב יוסף כמה גדול האיש כמשה וששים רבוא.

הבה ונתבונן, וכי יודע הי' יהושע בשעה שנטה שם אהלו שירד לו מן כנגד כל ישראל, וצריך לומר שאעפ"י שלא ידע מה יאכל נתעכב שם בלא שום חשבונות, וכמו שנאמר על ישראל (ירמיהו ב' ב'): לכתך אחרי במדבר בארץ לא ידועה, והיינו שהלכו במקום שאין לחם ואין מים, מאהבת הקב"ה, כך יאמר גם על יהושע, שהלך אחרי משה בלי לחשב שום חשבונות, כי כן הוא חיוב התלמיד כלפי הרב, עליו ללכת אחר רבו אף במקום מדבר וצ"י, ובלבד שלא יפסיד רגע אחד מן החכמה, עכ"ל. רואים כה הבטחון וכה בקשת החכמה באספקלריא מאירה! אשרי מי שלומד לקח (טוב אשר הקב"ה נתן לנו בחמלה רבה!) אשרי

מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו ית' שמו! [ולאלו שביכולתם לפרוש מבתים מ' יום קודם יו"כ וללכת בגלות למקום תורה – אשרי חלקם בחיים! והמבקש שואל – האם רצוני להיות לכה"פ כיהושע? (אם לא כמשה ר' – בלא אכילה ושתי'!)] וכבר הבאנו המעשה נורא שסיפר א' מצעלי בטחון שצדור שצנו, שהוא מופלא סמוך לאיט, ציקש ממנו שהוא ידבר עם הרעב ע"ל אחרי להרים קנס הוא ידחוף אותו ללמוד עוד ועוד – לא רק הרעב מפני כהרים שהוא מדרבן אותו מאור! אהבה גדולה עוד כקטנות! ומובטח שיעלה מעלה מעלה עד שלימות האמיתי, אמן סלה.

ב) איזה לימוד וחיזוק בחיים יש מהפסוק ויצא משה בתוך הענן? (רש"י) רש"י, ועשה לו הקב"ה למשה שביל בתוכו, עכ"ל. בכל קושי, בכל חושך, שבחיי האדם הקב"ה עושה שביל לעבור – דגם זה (וגם הוא) יעבור, אמן סלה. ועיין בב"י בס"י קכ"ג שמביא מקדמונים טעם לג' פסיעות אחרי שמו"ע, דמשה ר' נכנס לתוך חושך ועב וערפל – כמו כן אנחנו נכנסים קודם שמו"ע לכעין זה, כ"מ (ומובן לפי"ז הדעה בס"י צ"ה [ע' במ"ב סק"ג] שצריך לפסוע ג' פסיעה לאחרי ואח"כ ג' לפני קודם שמו"ע, כ"ג) וכשיצאים יוצאים מג' דרגות, והמתפלל על נפשו שואל את עצמו – האם הרגשתי איפה אני ג' פעמים בכל יום? והכל תלוי בהכנה דהא ניגשים אל ד', אל הבורא כל העולמים, אל אדון הכל שהי' הוא ויהי', אל התקיף הבעל היכולת ובעל הכחות כולם!

ואפשר דמי שמתפלל ממעמקים קראתי ד' – מן החושך שמקיפו מכל צד ועבר, בקושי זה או זה, ובתוך הערפל וכו' ומתוך העב (רמז לגעדיכט מיט צרות), מבקש הוא מהבורא ית' ישועות, זו היא התפלה האמיתית, וא"כ ודאי שהוא יעשה, אמן. וע"ע תשו"ב ל"ב לעיל, והכל אחת עבור המבין. וע"ע ברמב"ן בהשגות על ספר המצוות דבעת צרה כו"ע תפילה מה"ת היא, וב"ש.

נה) מנין לנו מדת הבטחון בהפטרות? (עבד המלך) והשנה – תשפ"ה – קורין הפטירה של ראש חודש, וזוכה לחדש בטוב!

יש בו מצות שילוח עבדים (וקשור לפרשה דידן). והמתבונן יראה ויבין שצריך הרבה בטחון לקיים מצוה זו – דהאדון זוהי, שעד עתה הי' לו מי שישרת אותו, ובפרט כשהי' לו עבד שעבד בנאמנות, ועכשיו חושב הוא – איפה אמצא עבד כמו זה שעושה נחת רוח לאדוני, ואינו גונב נכסיו, וגם דעתו הי' תמיד לעזור לי בכל צעד ושעל, ועוד דמנין לי כסף לקנות מחדש. אלא צריכים בטחון בד' שהקב"ה יזמין לו הכל מחדש, ועליו לעשות המצוה הקשה הזו בשמחה ובטוב לבב.

וע' בספר עבד המלך דמביא מהירושלמי (פ"ג ר"ה ה"ה) דמשמע דנענשו כלל ישראל גלות מפני שלא קיימו מצות שילוח עבדים. א"כ רואים חומר הענין לבטוח בד', שחומר של הדבר רואים בדרגת העונש שנגזר על המבטלו. ומחייב הוא לכל א' לעבוד על מדת הבטחון שלו. לחשוב – האם דואג אני על פרנסת ביתי, האם דואג אני על זיווגים לרעי (או לעצמי), האם דואג אני על חולי זה או זה. או בוטח אני בד' אלקי ואלקי אבותי?

ועוד משמע שם דמצוה זו, שילוח עבדים, גרם גאולת מצרים, והיינו ע"י שקיבלו על עצמם לעשות המצוה הזאת שמשה ר' אמר להם, אע"פ שלא הי' נוגע לעת עתה, דהא עדיין היו במצרים (כן משמע שם) ולא הי' להם שום עבדים! אלא בזכות הקבלה על העתיד נגאלו, וצ"ע.

א"כ פשיטא שכל אחד מאתנו יצא לחירות מכל צרותיו ע"י בטחון בד' – נישט געדאגה'ס כלל! ונראה פלאות, אמן!

נו) ובהפטרות דר"ח כתיב ואת כל חלה וכו' ואל זה חביט אל עני ונכה רוח וחדל על דברי, שאין לעני לדאוג כלל – אלל לזיזר להיות חרד על דבר ה' והקב"ה יגביהנו ויכלנו, ויראה פלאות, פלאות ממש – נאך בטחון נאך לאמונה – אין עוד מלכוד!

נז) איזה מדה טובה עלינו לקחת איתנו משוכבי"ס (ת"ת) לכל ימות השנה? הנה כשקורין בריש פרשת משפטים התיבות – ובשביעית יצא לחפשי חנם, יוצאים אנחנו (בשנה פשוטה) מהעבדות של שוכבי"ס – ששה שבועות של עבודת פרך ויוצאים לשביעי (ובכל שנת העיבור יש עוד חירות בפ' תצוה ומה היא? אולי זה שלא נזכר שמו של משה ר', דבא להראות לנו שמי שמוסר נפש עבור כלל ישראל יזכה לדברים הרבה [ע' בפ' תצוה יתר ביאור], וכן עלינו לעשות – ואין בן חורין כמי שעושה עבור הזולת, בפרט ע"י תורתו בהתמדה) – להיות מעתה בן חורין, וא"ת חירות אלא חרות, דחורטים על נפשותינו סימני עבודת לעולם. ונראה דיש להביא לכאן דברי הספורנו הנפלאים בסוף פרשת שלח לדעת מה אנחנו מעתה ועד עולם, וז"ל אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם וכו'. אני ה' שמצד שאני אלקיכם שאתם מכירים שאני הוא הקדמון הראוי שתעבדוהו ואלי תתפללו. הוצאתי אתכם מארץ מצרים. כדי שתזכו שתהי' לכם לאלקים שתהיה תמדת מציאותכם ממני בלתי אמצעי שמציאות כזה לא ישתנה ולא יפסד בשום אופן כמו שהוא הענין במציאות שאר הנצחיים. אני ה' אלקיכם. אני עתה לזה התכלית בעצמו צויתי לכם זאת המצוה כדי שתזכו לזה המכוון כמו

שאמר והייתם קדושים לאלהיכם. עכ"ל. רואים בעליל ש**שנתנה כל המחוז של כל א' מישראל מטבע לנצחיות**, נפלא נפלא נפלא, אשרינו.

וא"כ כל א' יקח מימי השובבי"ם מה שצריך כדי להיות **דבוק בנצחיות**, ולא בטבע העולם, ותלוי בכל א' וא':

יש אלו **שכדאי** להם לקחת אתם **עבודת האכילה** – לכה"פ לבדוק קודם האכילה אם יש כאן הכוונה הרצויה. ושלא היא – ח"ו – כמצות אנשים מלומדה!

ויש **שכדאי** להם לקחת העבודה של קדושה – **שמירת עינים**, שמירת המחשבה, שמירת התאוות. (ע' ברשימה של אין עשיר כמותו בד"ה מי שאינו רוצה להסתכל, ונפלא הוא).

ויש **שכדאי** להם לקחת **שמחת המצות**.

ויש שכדאי להם לקחת עבודת ה**בטחון**, לנסות עוד ועוד למעט הדאגות (וממילא) ולמעט בהשתדלות.

ויש **שכדאי** להם לקחת אתם **עבודת המדות**, בין אדם לחבירו, ובפרט בביתו, ובפרט בע"ש, ולחפש איך לעזור הזולת תמיד. (נוגע עוד יותר לאלו שסובלים מהמחלה הנוראה הנקרא נערווין, בפרט סמוך לפורים, ונורא הוא).

ועל כולם לקחת **רציפות בלימוד** – לנסות שכל שבוע יום א' יהא ה' שעות או יותר בלא הפסק, וכדומה.

והכל תלוי בתפלה – לבקש עזר מקודש, בתחנונים ידבר רש. ולהגיע למקום תפילתו רבע שעה יותר מוקדם ממה שהי' עד עתה! (מכפר יותר מכל גלגול שלג, כידוע)

והכל תלוי ב**בטחון** – ובאמונה – שיכול לעמוד במה שיקבל (והכל בל"נ).

וכל שנה שהיא שנה מעוברת – שיש גם ת"ת, יש לומר דכיון דיש יותר ימים בחורף זמן ממילא צריכים עוד חיזוק כגון של בגדי כהונה לדעת שצריכים עוד צניעות בשלנו, וגם בנין המשכן כדי שנתחזק בשלוי' בית לבנות בית קדושה בבתינו שלנו! והרוצה לזכות ודאי יצליח!

ר"ח אדר א' תשפ"ד

אם אמרו נעשה ונשמע – אמאי הוצרכו לכפות עלי' הר כנגיגית? ע' בח"ח על התורה שעשה ד' כן כדי שיעשו המצוות אפ'י כשנראה להם שיש להקל, כגון מפני איבת העכו"ם וכו', ומובן כל הרשימה להלן כפשוטו! כ"נ. ובימי אחשורוש אדרבה ראו שלא צריך להקל בגלל זה, עיי"ש, ושוב מובן כל הרשימה להלן כפשוטו, כ"נ.

לקראת חודש השמחה – ואין שמחה כמי שהוא בן חורין מעוה"ז? עד היכן הדברים יכולים להגיע

ודברינו הבאים הן מיועדים אך ורק לאלו שרוצים להשתנות, ועוד יותר לאלו שלא נפלו לתוך התהגות של היום [ולא נאמר שאנחנו עצמיו נמלטנו אלא רצונו לצאת מן המאסר, ובאנו כאן לומר חוק חוק ונתחוק] – דְמִי שכבר הורגל ואין לו תאוות נפש להשתנות (אלא מוכן לשמוע בחצי אוזן) צריך דרך אחרת, ולא הגענו לדרגה עילאה לפעול פלאות [ואין הכי נמי דאפ'י מי שלא נהג עדיין אין בכחו להרימו ד', דהא הכריזו חז"ל מכת מקרא מלא דאילמלא הקב"ה עוזרו – אין יכול לו 'וע' בגמ' ברכות דף ל"ב. בריש הדרף – ולימוד גדול – שאני אפס, עפר ואפר – חומר ביד היוצר, ואם יש רצון יש הכל – וחיזוק גדול הוא]]. ולעניינו אפשר פתחון פה לנו ע"פ דברי רש"י דקודם שיפול החמור קל לעזרו להחזיק המשא ומשא"כ אחר שכבר נפל, ולכן נתחיל [בעצת גדולי עולם שלימ"א], ובעזרת ד' נעלה ונצליח).

ראשית דבר בעינין כאן הרבה יראת שמים ויראת חטא, וכלשון הכתוב ראשית חכמה יראת ד'.

שנית לדעת ידיעה ברורה: קודם שקורין כאן נא לקרוא מה שנכתב בתחילת דברינו בענין זה, ובלא קריאה שם נא לא לקרות כאן, דנפ"מ לכל הבא. ועוד לזאת העיקר להתבונן באלו שיועדים שטעונון שיפור ורוצים להשתפר והכל ע"י תקיעת כף של שופר – שופרא דשופרא, ופשיטא דשפירא גורם הרבה.

- Δ מי שבוטח בד' ואינו רץ לתוך איהו בנין וכדומה כשיש קול הזועק בעיר, ל"ע, והולך כרכרו, אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו מעשן ואינו רוצה לעשן אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאין לו חשק ללמוד איהו אומנות אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו רוצה שטיח על רצפה שלו אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו צריך טל. שמכריז מי מתקשר (בפרט דוה מפריע באמצע תפלת שמו"ע לנשים צדקניות וכן באמצע ברכת המזון דשבו חושבים על הא ועל דא כידיע) אין עשיר כמותו (דהא דואג על רחמינות יותר מגשמיות).
- Δ מי שאינו מקריב עצמו על מזבח הכסף וחי דמיונות שוא שכל מגמתו להשיג דירה עד ד' חרדי שניה וכו' אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו רוצה כובע שיש שם עושהו עליו או עוד איהו סימן של זבוב להתפאר (?) בו, אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו צריך לעדן פת ידו עם מורה שעות להוציא עיני הזולת וכיוצא בזה, אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו מתעניין לדעת אם אומרים המתנבאים (וצ"ל שאינו נביאי שקר, וצ"ע) שיהא קור מחור או שירד גשם או שלג – אלא סומך על הבורא ומצפה לו ללבב אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שאין לו שום חשק להסתכל בנשים, וכלשון הגמ' ברכות דף כ. שעין שלא רצתה לזון מדבר שאינו שלו אין עין הרע שולטת בו, אין רצון כלל. נורא הוא! ושמה הוא, ועשיר גדול הוא.
- Δ מי שאינו נשבר ונרצה אם אומרים לו (או לה) לאַ (כגון בעניני שידוכים או ישיבות או סעם וכו'). ופשיטא שרואים בעניי' זו הקב"ה באספקלריא – בפרט דשכמראין לאדם אותיות לא הוא קורא אותן להיפך כגון כשמראה אותיות באויר ויוצא שקורא תיבת ק"ל, והבין).
- Δ מי שאינו משעבד למשק קר ביותר או מלא גאז וכדו' אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שאין לו סטעריאו (stereo, sophisticated tape recorder with speakers) אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שקשה לו להוציא כסף על דברים של ימי החול וקל לכבוד שבת אין עשיר כמותו.
- Δ מי שסולד נפשו מלאכול אצל איהו רעסטוראנט (eat-out, מיסאדא) אין עשיר כמותו.
- ✓ הבורח מעשיית תמונות (לא מעצמו ולא לעשות מאנשים אחרים) אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו מחפש לדעת מה קורה בעולם או ברחוב אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו קורא כלל וכלל (אפ'י עבור מראי מקומות בעלמא, כן אמר לנו מו"ר הגרמשי"ז אטייב זצ"ל, וכן הורו גדולי עולם זצ"ל, וכעין זה ראינו בספר שכתבו על תולדותיו ופעולותיו של רה"י דמייר הגרנל"פ זצ"ל שכתבו שהטעם שלא רצה שילמדו מס' שכתב בבית המדרש של ישיבת מיר הנקרא נר בכריאל ה'י' שחשש שילמדו לח"ב כספתי המקוריים של היום, פחד הוא ופחד ליהוי, ד' ימשרינו, אמנו), ויבד"ל שליט"א, וע' בחיי עולם מהסטיפלער זצ"ל, וכ"ה) ואינו מנהל חייו וחייתו על פי הקיצורים בהלכה שמוציאים לאור בששים שנים האחרונים – אלא ע"י שאלת חכם וקבלת מרות מאיזה רב, וכדברי התנא – עשית לך רב, אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שמשתמש בכלים רגילים (ולא באלו שיש שזורקים אחרי משמשתים בהם פעם אחת ודיו), ומכבד את השבת וכו' בכלים נאים (דכעין חתונה היא [ואפשר] עוד יותר דהא מקבל המלך בביתו) ומחנך את עצמו ואת כל אשר לו לא להתעצל ולא לזרוק דברים טובים – אין עשיר כמותו.
- Δ מי שמחפש דרכים לשמח איהו נשבר ונרצה לעזור לשכות מצבו וצרותיו, אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שאינו מסתכל על הנכנס (או היוצא) לבחמ"ד, ולא סויר מי בא לשחיות! אין עשיר כמותו!
- Δ מי שאינו צריך לשנות מחור פנימי בתגורתו לחור יותר חיצוני – דמראה מה עיקר לו בחיים (תורה), אין עשיר כמותו.
- והעולה על כולם – מי שנתנה מניע כפוי (כפירוש הגר"א) דהיינו מי שנתנה מלימוד התורה שלו.

- ✓) מי שאינו רוצה אייר קאָנדינשענער (הדבר שמצנן האויר – air conditioner) בביתו אין עשיר כמותו. (שאלנו ק"ק זצ"ל על השמועה שאומרים בשמו שאם הי' יודע עד כמה עוזר הי' מתקן בביתו כבר מקודם [שתיקנו עבורו]. והכתיש השמועה בהכחשה גמורה, נא לברר אצלו).
- Δ מי שאין לו פֿלאָפֿון (sell-phone) אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאין לו פאלם (palm-pilot) (שמכיל ש"ס ופוסקים וכו') אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאין לו מאשין (אטו, car) אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאין לו מה שקורין ווארטנאג, או וויטרנא (breakfont) (ורמו לדבר – לוותר) אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאין לו לוסטרא, ובלע"ז (או בלעג) שאנדאליר וכו', chandelier, מה תולין מן התקרה [שעולה הוין] להאיר (תורה), (רמו לדבר מובן מאיליו - שאנדע הוא!) אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאין לו קאמפיוטער (computer, מח-שב) (אפ'י בלא אינטערנעט ר"ל מהאי, ורחמנות עלינו אפ'י להזכירו) אין עשיר כמותו. (יודע שכעת מצאו שגורם מחלות, ריל, ואפ"ה אינו דומה כלל ובלל למחלה הנקרא בשול תורה, ד' ירחם עלינו, אמנו). וע' בהסבר באריכות נרפס כאן עד כמה הסכנה לכל מי שמכניס דבר זה לביתו – וכל התיורגים לא יחזירו העיוות אשר נשרש בוועד, ד' ירחם רחמנות מרובה, אמנו.
- Δ מי שאין לו קנאפע, (couch, ספה), אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאין לו מראות תלויות במקום מגולה בביתו, אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו לוקח אספרין (אקאמול וכו') על כל מישוש, (aspirin), אין עשיר כמותו.
- Δ הבן-חורין מוויטאמינים (vitamins) אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שאין לו קארטע לקנות באשראי (credit card), או טשעק פוך (checkbook) או חשבון בבאנק (bank account) אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו מתבייש אם מלעיגים עליו בעבודת ד', אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו משעבד להתלבש לפי המודא [אותיות אדום, כידוע] והחדש, אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שאין לו דלת של ברזל על ביתו (מה שיש קורין פֿלדלת, וצ"ע מקור לתיבת זו, והי' נראה לומר דזה פלא דלת, כי פלא שאנשים מוציאים כ"כ כסף על דברים כאלו, ועל הצדקה או מזוזה קשה להם אפ"ש שאלו השומרים באמת, ודו"ק) אין עשיר כמותו. וע' במהרש"א שכתב ס"ג. כסוף שם שלכ' רח"י כדוכה לדכרינו, ואשירנו. (הראה לנו הרב המזא"ה ר' א"ס שליט"א) ח"ל על הגמ' ס"ג: דכל המגדל כלב רע כחוד ביתו פורק ממנו ויראת שמים שנאמר ויראת ש-ק-י-יעוזב – ואמר ויראת ש-ק-י-יעוזב דפורק ממנו כו' דדך מגדל הכלב להעמידו על הפתח לשמירת ביתו ויראת ש-ק-י-שיחא על המזוזה לשמירת פתח ביתו הוא יעוזב ופורק, עכ"ל, ונפלא הוא.
- Δ מי שאינו נועל ביתו ב' פעמים אין עשיר כמותו.
- ✓ מי ששוחה מים (ולא פטל וסודה וכו') במשך השבוע אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו מתעניין כלל בכל התחרות בכל מיני כדורים וכדומה (sports) אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שאינו קובע סעודתו על פת הבאה מכיטנין (cookies, cake) בכ"מ אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו צריך להיות עם המלך האחרונה באיזה קטטה (בין במילים בין בגוף) חס מלהוכיז, ולא נזכר נכאן אלא עבור איהו בחורים ששכחו דחז"ל דכל המרים ידו וכו') אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שאינו משעבד לשנות קארוט בבוקר [או אגם כמה פעמים ביום] אין עשיר כמותו.
- Δ מי שאינו מחפש לעטר ביתו עם וילונות מפוארים (או בכלל [אא"כ מה שצריכין מפני הצניעות]) וכן צביעה מ כזו או כזו עם ציורים או בלי, וכן באיזה דרכים להאיר הבית עם כלים תלויין מן הכיפה או להוריד גובה הכיפה ולעשות המאורות בעמקת וכו' אין עשיר כמותו.
- ✓ מי שאוהב את הזולת אהבת נפש, אין עשיר כמותו. וכדברי התנאים באגרות (א' ייז), ח"ל רב הרגל וכו' י"ג עיקרים וכו' הקנו לי אהבת תורה בלי מצרים, עשיר אני גם באהבת זולתי וכו' וביחוד וכו' צעיר השוקד על התורה, וכו' ונפשי קשורה בו בעבודתו אהבה כל ינתקו וכו', עכ"ל, עשייה.

[הסימנים – Δ היינו שיותר חשוב, ✓ היינו כדאי מאד]

הסבר באריכות על ה' נמצא בשי"ת כ"ב כסף על הבאה מכיטנין (cookies, cake) בכ"מ אין עשיר כמותו. ומובא הראש פתיקים כאן לאלו שלא ראוהו עד עתה, ולחוק אלו שראו מכבר, ונא להעיר הערות אחר שקראת את כל העמוד.

שוב מקום להזכיר – שלא באנו לומר שמי שיש כל (או חלק מ-) הנ"ל הוא מופרך או טועה בחיים – דפשיטא כל א' וא' נוטל מעלמא הך לפי צרכיו לעבור את ד', אלא באנו להראות צד השני ולהבין העושר דאפשר לזכות לו בעלמא דשקרא ע"י השקפה ממעון קדשו מעלמא דקשוט, ונא להבין. ועתה שאבדנו הדוגמא ח"י של כל הנ"ל – רה"י מו"ר הגר"מ סאלאוויציק זצ"ל עלינו להתחזק את עצמינו, ולשאוף שאיפות להגיע לדרגתו הרמה, כנ"פ.

בחור א' מחשובי הישיבה הק' סיפר שהי' מתוכנן עם חבריו – מי מהם נתפס יותר בהבלי עלמא דשקרא – וכדי לברוק ולברר לקחו הרשימה הנ"ל - ויצא שא' נתפס ב"י מהמ"ב וא' רק י"ד, ונאמר אנחנו – אשרינו ישראל – אשר כך אתפאר.
יש שמחייכים ויש שמלוצצים אבל כולם מודים שיש כאן אמת [וכמו שהסכימו גדולי עולם שליט"א וזירו להדפיסם] אלא לכמה, כיון שלא הורגלו כן מנעורי' קשה להולמן, ויש לדעת שהרבה בני תורה העירו שעל ידי התבוננות ברושימה זו שינו את כל מבטם על אושר החיים, והודו לד' על שראו כאן דברי אלקים חיים, אשרינו שזכינו, ונא להבין, נא. ונא להעיר.

המשך הליכות והלכות ממו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל

[על סדר הש"ע עם כל הפחד והחרדה בעניני פסק הלכה כמבואר בעבר] - שנה ב' -

[וזאת למודעה שזכינו לקונטרס שלם הכולל כל מה שכתבנו בקונטרסים אלו (משנה ראשונה) הכל בקונטרס א' הנקרא אמת ואמונה, הכל מסודר לפי ענינים, הרוצה להשיגו ע' סוף הקונטרס הדרך לזה]

תרנב) מו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן בן ר' שלמה צבי אטיק זצ"ל סיפר מהרב ר' יוסף קוזליק זצ"ל (א' מהמחיתנים של אביו זצ"ל) שהכריז בסעודת חתונה של א' מצאצאיו (כמדומה הקטן שבכולן) שרוצה להודיע ברבים שהקב"ה לא עזר לו בחיתון בניו ובנותיו! (וכל השומעים נחרדו ויתמהו מאד) וסיים – אלא הקב"ה האט געטאן אלעס! (דלא שעזר הקב"ה אלא הוא עשה את הכל!), כך ידע בנפשו, וגדלות הוא. ומו"ר זצ"ל כהנה מזה מאלוד.

תרנג) ס' קנ"ח ס"א – נראה דבזה שהי' מו"ר זצ"ל כורך אלונטית על יד ימינו מיד אחרי ששפך מים עליו (קודם שנטל יד שמאלו) משמע דאע"פ שמתנגב קצת, עדיין נקרא קודם עשייתו, וי"ל.

תרנד) ס' ק"ס ס"א – מה שזכור לנו ששאלנו את פיו לענין המים שלפעמים רואים שיוצא מהברזא כמעט לבן (י"ל המחמת רוב אבעבועות שיש בו, וי"ל) ואמר מו"ר זצ"ל שכשר לנטילה אפי' לפני שחוזר לטבע מים, וצ"ע.

תרנה) ס' קס"א ס"א – זכינו שמיד אחרי שכיבו האש שהקב"ה הצית בבתינו בשבת קודש פ' וישלח בשנת תשמ"ג וכל קירות היו מלאים פיה שחור, ובלא ידיעה נגענו בקירות ונתלכלכו ידינו עם שחרורית, ולא ירד ברחיצה עם מים לבד, ובשבת לא הי' לנו עצה אחרת, שאלנו את פה קדשו של מו"ר זצ"ל האם יש בזה דין חציצה בנט"י לסעודה, והבנו ממנו שאם אין ממשות אין בו משום חציצה. (למעשה ירד רק אחרי כמה ימים).

תרנו) ס' קס"א ס"א (וסי' קס"ב ס"ב) - מה שזכור לנו שהעדיף להרטיב ידיו אם קצת מים, ולנגבם סמוך להנטילה, דאל"כ טבע המים שמחליקים מעל העור היבש ולא מרטיבים את היד, ולא זכור לנו אם ס"ל שזה מעכב או רק שעדיף לזוהר. ופשוט שיזוהר לא להרטיב ברביעית כי יש צד שכבר יצא ידי חובתו, ע' במ"ב.

תרנז) ס' קס"ב ס"א – כבר כתבנו שהי' מחזיק ידו לצד מעלה כשנטלו לסעודה והפך היד לכל הצדדים בעת ששפך המים עליו, וכן כתבנו שדרך אלונטית על היד כדי שלא יחזור המים שיצאו חוץ לפרק בחזרה תוך הפרק, וכאן מוסיפים דבר נוסף - שהכל הי' אע"פ שנטל ברביעית.

תרנח) ס' קס"ב ס"ד – מעידים מקרוביו שלא עשה שפשוף יד ביד אחר הנטילה (ואומרים שהמקור דכיון שהבריסקער רב זצ"ל לא עשה שפשוף, לא חש לעשות – ובאמת מלשון המ"ב בסקמ"ג משמע שאין זה חיוב, וכמו כן מס"ז, עיין שם).

תרנט) ס' קס"ב ס"ד ובמ"ב סקמ"ט ושעה"צ מ"א – הי' נזהר מאד שיהיו ידי וגם ידי הכלי יבשים לגמרי וכדעת הפתחי תשובה ושו"ש בהשעה"צ, וכדעת החזו"א למעשה. והגר"מ שמואלביץ שליט"א מסר שהגרנ"פ זצ"ל אמר שכן נהגו עלמא! לפני המלחמה באירופא.

תרס) ס' קס"ב סקנ"ו ובעיקר בשעה"צ מ"ד – נהג כמו הרא"ה, וכשבאו לומר לו באמצע הסעודה מול טוב וכדומה בנתינת יד, הי' מושך הארביל (מה שיש שקורין שרוואל) עד שכיסה את ידו לגמרי ועל ידי זה נתן ידו כנהוג עם שמחה כזה ששימח את כל הבא כנגדו, וכן ראינו עוד גדולים זצ"ל שזוהרו בדבר זה.

שנה השלישית

הליכות והלכות ממו"ר הרה"ג האדיר ר' מענדיל (גמטריא לדיק) שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל עם כל היראה והפחד

וכמבואר בהקדמה לשנה א' ונמשך כעת:

א' ח' (ו)סס) יש לסמוך על המקילין: (א.ה.) ע' לקמן סי' שפ"ו צבה"ל ד"ה ובשר חי על ס"ו אבל התם איירי שיאכלו כעין סעודה וכאן אינו אלא כוסס, וי"ע). מו"ר זצ"ל נשאר בל"ע לסמוך אפי' בשעת הדחה, וי"ע.

א' ט' (ס"ק קל"א) כמו החלירות העשויות: ואמר מו"ר זצ"ל לכו"ה ה"ה חדר שאנחנו מצבילים שם (ההיקד).

א' י' (ס"ק קל"ו) לענין אם הוא של מתכת: לא רצה לענות לן מה הדין בפלאסטיק כהיום. (והבנו מהגרנ"ג שליט"א – אז ווילט געוואלנט אז פלאסטיק זאל זיין ווי אייזען (שיהא דינו כמתכת) והיינו שכן הדעת נוטה אבל לא הכריע, כן הבנו).

א' י"א (סס) דאז מטלטלן ע"י המים: הביא החזו"א לפני דרכו בסוגיא זו אין כאן מוקאה, ע"פ.

א' י"ב (ס"ק קל"ט) דאפי' אם לא עשה כדי להוציאו: אמר איך האב איינגעחזרט אז אויב עם איז דא נאך א' היתר להוציאו (למשל טמ"ה) אין איסור עשיית גש"ר כלל (למשל לאכול הרבה גרעינים על השולחן וכדומה), אבל הי' ק"ק לו מהראשונים לאומרים דהיתר כיבוד הבית (באופן היתר) הוא משום דהוי גש"ר דא"כ איך מותר לעשות מתחילה לכלוך על הקרקע (א.ה.) ע' תוס' ריש צ"ה דלך דאכילה אין איסור, וכדומה שהוא אמר לן סברת תוס' פעם). והי' קאת מסתפק דלולי אסור אפי' אם יש עוד ד' היתר להוציאו, וי"ע.

א' י"ג (ס"ק ק"מ) מקום שאין דר שם: היינו דאינו רגיל לילך שם – כמו בית ריחייא דאב"י בגמ' אבל יהא מותר ע"י כניסת מיטתו.

א' י"ד (ס"ק קמ"ג) דהיינו שיטול ב"ה: כדומה שאמר כאן לכו"ה אינו אלא איסור דרבנן בכה"ג אם עושה גומא (כגון ללא נטל ב"ה) ואפשר לאמר על עפר תיחוח (היינו אם ישאר שם גומא לזמן קצר, כ"ט).

א' ט"ו (ס"ק קמ"ד) לכסות ראה ורוק: הביא שיש ברב"ב (והיתא ברמ"א סי' תק"א) דלאס מייחד לדבר א' (נשאר) מוקאה לדבר אחר, ואמר שהרב"ב מדייק מל' כל זכיו, ואמר שיש כמו כן בכמה מקומות בהל' מוקאה. (א.ה.) ואמר לן כמה פעמים שהחזו"א חולק על יסוד זה, והי' קשה לו החזו"א).

א' ט"ז (ס"ק קמ"ז) דהא יכול להפריחם: הקשה – האם על כל צמים אפשר לומר דהי' יכול לנער ולא נעשית צמים (באמת המ"ב צס"ק שאחר זה לכ' מוכח דיש כאן צמים, וי"ע למה הביא דברי ר"ת) ואח"כ אמר דלפי ר"ת אם הי' דעתו שלא ישאר שם כל השבת לא הוי צמים (וי"ע), ואמר לן פעם שאם אין לבעלים תועלת שיהא שם, אמרינן דאפשר בניעור ואין צו משום מצטל כלי מהיכנו ועי' סי' רס"ה סקי"ד לענין הגיוראות, הסביר שם דאין ראונו שיהא האפר בהכלי אלא אך ורק הגיוראות, ודוק, וכן לכ' יש להסביר כאן, וי"ע.

א' י"ז (ס"ק קנ"א) ומשום לער בע"ה: אמר לעינין סי' ש"ה סק"ע וע"א, ונשאר קאת קשה כאן.

א' י"ח (ש"ו"ע סמ"א) האשה מדדה: א' שאל דמאי שנא ממדדים בהמה, והא התם אינו מותר הטלטול אלא מפני זב"ח, וענה דודאי יש חילוק בין טילטול דהוא"ה לטלטול לענין מוקאה.

א' י"ט (ס"ק קנ"ב) כיון שאינו לזכרה: שאלנו אם משמע דיש כאן טלטול במקצת וענה דאינו טלטול גמור.

א' כ') (ס"ק קנ"ד) חייב לרוב הפוסקים: שאלנו א"כ יהא חיוב למחות, דהא הוי איסור מה"ת וענה – קען זיין (אולי).
א' כ"א) (שם) דאין מאזי אלכינו ר"ה: א' שאל האם תמיד אמרין כן? והי' קשה לו קצת, ואמר דדוקא אם אין חשך לר"ה דאורייתא, והבנו דהוא מרמז שיש חשך בירושלם שיש ר"ה דאורי', וכן הבנו ממנו כמה פעמים דלפני שר' משה בערלנין שליט"א תיקן כמה וכמה שכונות עם עירובין בירושלם הי' אסור לטלטל בכל ירושלם (ויש לצרר אלל ר' משה חיזה שכונות סידר) ווהוסיף דעתה עדיין יש לך להחמיר (וקוב הבנו ממנו דולאי יש להחמיר וכן לב"ב), אבל אינו דומה כלל וכלל. ובמעמד אחר, כמדומה, שאמר שאפי' אלל החזו"א לא הי' עירובין כמו אלו של ר' משה בערלנין, וע"ע סי' ש"ה צב"ה"ל ובסי' ש"ה ושכ"ח בצעה"ל דמשמע שהמ"ב חושש דיש לנו רה"ר צב"ה"ז, ואינו מיקל א"כ יש עוד לך להתיר (כגון ע"י גוי, וכו').

א' כ"ב) (שם) אינו בטל לגבי: אמר שיש בגר"ח ובחזו"א דלע"פ שיש לו דבר בקעשענע (כיס במכנסיים) יהא מותר, ואין הדין מחמת ביטול לגבי' ונשאר שרירי לעיין בפנים. [אמר לנו פעם שלא הבין איך לתרגם דברי החזו"א שכתב – מי צדק בצלחות שלו, ע' בפנים, עד שמלא בתנ"ך שצלחות היינו כיסי בגדי, ודו"ק].

א' כ"ג) (שם) אין כריך לו: שאלנו אם המוצא תינוק בעגלה, והתינוק יכול לילך בעצמו, אם פטור על העגלה, והביא ראוי' יחיי' במטה דפטור אף על המטה, ואפ"ה נשאר איסור דרבנן.

א' כ"ד) (ס"ק קנ"ו) ודאי שרי: אמר היינו אי לא אמרין נולד.
א' כ"ה) (ס"ק קנ"ז) מחמת שראוי לשחוק בו: לא שנא אם יש בית קיבול או אין צ"ה, השתמשות של שחוק אינו נוהן שם כלי לגבי שבת (ואע"פ שיש צ"ה) – והי"ה כל טשאטקע'ים (משחקי ילדים). שאלנו מה לענין שאך (CHESS), וענה ואמר שאך איז אסור א גאנץ יאר! או אמר שאך טא נישט א גאנצע וואך, והשני יותר זכור לנו (שמשתחך שאך אסור כל השנה).

א' כ"ו) (ס"ק קנ"ח) לא שייך בו שם מוקצה: שאלנו למה לא כתב המ"ב דיש שם כלי ואלא כתב דלא שייך מוקצה, ואמר שזה כמו אבן שמייחד לאיזה תשמיש דמהני יחוד (א"ה) – אבל לא נשתנה להיות כלי, כן הבנו אח"כ ונפ"מ לגבי אם יזרקנה באשפה קוב אסור, וי"ע. (וע"ע סי' ש"ז סקנ"ה, ובסי' ש"י"ג סקמ"ט אבל ע' סי' ש"ח סקפ"ז, וי"ע).

א' כ"ז) (ש"ע סמ"ו זרע התולעים: שאלנו מה החידוש והא כל בע"ח אסורים בטלטול, ושאלנו דהאם החידוש דזרע עדיין לאו בע"ח, והוא ענה מה הרווחת – דלפ"ה הוי דבר שאינו ראוי לשום דבר, ואמר שא"ל חידוש (אלא הוי עוד ליו"ר – כך הבנו).

א' כ"ח) (ס"ק קנ"ט) ומלכת מחשבת היא: לאו דהוי דאורייתא אלא שפס"ר עושה מתכוון, כן הסביר.

א' כ"ט) (ס"ק ק"ס) ומוקצה הוא: ע' הגר"ז ספ"ה דאינו עומד לדברים אחרים, ע"ש, ומו"ר ז"ל נשאר דאסור למעשה.

א' ל') (ס"ק קס"א) ויש מתירין: אמר שודאי אינם מתירין אלא גר"מ. והוסיף דיש צראשונים דטעם ההיתר הוא משום דשעטנז מותר להשתמש לכמה דברים, אבל אמר שלא שזה עושה תורת כלי עליו דהא תשמישים אחרים דבר רחוק הם, והתורת כלי הוא מחמת שהוא מלבוש (ולא הי' כ"כ צרור לו, ואחר העיון בהגר"ז הנ"ל מובן הכל, ע"ש). ושמענו מאחרים שמו"ר ז"ל ס"ל דאם אין תשמיש של היתר בכלי שמלכתו לאיסור הוי מוקצה מחמת גופו, וכדעת הבית מאיר והחזו"א למעשה.

א' ל"א) (ס"ק קס"ב) ככל כלי שמלכתו לאיסור: הקשה דאיזה איסור נעשית במניפה (פאן – FAN) וא' אמר שמא מניפה כלי לרקד קמח היא, ולא קיבלו והוא עיין לעיל סכ"ג ואמר דהתם משמע להבדיל זבובים הוי כלי שמלכתו להיתר, והלענו שאולי איירי במניפה שמשתמשים לעורר הגחלים והי' נראה בעינינו, וי"ע. (חיפשנו בטור, צ"ה, ובכל צו [שהוא מקור ההלכה] והרבה מפרשי שו"ע, ולא מלאנו באחד מהם שיאמר דבר יותר ממה שכתוב כאן – ושאלנו הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ולא אמרנו לו הפשט שלנו, והוא ענה שאולי הסוג שמשתמשים להבעיר את הגחלים, ודו"ק!)

← להזמין הלוח בני יעקב תשפ"ה יש להשאיר הודעה בטל. 02-6500176. או הקונטרס אמת ואמונה על מו"ר זצ"ל.
ויש לפרט אם רוצה לוח כיס או לוח קיר, ולאיוזה עיר, הכל בשפה ברורה. המחיר ה' שקל.
← [להשיג פרוטה תמורה אפשר ע"י שישאיר הודעה בהנ"ל]
במקום שלא נמצאים הקונטרסים כ"כ בקביעות - הרוצה לקבל הקונטרס יש לשלוח פאקס למס. 15326500176 או להשאיר הודעה בתא קולי שמספרו 026500176 (לאחר שמיעת ההודעה), ונגסה לשלוח בל"ג.
עוד לזאת – כולל מוסר ומנחה ומוסר ומעריב ושיעור אחרי מעריב – הרוצה להשתתף – יש להשאיר הודעה בטל. 02-6500176.
לשמוע שיעורים בהלכה ושמועס"ן בקול הלשון: 0733-718-261, ונא להעיר.
לענין המשך הדפסת קונטרסים אלו על חומש, כל שבוע, צריכים נדיב לשאת בעול ההוצאות דכבר עולה למעלה מכל השגות, נא לעזור.
עד כאן לא מלאנו תומך, ולקראת פ' תלויה לע"ג אם נמשך – ולד' הישועה

שאלות לעיון:

- א) רש"י צב"מ ס"ב. ד"ה פוטרין מוכח דהמקיים העשה בלאו הניתק לה הוי כאילו לא עשה הלח העשה מעולם, ועי' פנ"י אבל עי' בחת"ס – וי"ל מה יסוד המה?
- ב) בסי' ש"ז יש חילוק בין תוך התחום וסוף התחום – כמה נקרא סוף התחום שיהא אסור להחשיך עליו?
- ג) ובס"ח שם מוכח שאם החשיך להביא פירות אסור לו להביא – כשהגיע לשדהו מה יעשה עכשיו?
- ד) הלומד משניות עבור איזה נפטר – האם יש לך שמגרע הזכותים של הלומד?

דברי הודאה:

- א) שיש גשם!
ב) שיש אויר לח!
ג) שיש נסיון בצטחון מחמת ההכרזת שלג, ומוסיף זכותים עצומים להנשארים רגועים!
ד) שהקב"ה לא תסיר את אהבת עמו לעולם! (ע' השו" כ"ו כאן אריכות, וא' מחשבי כמ"מ (כ' נמש"ר הי"ו) הביא ראוי' לדברינו מנוסח ע"מ בצרכה זו, ונפלא הוא, וטעון הודאה עמומה, וישר כח לו ולכל אשר לו.